

**Varstvo in razvoj slovenske krajine:
Izhodišča za oblikovanje krajinske politike**

**Sklop 2:
Analiza tujih primerov krajinskih politik**

oktober 2018

Naročnik: **Društvo krajinskih arhitektov Slovenije**
Jamnikarjeva 101
1000 Ljubljana

Izdelovalec: **Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p.**
Pokopališka ulica 5
1000 Ljubljana

Naslov naloge: **Varstvo in razvoj slovenske krajine:
Izhodišča za oblikovanje krajinske politike**

Faza: **Sklop 2:
Analiza tujih primerov krajinskih politik**

Št. naloge: **88/18**

Predstavnik izdelovalca in
odgovorni vodja izdelave: dr. **Aleš Mlakar**, univ.dipl.inž.kraj.arh.

Pripravila: **Nika Cigoj Sitar**, univ.dipl.inž.kraj.arh.
dr. **Aleš Mlakar**, univ.dipl.inž.kraj.arh.

Datum izdelave: **oktober 2018**

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	ANDORA	3
3	ŠPANIJA IN KATALONIJA	10
4	IRSKA	25
5	ZDRUŽENO KRALJESTVO IN ANGLIJA	31
6	ŠVICA	47
7	NEMČIJA	58
8	FRANCIJA	65
9	MALTA	75
10	MADŽARSKA	79
11	ŠVEDSKA	83
12	ZAKLJUČEK	84

PRILOGE

- Priloga 1: Sala P., Puigbert L., Bretcha G. (eds) 2014. **Landscape planning at a local level in Europe: The cases of Germany, France, the Netherlands, the United Kingdom, Switzerland and the walloon Region in Belgium.** Landscape Observatory of Catalonia, Government of Andorra
- Priloga 2: Andora: Nacionalna krajinska strategija: **Estratègia nacional del paisatge**
- Priloga 3: Andora: Nacionalna krajinska strategija, ukrepi za obdobje 2016-2020: **Estratègia nacional del paisatge, accions per als anys 2016-2020**
- Priloga 4: Španija: Nacionalni načrt kulturne krajine: **Plan Nacional de Paisaje Cultural**
- Priloga 5: Katalonija: Krajina in sodelovanje javnosti: **Landscape and Public Participation**
- Priloga 6: Katalonija: Krajinska politika Katalonije: Vodnik za integracijo krajine: **Política del paisatge a Catalunya: Guia d'integració paisatgística**
- Priloga 7: Irska: Nacionalna krajinska strategija Irske 2015-2025: **National Landscape Strategy for Ireland 2015-2025**
- Priloga 8: Združeno kraljestvo: Akcijski načrt Natural England: **Natural England's European Landscape Convention 2009/2010 Action Plan**
- Priloga 9: Združeno kraljestvo: Vse krajine štejejo, osnutek politike: **All landscapes matter, Draft policy**

- Priloga 10: Združeno kraljestvo: Krajinska strategija Lancashire: [Landscape Strategy for Lancashire](#)
- Priloga 11: Združeno kraljestvo: Krajinska strategija in akcijski načrt 2009 – 2019 za nacionalni park Peak District: [Peak District National Park Landscape Strategy and Action Plan 2009 – 2019](#)
- Priloga 12: Švica: Krajinski koncept Švice: 1. del Koncept: [Landschaftskonzept Schweiz: teil I Konzept](#)
- Priloga 13: Švica: Krajinski koncept Švice: 2. del Poročilo: [Landschaftskonzept Schweiz: teil II Berich](#)
- Priloga 14: Švica: Strategija delovanja Zveznega urada za okolje: [Landschaftsstrategie Bundesamt für Umwelt, BAFU](#)
- Priloga 15: Nemčija: Krajinsko načrtovanje, Osnova trajnostnega razvoja krajine: [Landschaftsplanung, Grundlage nachhaltiger Landschaftsentwicklung, Bundesamt für Naturschutz](#)
- Priloga 16: Francija: Načrt za nadaljnje uresničevanje krajinske politike 2016: [La reconquête des paysages et la place de la nature en ville](#)
- Priloga 17: Francija: Krajinski načrt, vzpostavljanje življenjskega okvira: [Plans de paysage, agir pour le cadre de vie](#)
- Priloga 18: Madžarska: Nacionalna krajinska strategija za obdobje 2017-2026: [National Landscape Strategy 2017-2026](#)

1 UVOD

Gradivo **Analiza tujih primerov krajinskih politik** je pripravljeno v okviru projekta **Varstvo in razvoj slovenske krajine: Izhodišča za krajinsko politiko**, ki ga je Društvo krajinskih arhitektov Slovenije pridobilo na javnem razpisu Ministrstva za okolje in prostor za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij, ki delujejo na področju narave, okolja in prostora. V prihodnji dveh letih bo DKAS s partnerji Inštitutom za politike prostora in družtvom CIPRA Slovenija v okviru pridobljenega projekta poskrbel za:

- pripravo strokovnih izhodišč za oblikovanje Krajinske politike,
- vključevanje strokovne javnosti v oblikovanje predlogov ciljev in ukrepov za izvajanje Krajinske politike in
- ozaveščanje javnosti o pomenu varstva in razvoja slovenske krajine.

Primerjalna analiza tujih praks je namenjena predvsem razmisleku, razpravi in odločitvi o konceptu politike, o strukturi in njeni vsebini ter vsebini in podrobnosti akcijskega načrta, ki naj bi spremjal politiko.

Ob začetku priprave analize je bila nacionalnim predstavnikom Evropske konvencije o krajini (v nadaljevanju: EKK) poslana prošnja za posredovanje gradiv/povezav v zvezi s krajinskimi politikami in drugih gradiv povezanih z varstvom, upravljanjem in načrtovanjem krajine. Odziv je bil dober, tako da je bilo možno pripraviti reprezentativen pregled tujih primerov. V precejšnjo pomoč pri pripravi analize je bilo gradivo "Sala P., Puigbert L., Bretcha G. (eds) 2014. *Landscape planning at a local level in Europe: The cases of Germany, France, the Netherlands, the United Kingdom, Switzerland and the walloon Region in Belgium*. Landscape Observatory of Catalonia, Government of Andorra".¹

Podrobnejše so analizirani primeri:

- **Andore**, z v kratkem časovnem obdobju izdelanimi strokovnimi gradivi in sprejeto nacionalno krajinsko strategijo;
- **Irske**, s sprejeto nacionalno krajinsko strategijo;
- **Španije in Katalonije**, z verjetno enim najbolj dodelanih sistemov urejanja krajine v Evropi;
- **Združenega kraljestva in Anglije**, z dolgo tradicijo varstva, upravljanja in načrtovanja krajine, ki temelji na celovitih podatkih o značaju krajin;
- **Švice**, z dobro razvitim sistemom urejanja krajine ter sprejetim svojevrstnim, strategiji podobnim krajinskim konceptom;
- **Nemčije**, ki ni podpisnica EKK, vendar z zelo razvitim, štiri desetletja trajajočim sistemom krajinskega načrtovanja;
- **Francije**, s sprejetim zakonom o krajini in širokim sistemom urejanja krajine;
- **Malte**, ki ima varstvo krajine opredeljeno v ustavi.

Omenjene so še izkušnje:

- **Madžarske**, s sprejeto nacionalno krajinsko strategijo;
- **Švedske**, ki je ob implementaciji EKK ocenila, da za njeno izvajanje ni potrebnih večjih sprememb zakonodajnega, programskega in koordinacijskega okvira.

¹ **Priloga 1** Primeri krajinskega načrtovanja na lokalni ravni v Evropi:
http://www.catpaisatge.net/fitxers/publicacions/planificacio/landscape_planning.pdf

Analizirani so zakonodajni in upravljavski okvir – za razumevanje koncepta politike je pomembno okvirno poznavanje sistema urejanja prostora, ohranjanja narave in kulturne dediščine ter administrativnega ustroja države –, strokovna gradiva, na katerih temelji priprava politik, in krajinske politike/strategije, vključno z gradivi, povezanimi z njihovim izvajanjem. Ključna gradiva so v prilogi (v pdf obliki).

Nekateri deli besedil (nazivi ustanov in projektov, kazala, cilji in primeri gradiv) zaradi težav pri prevajanju posameznih izrazov in obsega potrebnega prevoda niso prevedeni v slovenščino. Ocenjeno je, da je besedilo v angleščini ali nemščini v nekaterih primerih tudi bolj nazorno, kot bi bil prevod. Upamo, da bralcev to ne bo preveč motilo.

2 ANDORA

2.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

Varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine zakonsko še ni posebej regulirano. V uvodnem delu Nacionalne krajinske strategije (glej v nadaljevanju) so opredeljeni predpisi in posamezne vsebine, ki jih je mogoče prenesti na vsebine in vidike krajine ali posredno pripomorejo k temu. Ti so:

- Ustava (La Constitució: Una Base Sòlida),
- Zakon o kulturni dediščini (La llei del patrimoni cultural d'Andorra, del 12 de juny del 2003),
- Zakon o urejanju prostora in urbanizmu (La llei d'ordenament territorial i urbanisme, desembre Del 2000),
- Zakon o kmetijstvu in gozdarstvu (La llei d'agricultura i ramaderia, del 22 de juny del 2000),
- Režim varstva v naravnem parku doline Sorteny (El règim de protecció del parc natural de la vall de Sorteny),
- Režim varstva v naravnem parku doline Comapedrosa (El règim de protecció del parc natural comunal de les valls del Comapedrosa),
- Ureditve in predpisi organizacij, pristojnih za urejanje okolja in urbanih predelov.

Maja 2018 je svet ministrov sprejel **predlog zakona o ohranjanju naravnega okolja, biotske raznovrstnosti in krajine** (Projecte de llei de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge).² Ta med drugim ureja varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine v skladu z načeli EKK in določa **Nacionalno krajinsko strategijo** (Estratègia nacional del paisatge, 2011; v nadaljevanju: ENPA) kot okvir za ohranitev krajin Andore. Uvaja obveznost vključevanja krajine v okoljske presoje.

Pojem krajine je v zakonu opredeljen v skladu z EKK kot: "del ozemlja, ki ga zaznava prebivalstvo, katerega značaj izhaja iz delovanja naravnih in/ali človeških dejavnikov in njihovih medsebojnih razmerij". Krajina je priznana kot bistvena sestavina bivalnega okolja prebivalcev Andore, kot izraz raznolikosti njene naravne in kulturne dediščine in kot temelj njene identitete.

Služba, ki bdi nad krajino in usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine je **Sektor za krajino, biotsko raznovrstnost in okoljsko presojo** (Àrea de Paisatge, Biodiversitat i Avaluació Ambiental)³ in od l. 2009 deluje pod Ministrstvom za okolje, kmetijstvo in vzdržni razvoj (Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat),⁴ ki se deli na Direktorat za kmetijstvo (Departament d'Agricultura) ter na Direkcijo za okolje in vzdržni razvoj (Direcció general de Medi Ambient i Sostenibilitat). Znotraj slednjega deluje 5 sektorjev, med drugim tudi zgoraj omenjeni.

² Predlog zakona: www.consellgeneral.ad/ca/activitat-parlamentaria/initiatives-legislatives/projectes-de-llei/projecte-de-llei-de-conservacio-del-medi-natural-de-la-biodiversitat-i-del-paisatge

³ Sektor za krajine, biotsko raznovrstnost in okoljsko presojo: www.mediambient.ad/

⁴ Ministrstvo za okolje, kmetijstvo in vzdržni razvoj: www.govern.ad/ministeri-de-medi-ambient-agricultura-i-sostenibilitat

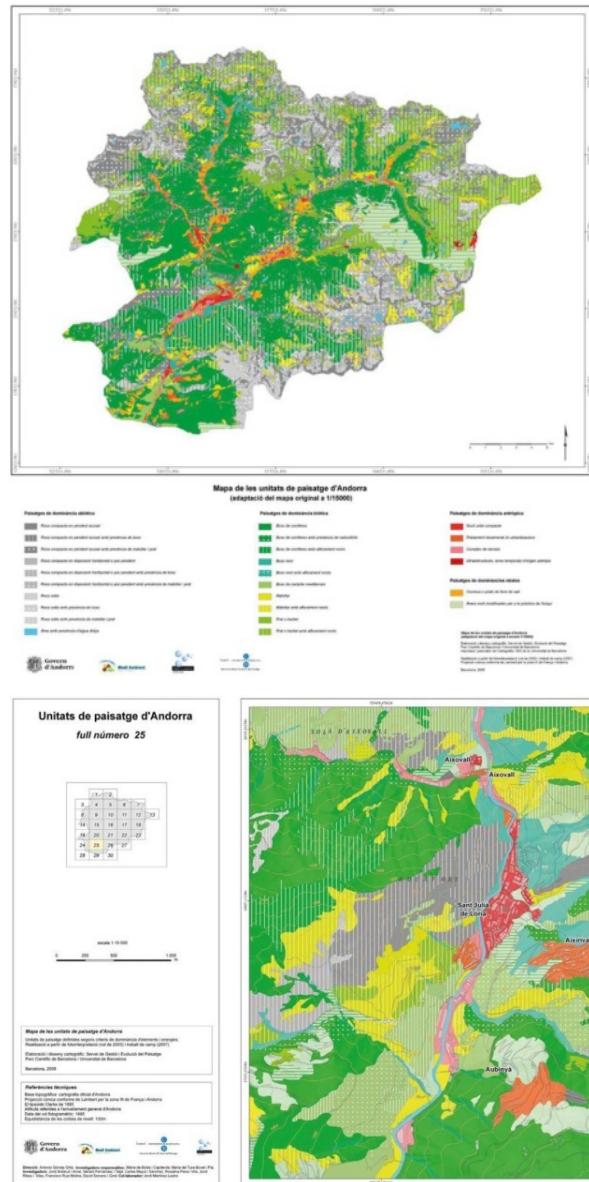
2.2 Strokovna gradiva

Kot osnova za pripravo ENPA (glej v nadaljevanju) je bila pripravljena inventarizacija stanja, kakovosti, vrednosti in potenciala krajin.

Zemljevid krajinskih enot (Mapa de les unitats de paisatge)⁵

Pripravljen je bil med leti 2006 in 2008. Metodologija priprave temelji na analizi medsebojno povezanih prvin, ki se v krajini pojavljajo (prevladujejo) – abiotiskih prvin (relief, tla, zrak in voda), biotskih (vegetacija in favna) in antropogenih –, ter stopnje vpliva naravnih/antropogenih procesov na krajino.

Osnova za pripravo je bila kartografska podlaga 1:5.000 in DOF iz l. 2003. Terensko delo je bilo opravljeno na podlagi predhodno določenih poti. S spremeljanjem fotografij iz zraka in terenskega dela je bilo znotraj 40 kategorij, opredeljenih glede na prevladujoče krajinske prvine, določenih 1200 poligonov. Za vsako od 40 kategorij je bil pripravljen opis z informacijami o prevladujočih prvinah, značilnostih, struktturnih prvinah, gonilnih silah in parametrih, kot so površina, naklon, prisotnost vode, rastlinski pokrov, prisotnost grajenih prvin ipd.

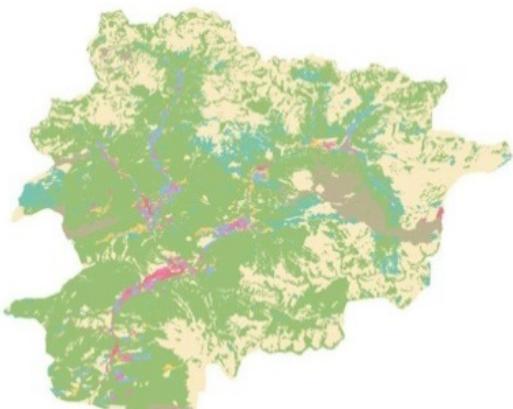

⁵ Zemljevid krajinskih enot - predstavitev: www.mediambient.ad/paisatge/mapa-unitats-paisatge

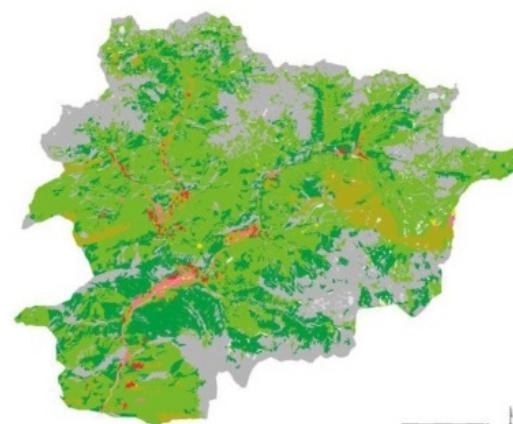
Katalog krajin Andore (Catàleg del paisatge d'Andorra)⁶

Katalog temelji na zemljevidu krajinskih enot. Sestavljen je iz treh zaključenih sklopov:

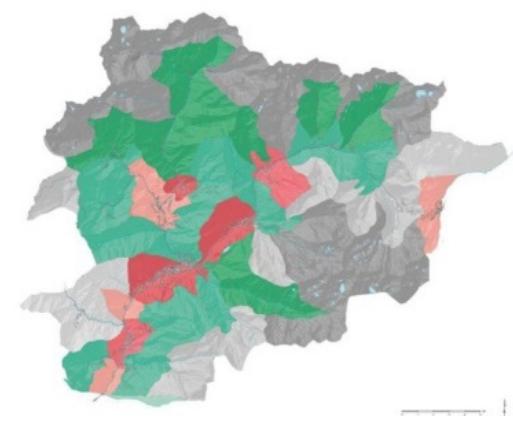
- **Prikaz turističnega potenciala krajin (Mapa de diagnosi de la potencialitat turística del paisatge):** Pripravljena je ocena potenciala posameznih krajin z vidika umešanja posameznega tipa turizma in zmogljivosti. Cilj je bil določiti meje, do katerih se krajine lahko uporabljajo brez spremembe prevladujočih krajinskih prvin.

- **Prikaz trenda razvoja krajin (Mapa de prognosis del paisatge):** Predstavlja kratkoročen trend razvoja krajin. Časovni okvir je bil 5/10 let. Možnost spremembe je bila ovrednote na glede na stabilnost krajin in vplivov na krajino.

- **Prikaz kakovosti/vrednosti krajin (Mapa de qualitat del paisatge (valors)): Opredeljene so bil kakovosti, na podlagi katerih so bile določene ocene.**

Ozaveščanje in izobraževanje

Velik pomen med pripravo strategije je bil namenjen izobraževanju ter ozaveščanju širše in ože strokovne in laične javnosti. Izvajala so se posvetovanja na temo krajin. Ugotovitve posvetovanj so bili predstavljeni v publikacijah.⁷ Glavne izvedene dejavnosti so bile:

⁶ Katalog krajin - predstavitev: www.mediambient.ad/paisatge/cataleg-paisatge-andorra

⁷ Seminarji/delavnice na temo krajine: www.mediambient.ad/paisatge/jornades-seminaris-de-paisatge

- Vsevržavna seminarja (l. 2007 in 2009) z vabljenimi tujimi predavatelji na temo krajine z izdajo publikacij.
- Izvedba internetne ankete/raziskave mnenja prebivalstva o krajih v okviru izdelave kataloga krajin (med letoma 2007 in 2009).

The top screenshot shows a landscape image with yellow flowers in the foreground and a cluster of houses in the background, labeled 'Imagen nuevo (0.00)'. Below the image is a list of options for identification:

☐ Pais de la Casa	☐ Meritxell	☐ Bordes de Beixalís	☐ No sé/no contesta
☐ El Tarter	☐ Poi	☐ La Cornisa	
☐ Escaldes-Engordany	☐ Alt de la Capa	☐ Pistes d'Esquí	
☐ Sant Julià de Lòria	☐ Fistes de Poi	☐ Pic de l'Estanyó	

The bottom screenshot shows a grid of ten landscape images numbered 1 to 10. To the right is a legend:

☐ Imagen 1	☐ Imagen 7
☐ Imagen 2	☐ Imagen 8
☐ Imagen 3	☐ Imagen 9
☐ Imagen 4	☐ Imagen 10
☐ Imagen 5	☐ No sé/no contesta
☐ Imagen 6	

- Izobraževanja strokovnjakov javnega in zasebnega sektorja (v l. 2008 in 2009) o temah, ki se tičejo krajine in načrtovanja. Izobraževanja so organizirali na Ministrstvu za okolje, kmetijstvo in vzdržni razvoj (Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat), v sodelovanju z Univerzo v Andori.
- Potujoča razstava "Krajine Andore" (L'Andorra dels paisatges) (od oktobra 2009 do junija 2010), zasnovana z namenom ozaveščanja javnosti o pomenu krajin ter informiranja o delu v zvezi s krajinami, ki je potekalo. V okviru razstave je bilo javnostim omogočeno, da podajo mnenja o temah, ki se tičejo krajine.
- V okviru gornje razstave so se po šolah (z otroci med 10 in 14 letom) vršili vodení ogledi/delavnice. Delavnice v šolah (z otroci med 12 in 13 letom) so se nadaljevale v l. 2011 z naslovom "Mi smo krajina". Delavnice so omogočile otrokom odkrivati prvine, ki opredeljujejo krajino (npr. vpliv človekovega delovanja na krajine in njihov razvoj) in odkrivanja krajin Andore.

2.3 Krajinska politika/strategija

Nacionalna krajinska strategija (Estratègia nacional del paisatge, ENPA)⁸

Nacionalna krajinsko strategijo je sprejela vlada I. 2011.⁹

Vsebina

Obsega 22 strani strnjenega teksta. Od tega je 6 strani opisa 7 prioritetnih ciljev, vsak od njih je razdeljen na ukrepe (skupno 38), ki spodbujajo uresničitev cilja. Strategija še ne opredeljuje akcij, ki bi omogočale izvedbo teh ukrepov.

V dokumentu je na 16 straneh predstavljeno delo, ki je že bilo opravljeno na področju implementacije krajine na nivoju države, predstavljena so prizadevanja za povečanje stopnje udeležbe javnosti v tem procesu.

Predstavljeni so opravljene dejavnosti v zadnjih letih, ki so vezane na krajine in vključujejo študije, ankete/delavnice, kartografija, klasifikacija krajin ter usmeritve za njihovo ustrezeno upravljanje ter ostali dokumenti na katerih je temeljila priprava dokumenta strategije.

Cilji

- Kakovostna krajina visokogorja, ki je dobro ohranjena.
- Okrepljena in izboljšana krajina podeželja.
- Kakovostne urbane krajine, ki so privlačne za turiste in prijetne za tiste, ki tam živijo.
- Ceste, ki spoštujejo morfologijo in so bolj integrirane v krajino.
- Turistične in prostočasne kapacitete, ki so kakovostne in hkrati spoštujejo krajino, ki jih obdaja.
- Raznolik turizem, ki razume krajino, njene vrednote in jo kot tako spoštuje.
- Prebivalstvo, ki pozna in ljubi vse krajine Andore.

⁸ **Priloga 2** Državna krajinska strategija - predstavitev in dokument: www.mediambient.ad/paisatge/estrategia-nacional-del-paisatge

⁹ Dokument ima na straneh od 91 do 102 tudi angleški prevod.

Kazalo

INTRODUCTION

I.	FUNDAMENTALS OF THE NATIONAL LANDSCAPE STRATEGY	II.	THE NATIONAL LANDSCAPE STRATEGY FORUM
1.	THE EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION (ELC)	III.	LANDSCAPE QUALITY OBJECTIVES
1.1.	A new landscape concept	Strategic objective 1:	<i>Quality high mountain natural landscapes that have been well conserved</i>
1.2.	The formulation of a landscape policy	Strategic objective 2:	<i>Empowered and enhanced rural landscapes</i>
2.	IDENTIFICATION, CARTOGRAPHY AND ASSESSMENT OF LANDSCAPES	Strategic objective 3:	<i>Quality well-limited urban landscapes that are welcoming for tourists but which are also pleasant for those who live there</i>
2.1.	The Map of the landscape units of Andorra	Strategic objective 4:	<i>Roads that respect the morphology and which are more integrated into the landscape</i>
	<i>Landscapes with a dominance of abiotic features</i>	Strategic objective 5:	<i>Tourist and leisure installations of quality which respect the landscapes that surround them</i>
	<i>Landscapes with a dominance of biotic features</i>	Strategic objective 6:	<i>Diversified tourism that understands landscapes and their values and which respects them</i>
	<i>Landscapes with a dominance of anthropic features</i>	Strategic objective 7:	<i>A population that knows and loves all the landscapes of Andorra</i>
	<i>Landscapes with a dominance of mixed features</i>		
2.2.	The Andorran Landscape Catalogue		
	<i>The diagnostic map of the tourist potential of the landscape</i>		
	<i>The prognosis map of the landscape</i>		
	<i>The map of landscape quality (values)</i>		
2.3.	The main types of landscape and their value		
	<i>Natural high mountain landscapes</i>		
	<i>Natural and rural landscapes</i>		
	<i>Urban landscapes</i>		
2.4.	Recommendations for the landscapes of Andorra		
3.	AWARENESS AND EDUCATION		
3.1.	National Landscape Seminars – 2007 and 2009		
3.2.	2008 and 2009: Postgraduate course in landscape and territory, 98		
3.3.	2009: Itinerant exhibition “L’Andorra dels paisatges” (Andorra and its landscapes)		
3.4.	2011: Educational resource on the landscape		

Ozadje

Od sredine l. 2006 je Andora pričela celovito izvajati dva sklopa:

- identifikacijo in kartiranje krajin ter
- ozaveščanje in izobraževanje laične in strokovne javnosti ter tistih, ki tako ali drugače sodelujejo pri odločanju glede vplivov, ki jih imajo posamezne dejavnosti na krajino.

Andora je EKK ratificirala l. 2012, kar navajajo kot pomembno obdobje v izmenjavi informacij in izkušen z drugimi državami podpisnicami. Pripravo ENPA je vodila **skupina za pripravo državne krajinske strategije (Fòrum de l'Estratègia nacional del paisatge)**, ki je vršila tudi koordinacijo med laično in strokovno javnostjo. V strategiji so uvodoma predstavljene vse aktivnosti, ki so bile izvedene kot osnova za pripravo ENPA.

Izvajanje

Po sprejetju strategije sta bila s strani ministrstva predstavljena dva svežnja akcij (ukrepov)¹⁰ – prvi za obdobje 2012 – 2015 in drugi za obdobje 2016 – 2020.

Za vsakega izmed akcij posameznega prioritetnega cilja, določenega v strategiji, je podan tabelaričen pregled z vsebinami: utemeljitev, opis, odgovorni za izvajanje, opombe (npr. glede na izvajanje v predhodnem obdobju) in časovnica za izpolnitev ukrepa (slika spodaj). Za vsako leto je v obliki predstavitev opisano, kaj se je v tekočem letu izvedlo.

ESTRATÈGIA NACIONAL DEL PAISATGE - ACCIONS PER ALS ANYS 2016-2020 11	
ACCIÓ 1.1. REDACTAR I TRAMITAR LA LLEI DE CONSERVACIÓ DEL MEDI NATURAL I DE LA BIODIVERSITAT	
Objectius vinculats	I: Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats.
Justificació	Aquesta és l'acció més important per assolir l'objectiu 1, referent als paisatges naturals d'alta muntanya. Cal tenir en compte, a més, que els diversos convenis ratificats pel Govern en matèria ambiental i paisatgística requereixen l'elaboració d'una legislació de conservació de la natura (Conveni relatiu a les zones humides d'importància internacional, particularment com a hàbitat d'aus aquàtiques, fet a Ramsar el 2 de febrer de 1971; Conveni sobre la diversitat biològica, fet a Rio de Janeiro el 5 de juny del 1992; Conveni relatiu a la conservació de la vida salvatge i del medi natural d'Europa, fet a Berna el 19 de setembre de 1979).
Descripció	En aquesta Llei s'haurien de regular, entre d'altres, la norma de creació de les diverses figures d'espais naturals protegits (parc natural, reserva natural, espai natural transfronterer, monument natural, etc.), l'accés rodat al medi, la realització de grans esdeveniments al medi natural i el desenvolupament de polítiques de paisatge. Es tracta de consensuar un text de llei amb els comuns, el qual se sotmetrà a l'aprovació del Govern i s'entrarà a tràmit parlamentari perquè l'aprovi el Consell General.
Agents implicats	Govern i comuns.
Observacions	Es tracta de la mateixa acció 1.1 del període 2012-2015, que no es va finalitzar i es reprograma per a aquest període.
Calendari	Represa i finalització de la redacció el 2016. Quan s'hagi consensuat un text definitiu, es tramitarà al Consell General el 2017.

¹⁰ **Priloga 3** Ukrepi za izvajanje strategije – predstavitev in dokumenti: www.mediambient.ad/paisatge/estrategia-nacional-del-paisatge

3 ŠPANIJA IN KATALONIJA

Uvodoma je predstavljen okvir na ravni države, pregled v nadaljevanju pa se nanaša na Katalonijo, ki ima enega od najbolj razvitetih sistemov urejanja krajine v Evropi.

3.1 Nacionalni okvir

V okviru Španije deluje 17 avtonomnih skupnosti (regij), ki v skladu s špansko ustavo delujejo v sistemu avtonomnega prevzemanja odgovornosti in moči na določenih področjih, med drugim tudi nadzor nad vprašanji prostorskega načrtovanja in upravljanja kulturne dediščine ter krajine. Regionalne oblasti z upravno in finančno avtonomijo lahko sprejmejo svoja merila za oblikovanje predpisov, načrtov in programov za usmerjanje teritorialnih politik ter upravljanje zgodovinske dediščine in okolja. Krajinske politike v Španiji so precej raznolike. Sodgovorna glede področja krajine na nivoju države sta **Ministrstvo za kmetijstvo, prehrano in okolje** (Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, MAPAMA) in **Ministrstvo za šolstvo, kulturo in šport** (Ministerio de Educación, Cultura y Deporte).

Z nekaj izjemami, so odgovornosti za področje krajine v oddelkih za okolje, načrtovanje zemljišč, javna dela ali kulturo (kulturno dediščino) znotraj regionalnih/lokalnih oblasti.

Za področje regij ali države delujejo pooblaščene ustanove na področju krajinske arhitekture, ki opravljajo pomembno delo na področju implementacije EKK.¹¹

Članek iz I. 2015 "Spanish Landscape Character Methodologies after the European Landscape Convention"¹² opozarja na manko enotne implementacije EKK na nivoju države. Regije so razvile svoje pristope izvajanja EKK (politike, strategije, zakonodajni okvir, metodologijo, strokovne podlage), nasprotno v primerjavi z Anglijo, kjer obstaja sistem, ki stremi k poenotenju pristopa. Eden izmed pokažateljev tega je različen odnos regij do same krajine, npr. nekatere regije v študijah krajine dajejo večji poudarek vidni zaznavi, manj fizičnim opredelitvam, ekološke vidike nekatere regije štejejo kot del krajine, druge ne. Krajina je v nekaterih primerih obravnavana kot integrirani del več sistemov, v drugih kot neodvisen sistem.

Na nivoju države je bil narejen **Katalog krajin Španije** (Atlas de los Paisajes de España),¹³ ki pa ni bil prepoznan v zakonodajnem okviru ter je njegova uporaba v planskem procesu regij in lokalnih skupnosti neobvezujoča. Nekatere regije so ga opredelile kot obvezujočo osnovo (Kastilja - Manča), druge so pripravile svoje lastne podlage na podlagi različnih pristopov in metodologij (Katalonija, Valencija).

Zakon o krajini so sprejele regije Valencija l. 2004,¹⁴ Katalonija l. 2005,¹⁵ Galicija l. 2008¹⁶ in Kantabrija l. 2014.¹⁷

¹¹ Glej seznam v Nacionalnem načrtu kulturnih krajin, na ravni regije delujejo "fundacije", na ravni države Spanish Association of Landscape Architects: <https://aepaisajistas.org/>

International Spatial Planning Association, FUNDICOT: <http://www.fundicot.org/>

¹² Članek: <https://iale.uk/javier-bab%25C3%25AD-almenar/news/8011>

¹³ Katalog krajin Španije: <https://www.miteco.gob.es/es/biodiversidad/servicios/banco-datos-naturaleza/informacion-disponible/Paisajes.aspx>

¹⁴ Valencija: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2004/BOE-A-2004-13470-consolidado.pdf>

¹⁵ Katalonija: <https://www.boe.es/boe/dias/2005/07/08/pdfs/A24186-24189.pdf>

¹⁶ Galicija: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2008/BOE-A-2008-14097-consolidado.pdf>

¹⁷ Kantabrija: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-682

Formalni strateški državni dokument (sledi EKK) je bil sprejet l. 2012 – **Nacionalni načrt kulturne krajine** (Plan Nacional de Paisaje Cultural, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte).¹⁸ Obsega 77 strani strnjene teksta.

Predstavlja priznavanje in vključevanje vrednot dediščine in njenega upravljanja v odločevalni okvir regij ter spodbuja usklajevanje in sodelovanje z drugimi sektorji (politikami), posebej tistimi, ki imajo velik vpliv na status in dinamiko krajine.

Na podlagi načrta je pričela delovati **Raziskovalna mreža kulturnih krajin Španije** (Red para la Investigación de los Paisajes Culturales de España) z namenom promocije in raziskovanja na tem področju.¹⁹

Kazalo

1. *INTRODUCTION*
  2. *BASIC ASPECTS*
    - 2.1. *Background*
    - 2.2. *Regulatory framework of reference*
    - 2.3. *Objectives of the plan*
    - 2.4. *Definition and categories of landscapes*
  3. *METHODOLOGICAL ASPECTS*
    - 3.1. *Identification, appraisal and selection criteria*
    - 3.2. *Method of action*
    - 3.3. *Identification of risks*
    - 3.4. *Coordination of actions*
  4. *IMPLEMENTATION OF THE PLAN*
    - 4.1. *Preventive conservation*
    - 4.2. *Landscape and society*
    - 4.3. *Accessibility*
    - 4.4. *Lines of action*
  5. *EXECUTION AND MONITORING*
    - 5.1. *Economic and financial study*
    - 5.2. *Control and monitoring*
    - 5.3. *Validity and revisions of the plan*
- APPENDIX I. Regulations*
APPENDIX II. Institutions
APPENDIX III. Bibliography

V l. 2015 je bil izveden projekt **100 kulturnih krajin Španije** (100 Paisajes Culturales de España).²⁰

¹⁸ Nacionalni načrt kulturne krajine: <http://www.mecd.gob.es/planes-nacionales/planes-nacionales/paisaje-cultural.html>
Original: <http://www.mecd.gob.es/planes-nacionales/en/dam/jcr:55b779f7-037f-45a0-baa0-17f27bc2587a/05-maquetado-paisaje-cultural.pdf>

Priloga 4 Angleški prevod: <http://www.mecd.gob.es/planes-nacionales/dam/jcr:a08b4444-4929-4033-ac38-68e8f3c2080e/05-paisajecultural-eng.pdf>

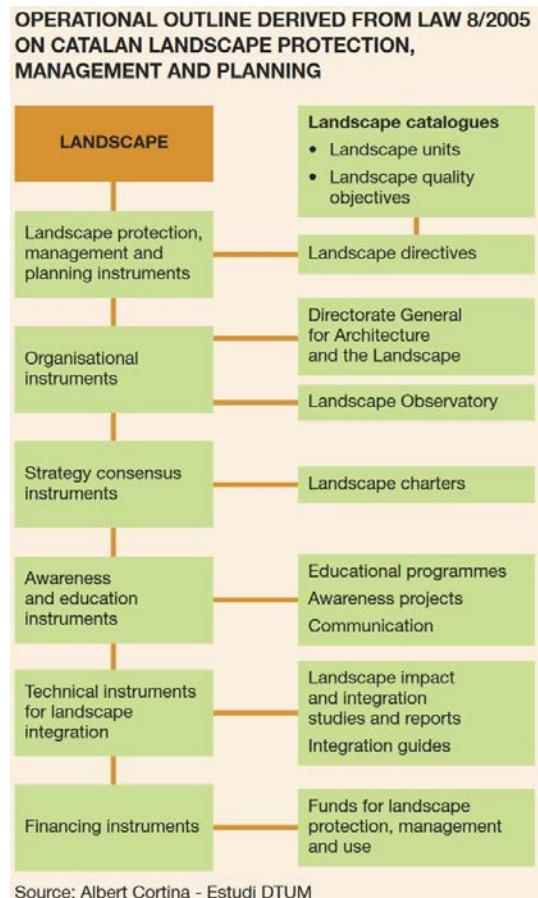
¹⁹ Raziskovalna mreža Španskih kulturnih krajin: <http://gipc.aq.upm.es/en/proyectos/red-para-la-investigacion-de-los-paisajes-culturales-de-espana/>

²⁰ 100 kulturnih krajin Španije: <http://www.mecd.gob.es/planes-nacionales/planes-nacionales/paisaje-cultural/actuaciones/cien-paisajes-culturales.html>
<http://www.100paisajes.es/>

V nadaljevanju je predstavljen primer regije **Katalonija**.

3.2 Zakonodajni in upravljavski okvir

Katalonija ima sprejet **Zakon o varstvu, upravljanju in načrtovanju krajine (Ley 8/2005 de Paisaje de Cataluña)**²¹ (v nadaljevanju: Zakon o krajini) z l. 2005. Najpomembnejši inštrumenti, ki jih je predvidel zakon, so predstavljeni spodaj.²²

Landscape catalogues	Descriptive and prospective documents, applicable at the territorial level, which determine the various types of landscapes in Catalonia, identify their values and state of preservation and propose the quality objectives which need to be met.
Landscape directives	Directives which, based on the landscape catalogues, set out the proposed landscape quality objectives and incorporate them into the regulation of territorial zoning plans.
Landscape Impact and Integration study	Technical document which takes into account the consequences on the landscape of carrying out public works projects and other actions, and sets out the criteria adopted for their integration into the landscape.
Landscape Impact and Integration report	Written statement aimed at evaluating the suitability and adequacy of the criteria or measures adopted in the landscape impact and integration studies in order to integrate the actions, applications, works or activities carried out on the landscape.
Landscape charters	Instrument for harmonising strategies between public and private agents, applicable at local, supramunicipal or district level, in order to carry out actions for the protection, management and planning of the landscape, with the objective of sustaining its values.
Fund for the protection, management and planning of the landscape	Financial instrument of the Government of Catalonia aimed at allocating funds to activities which improve and preserve the landscape, directed at public bodies, private entities, individuals and juristic persons acting with these objectives.

Table 2. Instruments outlined in the Act 8/2005, on the 8th June, for the Protection, Management and Planning of the Landscape, and in the Decree 343/2006, on the 19th September, which develops it further.

Krajinski observatorij (Observatori del Paisatge)²³ deluje od l. 2005 na podlagi Zakona o krajini. Predstavlja svetovalno telo vlade o vprašanjih krajine. Njegovo oblikovanje je bil odziv na potrebo po preučevanju krajine, pripravi predlogov in ozaveščanju javnosti o varstvu, upravljanju in načrtovanju krajine v okviru vzdržnega razvoja.

²¹ Zakon o varstvu, upravljanju in načrtovanju krajine: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2005/BOE-A-2005-11753-consolidado.pdf>

²² Vir preglednic: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_1.php

²³ Krajinski observatorij: <http://www.catpaisatge.net>

Observatorij sodeluje/koordinira med Vlado Katalonije in lokalnimi skupnostmi ter predstavlja stičišče med vsemi udeleženci (vlada, lokalne skupnosti, univerze, strokovno in laično javnostjo) pri vprašanjih urejanja krajine. Omogoča raziskovanje in preučevanje, ki presega pristojnosti in kapacite državnih organov.

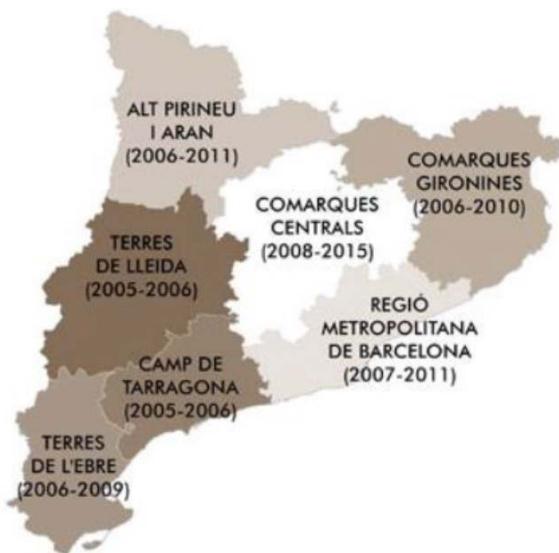
ACTIVITY

- ▶ Implementation of landscape policies at regional planning
- ▶ Energy policies
- ▶ Cultural and heritage policies
- ▶ Touristic policies
- ▶ Education policies
- ▶ Local level
- ▶ International activity
- ▶ Generation and exchange of knowledge
- ▶ Information and awareness raising
- ▶ Documentation

3.3 Strokovna gradiva

Katalog krajin (Catálogos de paisaje)²⁴

Za pripravo kataloga je odgovoren Krajinski observatorij. Priprava je bila določena z Zakonom o krajini. Vsebuje 7 katalogov po regijah, ki pokrivajo enaka območja (administrativne regije), kot območja priprave okvirnih prostorskih načrtov (planes territoriales parciales, PTP). Predstavlja orodje za prenos vidikov/ciljev krajine v prostorsko načrtovanje (teritorialno in urbanistično načrtovanje) in sektorske politike (kmetijstvo, infrastruktura, kultura, turizem...).

The landscape catalogues:

- provide information of great interest on all the Catalan landscapes and create awareness in matters of landscape.
- are support tools to the introduction of landscape in territorial and urban planning, and to sectorial policies.
- are based on an integrated vision of the landscape that takes the natural and cultural components jointly, never separately.
- are based on the existence of diverse landscape values attributed by the stakeholders who intervene and by the population who enjoy them.
- are applied to the Catalan territory as a whole and not just to unique or exceptional spaces.
- integrate public participation as a tool for involving and giving shared responsibility to society in the management and planning of their landscape.
- are rigorous from a scientific point of view but use language that is not over technocratic.

The landscape catalogues are not:

- a mere inventory of elements, areas, spaces or values, as the term catalogue might suggest, but are a tool of knowledge and planning.
- documents that exclude any part of the territory; quite the contrary, they analyse marginal, degraded spaces, the everyday ones or the formats for infrastructures and facilities.
- works for a merely academic purpose, but useful documents for territorial, urban and sectorial planning.
- the result of a mere compilation and accumulation of data and information, but of the organisation of knowledge generation processes and joint reflection with the stakeholders of the territory.
- works that classify landscapes by those which have a greater or lesser value than others. Quite the contrary, they identify the values that each of the landscapes has.

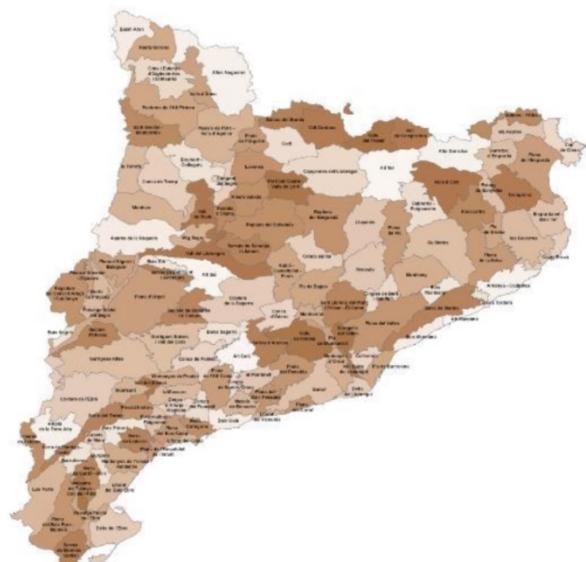
²⁴ Katalog krajin: <http://www.catpaisatge.net/esp/catalegs.php>

Katalog krajin, metodologija: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_3.php

Predstavitev: <https://rm.coe.int/16802fc129>

Katalog predstavlja orodje, ki ponuja vpogled v razumevanje, kaj krajina je: njeno stanje, katere vrednosti vsebuje, kateri dejavniki vplivajo na njen razvoj/izoblikovanost, kako se krajina razvija, razvoj, ki temelji na trenutnih gospodarski, socialni in okoljski dinamiki, vizijo prihodnjega stanja krajine ter ukrepe za uresničevanje. Zagotavlja informacije velikega pomena za vse katalonske krajine glede obstoječih in potencialnih vrednot in s tem prispeva k opredelitvi in izvajanju krajinske politike.

Katalogi opredeljujejo **134 krajinskih enot** (*les unitates del paisatges*), ki temeljijo na značaju krajine Vsaka enota je zaobjeta v publikaciji, podatki so dostopni preko informacijske baze (glej primer v nadaljevanju).

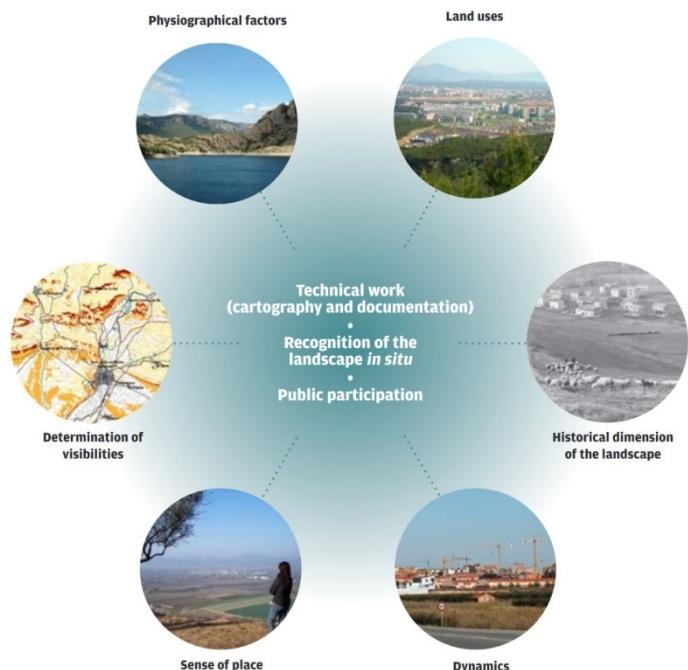

Podrobna predstavitev metode priprave kataloga krajin je podana v gradivu: Nogué J., Sala P., Grau J. 2016. *Landscape catalogues of Catalonia: methodology*. Landscape Observatory of Catalonia.²⁵ (vir prikazov v nadaljevanju). Predstavljeni so tudi značilni primeri.

The image shows the cover of the document 'The Landscape Catalogues of Catalonia'. The cover features the title 'The Landscape Catalogues of Catalonia' in bold black text, followed by 'Methodology' in a smaller font. Below the title are four small photographs illustrating different landscape types: a coastal area, an industrial facility, agricultural fields, and a rural scene. At the bottom left, it says 'Observatori del Paisatge | DOCUMENTS 03'.

²⁵ Katalog krajin, metodologija: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_3.php

Za določitev posameznih enot so se uporabljale naslednje spremenljivke ter postopki za razmejitev:

Dokumentacija sestoji iz dveh sklopov. Prvi zaobjema območje celotne regije, drugi, ki vsebuje specifične vsebine, se nanaša na posamezno enoto:

Volume I: Territorial area

- Introduction
- Methodology
- Natural factors that condition the landscape
- Historic evolution of the landscape
- The current landscape and its dynamics (current and future)
- Artistic expression of the landscape
- Values in the landscape
- Routes and points for observing and enjoying the landscape
- Landscape evaluation
- Special attention landscapes
- Landscape quality objectives
- Criteria and actions
- Conclusions
- Reference documentation

Volume II: Landscape units

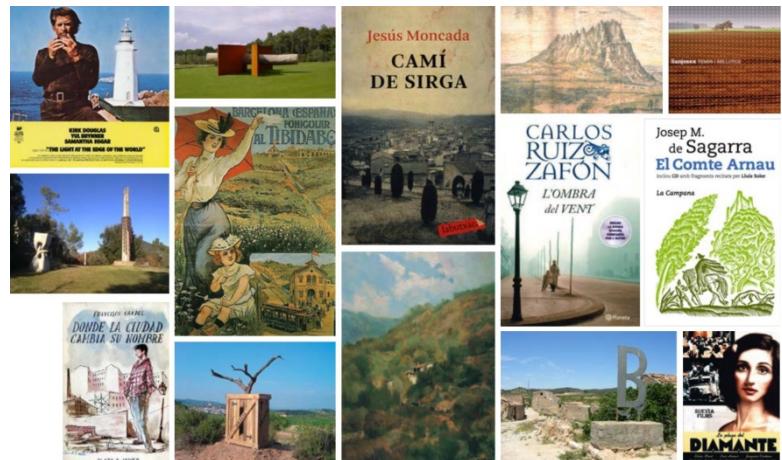
- Content of each landscape unit:
- General data
  - Representative photograph of the landscape
  - Distinctive features
  - Main values
  - Composition of four photographs of values and distinctive features
  - Location map
  - Natural elements that make up the landscape
  - Historic evolution
  - The current landscape and its dynamics
  - Artistic expression of the landscape
  - Values in the landscape
  - Main routes and points for observing the landscape
  - Landscape evaluation
  - Landscape quality objectives
  - Criteria and actions
  - Maps of observation points, itineraries and landscape values

V drugem sklopu so za vsako enoto priravljene naslednje karte:

The DIN A0 maps that are prepared are:

- Map of landscape units
- Map of landscape units and administrative limits
- Map of special attention landscapes
- Map of visibility (degree of visual exposure)
- Map of viewpoints
- Map of natural and ecological values
- Map of itineraries
- Maps of aesthetic values
- Map of historic values
- Map of productive values
- Map of social use values
- Map of symbolic values
- Map of dynamics in the landscape
- Map of landscape quality objectives

Kot zanimivost – sestavni del dokumentacije so tudi umetniška dela, ki predstavljajo obravnavano enoto:

Spodaj so opredeljene faze priprave kataloga, poudarjeno je vključevanje javnosti:

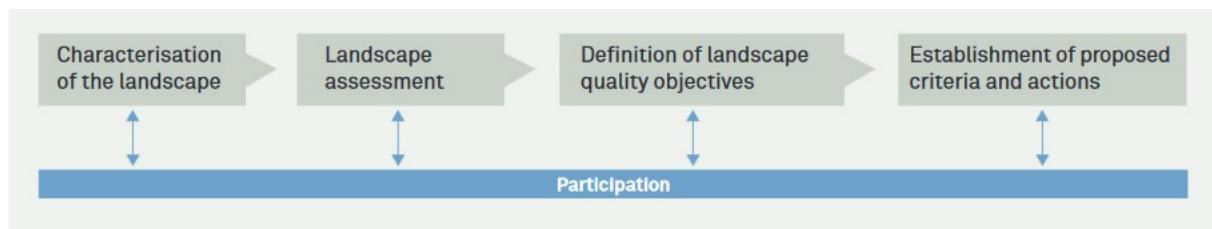
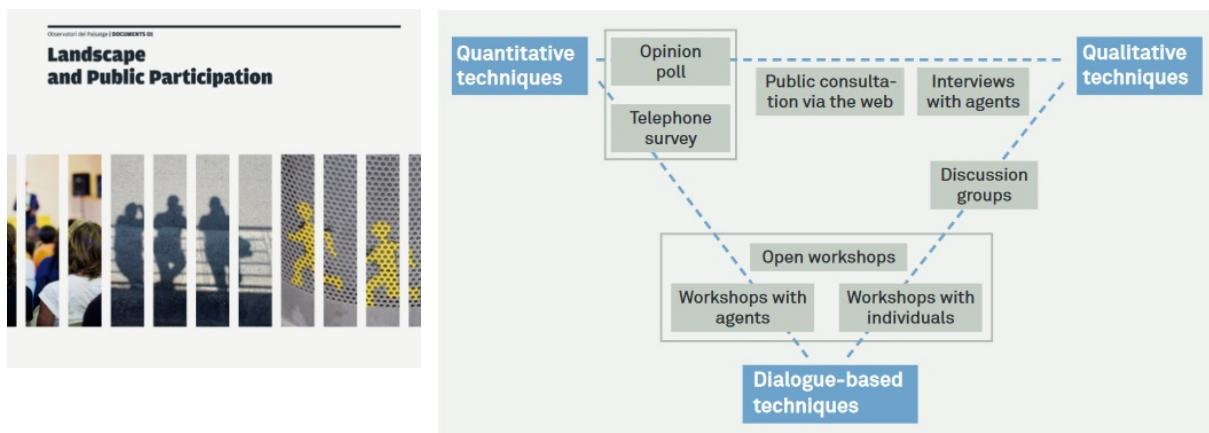

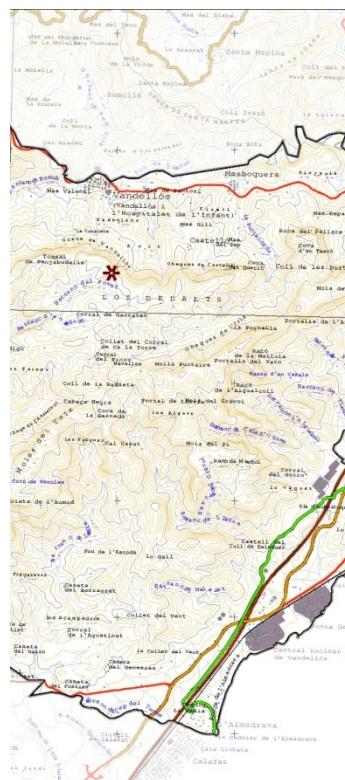
Figure 4. The relevance of participation at each stage of developing the landscape catalogues.

Pomembno vlogo pri pripravi katalogov ima sodelovanje z javnostmi – glej spodaj prikaz faz priprave kataloga krajin in orodij sodelovanja javnosti. Izdan je bil dokument *Krajina in sodelovanje javnosti* (Nogué J., Puigbert L., Sala P., Bretcha, G. (eds.) 2010. *Landscape and Public Participation*. Landscape Observatory of Catalonia; Barcelona, General Directorate of Public Participation of the Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation of the Government of Catalonia),²⁶ ki predstavi način vključevanja javnosti v pripravo katalogov.

²⁶ **Priloga 5** Krajina in sodelovanje javnosti: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_1.php

Primer kataloga za območje gora Tivissa-Vandellòs – v smeri urinega kazalca: pogledi in poti, opis, vrednote, cilji kakovosti krajine:

Muntanyes de Tivissa-Vandellòs

★ Punts d'observació i gaudi del paisatge

- Itineraris d'observació no motoritzats
- Itineraris d'observació motoritzats

■ Unitat de paisatge

— Límit municipal

■ Equipament

■ Edificació

■ Parc o jardí

— Línia ferroviària convencional

— Línia ferroviària d'altres prestacions

— Autopista

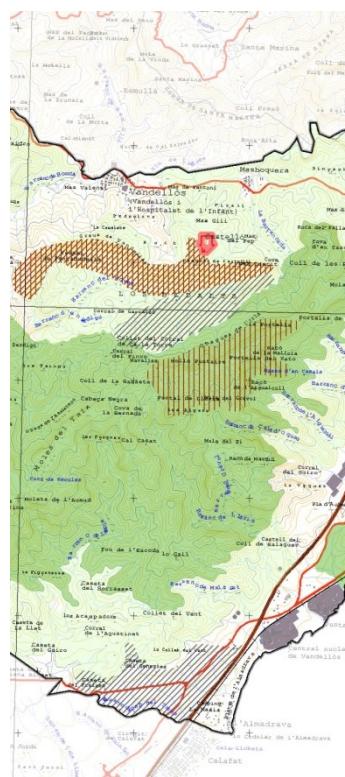
— Via preferent

— Via convencional

■ Embassament

— Curs Fluvial

The screenshot displays the official website for the Tivissa-Vandellòs mountains. It features a map of the area, a detailed description of the landscape, and several high-quality photographs illustrating the natural beauty of the region.

Valors estètics

■ Poble abandonat

■ Arquitectura de pedra seca

■ Formació geomorfològica, gradient topogràfic

■ Interfície terra-aigua (litoral)

Valors històrics, religiosos i/o simbòlics

■ Mas, masia

■ Restes arqueològiques: prehistòriques, ibèriques, romanes, medievals, modernes

■ Poble abandonat

■ Arquitectura de pedra seca

■ Ermita

■ Formació geomorfològica, gradient topogràfic

Valors ecològics

■ PEIN

■ Xarxa Natura 2000

Àmbits amb valors especials a protegir

■ Paisatge de cingles i codines

■ Paisatge litoral

Àmbits de foment de la gestió

■ Matollars i masses forestals

■ Mosaic agroforestal

■ Mirador del paisatge

■ Nucli urbà

■ Poligon industrial

Espais naturals

■ Pla d'Espais d'Interès Natural

■ Xarxa Natura 2000

■ Unitat de paisatge

— Límit municipal

■ Equipament

■ Dipòsit, sitja o cobert

■ Edificació

■ Parc o jardí

— Línia ferroviària convencional

— Línia ferroviària d'altres prestacions

— Autopista

— Via preferent

— Via convencional

— Línia elèctrica d'alta tensió

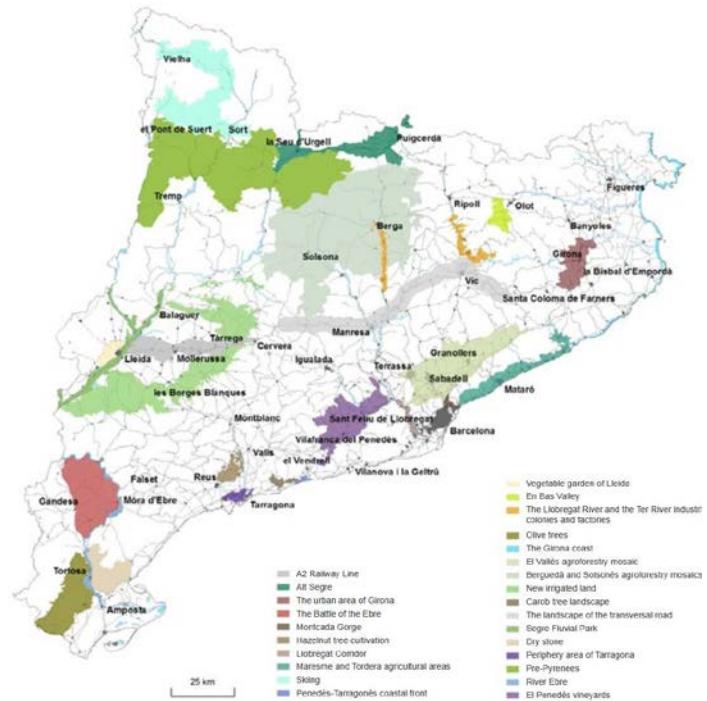
■ Embassament

— Curs fluvial

— Canals de rec i conduccions d'aigua

Znotraj Kataloga krajin so opredeljene **krajine posebne pozornosti** (*Paisajes de Atención Especial*). Gre za območja, na katerih je treba upoštevati prisotnost posebnosti na določenem območju. Te potrebujejo smernice ter posebna merila za njihovo zaščito, upravljanje in organizacijo. Odražajo se v prostorskem načrtovanju.

Kartografsko so opredeljene najpomembnejše prvine in prostori teh krajin (primer spodaj).

Visual Reference Landscapes

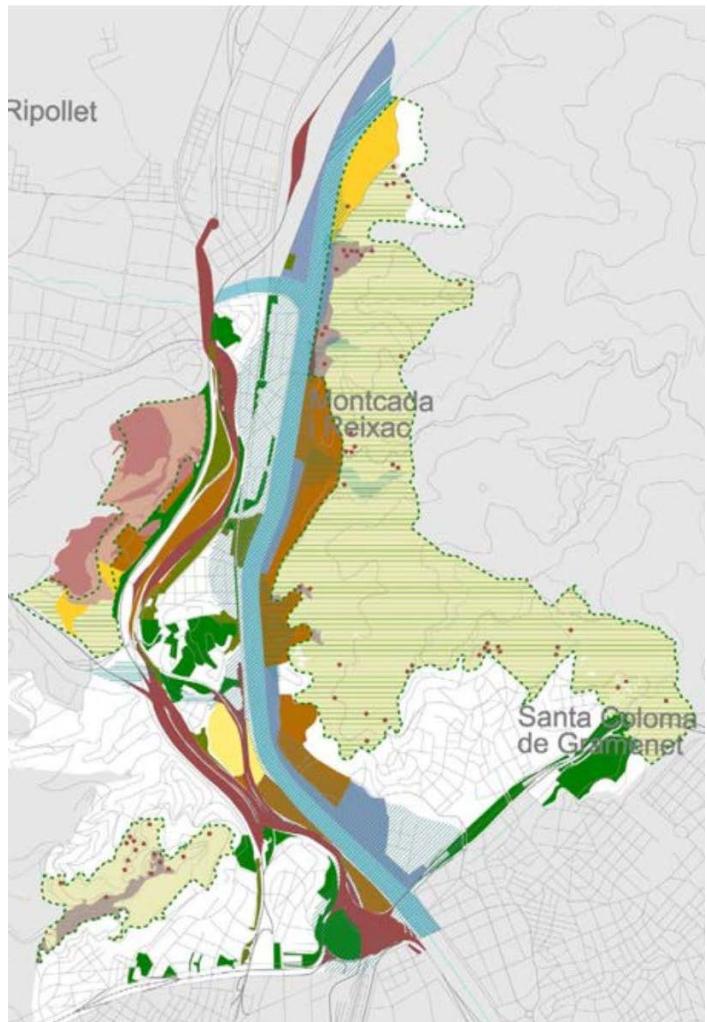
- Treatment of scenic backdrops (SNU)
- Recovery of degraded areas:
  - Restoration of stone quarry and its environment
  - Regularisation and landscape integration of buildings on land without planning permission
  - Treatment of irregular vegetable gardens
- Treatment of plant cover:
  - Favouring riverside plant life
  - Recovering scrub and garrigue
  - Reforesting

El Congost landscape

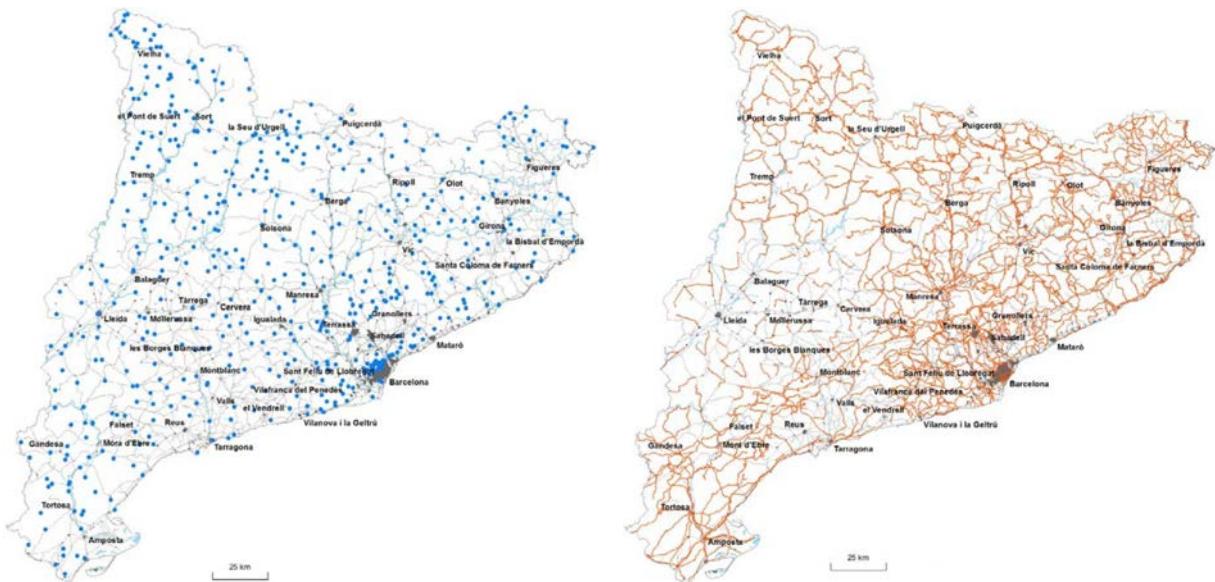
- Conditioning the potential fluvial area
- Conditioning the urban environments:
  - Preparation of leisure time areas on urban limits
  - Recovery of interstice areas as leisure time areas
- Conservation of unique agricultural pieces:
  - Vegetable garden of La Ponderosa

Landscape integration of communication roads

- Treatment of residual and interstice areas:
  - Revegetation of banks and bare areas
  - Integration of facilities

V katalogu so opredeljene glavne karakteristične poti in točke opazovanja, ki so pomembne tudi za spremeljanje razvoja/spreminjanja krajine (levo točke opazovanja – skupaj 544, desno poti – skupaj 478).

CATPAISATGE 2020. Država, krajina, prihodnost (CATPAISATGE 2020. País, paisatge, futur)²⁷

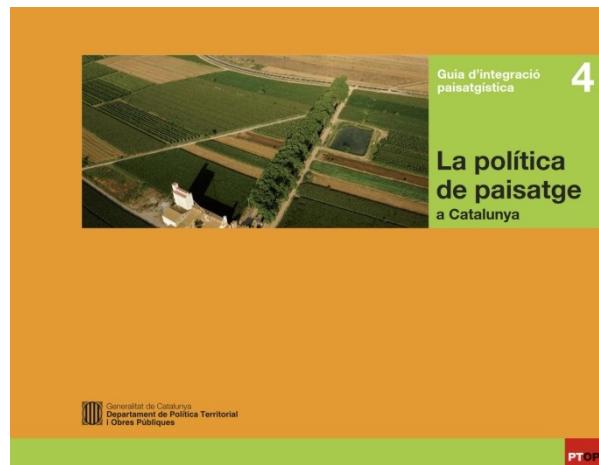
Predstavljeno je trenutno raziskovalno delo Krajinskega observatorija. Poudarek je na vprašanjih, kot so internacionalizacija, lokalni in podjetniški razvoj, opredelitvi novih krajin ter na pomembnosti vrednot, raziskav in komuniciranja. Delovanje je strukturirano naslednje sklope:

- internacionalizacija iz singularizacije,
- živeti in delati v kakovostnem okolju,
- krajinski, ustvarjalni in strateški sektorji,
- krajina v lokalnem okolju,
- ustvarjanje novih referenčnih krajin,
- krajina, vrednote in skupnost,
- krajina, zaposlovanje in podjetništvo,
- podnebne spremembe, energetika in krajina,
- raziskave in inovacije kot naraščajoče vrednote ter
- izobraževanje, usposabljanje in komuniciranje.

²⁷ CATPAISATGE 2020. Country, Landscape, Future: http://www.catpaisatge.net/eng/observatori_2020.php
Predstavitev raziskave: <https://es.slideshare.net/psala/catpaisatge2020-pas-paisatge-futur>

3.4 Krajinska politika/strategija

L. 2010 je bil izdan dokument **Krajinska politika Katalonije: vodnik za integracijo krajine** (Política del paisatge a Catalunya: Guia d'integració paisatgística).²⁸ Predstavljen je celoten okvir delovanja na področju krajinske politike. Predstavljena je metodologija/vsebina posameznih faz.

Krajinska politika je oblikovana in uveljavljena, ni pa formalizirana s posebnim dokumentom. Dokument predstavlja jasno začrtan proces aktivnosti. Odraža se predvsem skozi sprejetje Zakona o krajini, ustanovitvijo Krajinskega observatorija, pripravo Kataloga krajin ter formalnemu prenosu/vključevanju (glej shemo spodaj) vsebin/ciljev krajine in krajinskih smernic (direktiv), osnovanih skozi proces priprave katalogov krajin, v proces prostorskega načrtovanja (glej v nadaljevanju).

Na ravni celotne Katalonije je določenih 10 ciljev kakovosti krajine:²⁹

General landscape quality objectives for Catalonia.

1. Well preserved, planned and managed landscapes, independently of their type (urban, suburban, rural or natural) and their character.
2. Lively and dynamic landscapes – those existing and those newly created by intervention – capable of absorbing the inevitable territorial transformations without losing their individuality.
3. Heterogeneous landscapes, reflecting the rich diversity of Catalan landscape and avoiding homogenisation.
4. Orderly and harmonious landscapes, avoiding disruption and fragmentation.
5. Unique landscapes, anything but mundane.

6. Landscapes which retain and reinforce their references and values, both tangible and intangible (ecological, historical, aesthetic, social use, productive, symbolic and identity-based).

7. Landscapes which are always respectful of the legacy of the past.

8. Landscapes which transmit tranquility, free of dissonant elements, discordant sounds and light or odour pollution.

9. Landscapes which can be enjoyed without endangering their heritage and individuality.

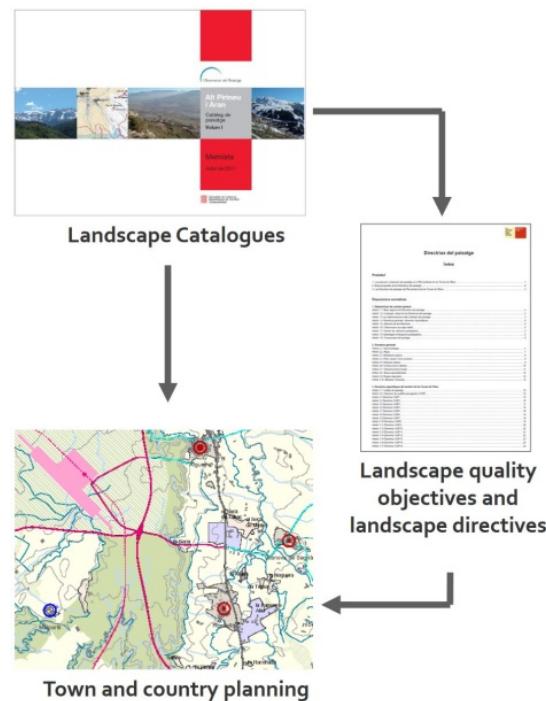
10. Landscapes which take social diversity into account and contribute to the individual and social welfare of the population.

²⁸ **Priloga 6** Krajinska politika Katalonije: http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/documentacio/territori-i-urbanisme/paisatge/guia_integracio_paisatgistica_politica_de_paisatge/ http://territori.gencat.cat/ca/06_territori_i_urbanisme/sol_no_urbanizable_i_paisatge/politica_de_paisatge/

²⁹ Cilji kakovosti krajine: http://www.catpaisatge.net/eng/catalegs_objectius.php

Praksa

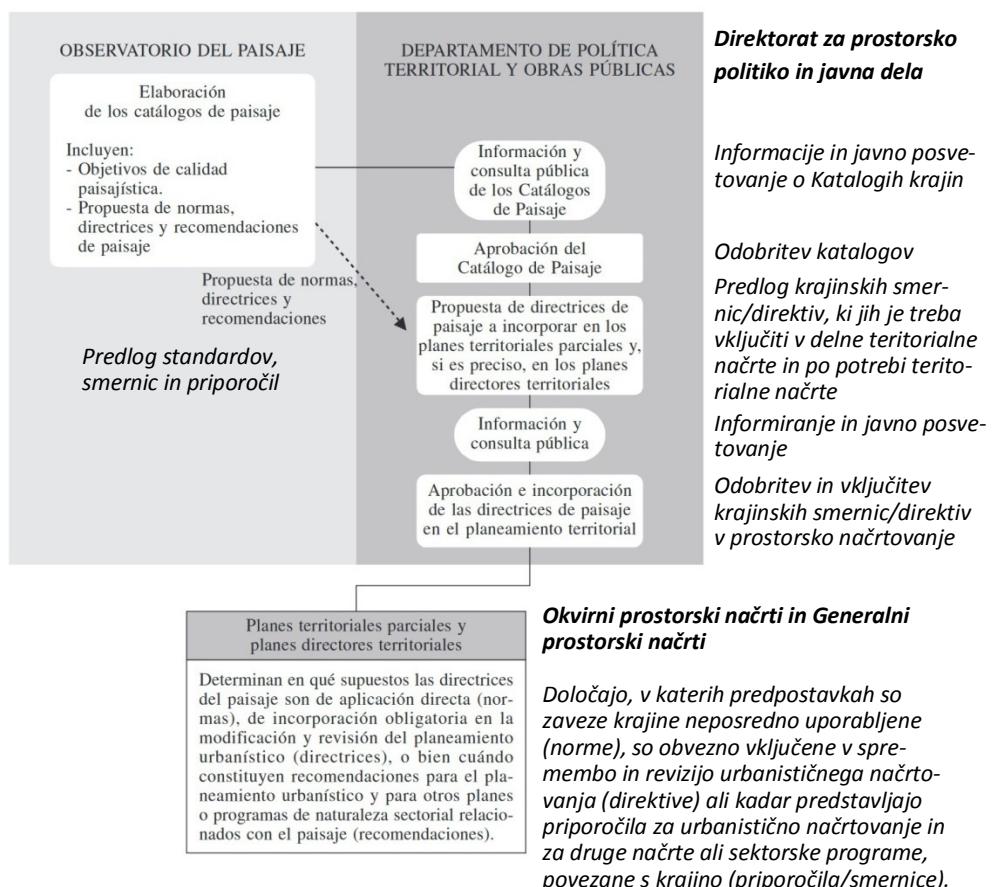
Zakon o krajini določa vključevanje/prenos opredelitev krajinskih smernic (direktiv) iz kataloga v **okvirne prostorske načrte** (Planes territoriales parciales, PTP) in/ali **generalne prostorske načrte** (Planes directores territoriales, PDT). Proses vključevanja krajinskih vsebin je prikazan spodaj.³⁰

Krajinski observatorij

Izdelava katalogov krajine, vključuje:

- cilje kakovosti urejanja krajine
- predloge standardov, smernice in priporočila za krajine

³⁰ Vir: <https://www.ugr.es/~cuadgeo/docs/articulos/043/043-004.pdf>

Krajina je vse bolj vsebina splošnega interesa, postaja temeljni del številnih politik prostorskega načrtovanja in sektorskih politik družbene, kulturne in gospodarske narave. Sistem načrtovanja³¹ v Kataloniji določa **Zakon o prostorski politiki (Ley de política territorial)** iz l. 1983. Določa ravni načrtov:³²

- **Splošni prostorski načrt Katalonije** (Plan Territorial General de Cataluña, PTG), velja od l. 1995, je krovni strateški dokument s cilji ozemeljskega ravnovesja. Med drugimi funkcijami določa poselitvena jedra, smeri povezovanja, lokacijo velike komunikacijske, okoljske in energetske infrastrukture ter območja pretežne kmetijske ali gozdarske rabe posebnega interesa ali prostorov in narnih prvin, ki jih je treba ohraniti.
- **Okvirni prostorski načrti** (planes territoriales parciales, PTP) določajo strateški razvojni dokument vsakega od 7 teritorialnih območij. Predstavlja glavni cilj odraza vsebine Kataloga krajin. Vključitev teh vsebin je bistvena. Načrt predstavlja nadrejeni akt aktom urbanističnega načrtovanja.

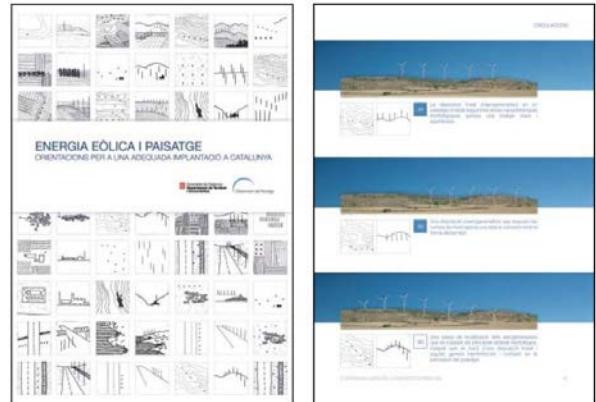
- **Prostorski sektorski načrti** (planes territoriales sectoriales) pokrivajo celotno območje Katalonije iz različnih vidikov razvoja dejavnosti (ceste, letališča). Zakon o krajini določa, da okvirni teritorialni načrti lahko postanejo priporočila za sektorske načrte/programe, ki morajo biti z njimi skladni.
- **Generalni prostorski načrti** (planes directores territoriales, PDT). Pokrivajo več občin. Uvedel jih je Zakon o davčnih in administrativnih ukrepih iz l. 2002. So skupaj s PTP glavni cilj implementacije Krajinskih katalogov.
- **Generalni urbanistični načrti** (planes directores urbanísticos, PDU), ki vključujejo nadobčinska območja (zlasti mestnih in metropolitanskih sistemov ali regij), v katerih so predlogi podrobnejše opredeljeni kot tisti, ki jih določajo prostorski načrti.
- **Občinski urbanistični načrti** (planes de ordenación urbanística municipal, POUM), ki predstavljajo lokalni instrument urejanja prostora.

³¹ Vir: <https://www.ugr.es/~cuadgeo/docs/articulos/043/043-004.pdf>

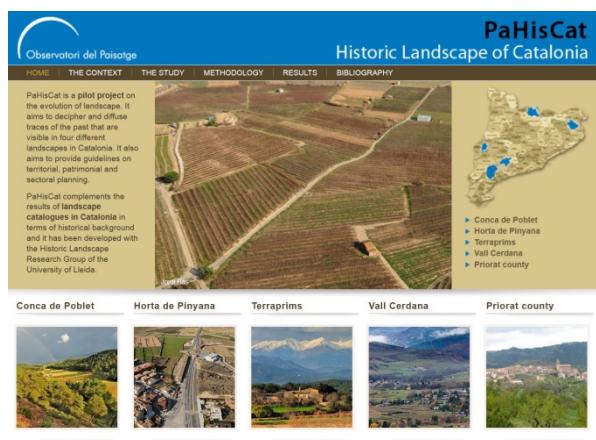
³² Teritorialni načrti: http://territori.gencat.cat/es/06_territori_i_urbanisme/ordenacio_del_territori/plans_territoriais/

Krajinski observatorij sam ali v sodelovanju z drugimi institucijami sodeluje na več področjih in stremi k celovitemu zastopanju vsebin krajine na vseh področjih. V nadaljevanju je naštetih nekaj dokumentov/dejavnosti (povzetek delovanja observatorija je razviden iz spletne strani ali na povzetkih pri spodaj naštetih povezavah):³³

- Smernice/priporočila za sektorske politike, npr. Smernice za umeščanje objektov vetrne energije v krajine Katalonije, l. 2013 (Orientacions per a una adequada implantació de l'energia eòlica en els paisatges de Catalunya).

- Udejstvovanje na področju dediščine: PaHisCat zgodovinske krajine Katalonije (PaHisCat, Paisatge Historic de Catalunya).³⁴ Pilotni projekt o razvoju krajine, dopolnjuje rezultate Katalogov krajin z vidika zgodovinskega ozadja.
Vzpostavljanje Baze suhozidov v krajinah Katalonije (Construccions de pedra seca).³⁵ Udejstvovanje pri pripravi okvira za Katalonsko politiko kulturnih krajin (kot odziv na Nacionalni načrt kulturne krajine).

- Uporaba kataloga krajin kot ene izmed osnov za razvoj turizma (npr. dopolnitev obstoječega Kataloga krajin z bazo značilnih jedi, produktov, običajev, uporaba točk in poti opazovanja, zemljevidi turističnih aktivnosti, vrednosti ipd.).
- Razvojni načrt vinskega turizma, l. 2014. Katalog krajin (zemljevidi krajin) predstavlja osnovo za regulacijo aktivnosti in infrastrukturo vinogradniških območij.
- Meddržavno sodelovanje pri pripravi krajinskih strategij/planov.³⁶
- Vespološno udejstvovanje na področju ozaveščanja ter razvoja dobre prakse in metodologij s področja varstva, upravljanja in načrtovanja krajine. Vsi ključni dokumenti in spletne strani so prevedeni v angleški jezik.
- Zelo poučen je video o pomenu krajin "Krajina je vse" (El paisatge és de tots).³⁷

³³ Predstavitev delovanja observatorija (vir slik): http://www.landschapobservatorium.nl/Uploaded_files/amersfoortspsala-20172.c00b56.pdf

³⁴ Pilotni projekt PaHisCat: <http://www.catpaisatge.net/pahiscat/eng/>

³⁵ Baza suhozidov: <http://wikipedia.catpaisatge.net/>

³⁶ Meddržavni krajinski načrt: <http://paisatgecerdanya.parc-pyrenees-catalanes.fr/ca/mapa-del-paisatge-transfronterer-de-la-cerdanya/>

³⁷ Video: <https://vimeo.com/133133136>

- Spletna stran **Krajina in lokalna perspektiva** (*Paisatge i món local*) je namenjena smernicam varstva, upravljanja in načrtovanja krajine na lokalni ravni tudi v smislu ozaveščanja lokalnih deležnikov, predstavitev dobrih praks.³⁸

- Spletni časopis **Landscap-e**.³⁹
- Izobraževanje/ozaveščanje javnosti (prepoznanje kataloga krajin v učbeniku za osnovne šole ter projekt namenjen izobraževanju v šolah Mesto, prostor, krajina (Ciutat, Territori, Paisatge)).⁴⁰

THE OBSERVER

The Cerros, City Catalysters

Diana Wiesner Ceballos
Architect, founder and Director of the Fundación Cerros de Bogotá

I am an observer living in a mountain tropical megacity - Bogotá, which is 2,600 metres above sea level, a characteristic shared by very few cities around the world. Its cerros, or the hills of its mountain reserve, have become catalysts of the landscape and have created social transformations that provide greater encouragement than the inaugurations of infrastructures, as they fulfill a greater objective: to engender and multiply the spiritual value of the landscape. [+]

³⁸ Meddržavni krajinski načrt: <http://www.catpaisatge.net/monlocal/esp/plans.php>

³⁹ Spletni časopis: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_butlleti.php

⁴⁰ Izobraževanje: http://www.catpaisatge.net/eng/activitat_educacio.php

4 IRSKA

4.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

Področje krajine ureja:

- Zakon o načrtovanju in razvoju (The Irish Planning and Development Act) iz l. 2000, ki je uvedel zahteve za ohranjanje krajinskih značilnosti ter podal zakonski okvir za varstvo krajin (landscape conservation areas) in območja izjemne prepoznavnosti (areas of special amenity);
- z dopolnitvami tega zakona (The Planning and Development (Amendment) Act, 2010) je bil opredeljen pojem krajine v skladu z EKK.

Služba, ki bdi nad krajino in usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine je **Direktorat za umetnost, dediščino in keltščino (Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, DAHG)**,⁴¹ **Sektor za dediščino (Department's Heritage Division)**. Varstvo in upravljanje dediščine ne ločuje med naravno in kulturno dediščino ter jo obravnava skupaj s krajino, kar omogoča oblikovanje skupnih politik varstva in upravljanja.

Agencija ministrstva, ki deluje v javnem interesu, z vidnejšim prispevkom k uveljavljanju varstva, načrtovanja in upravljanja krajin na Irskem ter njihove prepoznavnosti (izdanih je bilo več publikacij o raziskavah na temo krajine),⁴² je **The Heritage Council**⁴³ in je bila ustanovljena z Zakonom o dediščini (Heritage Act, 1995).

Na Irskem delujeta dva inštituta s področja krajinske arhitekture – **Irish Landscape Institute, ILI**,⁴⁴ ustanovljen 1992 ter **Landscape Alliance Ireland**,⁴⁵ kot neformalno partnerstvo posameznikov, ki se zavzemajo za kakovost in skrb za krajino.

4.2 Strokovna gradiva

Nacionalna krajinska strategija Irske (National Landscape Strategy for Ireland 2015-2025, 2015, glej v nadaljevanju) podaja okvir za vzpostavitev **nacionalne ocene značaja krajine (National Landscape Character Assessment, NLCA)**.⁴⁶ Ocena bo dala vpogled v informacije o plasteh v krajini ter oceno občutljivosti krajine glede na naravne in kulturne vplive (ekonomske, socialne in fizične procese). V teku je priprava razpisne dokumentacije.

V primerjavi s prakso (N)LCA v Angliji in Škotskem (glej v nadaljevanju) se poleg značaja krajine (Landscape Character) vrednostno opredeljuje tudi občutljivost krajine (Landscape Sensitivity). (N)LCA predstavlja podlago za oblikovanje politik, načrtovanje in upravljanje krajine.

⁴¹ Direktorat za umetnost, dediščino in keltščino: www.chg.gov.ie/

⁴² Publikacije/raziskave izdane v okviru The Heritage Council na temo krajin: www.heritagouncil.ie/search?q=landscape

⁴³ The Heritage Council: www.heritagouncil.ie

⁴⁴ Irish Landscape Institute, ILI: www.irishlandscapeinstitute.com/

⁴⁵ Landscape Alliance Ireland: www.lai-ireland.com/landscape-alliance-ireland.html

⁴⁶ Vpogled v do sedaj opravljeno delo pri pripravi ocene krajinskih značilnosti: <https://rm.coe.int/16802fc128/www.heritagouncil.ie/publications?q=Landscape+Assessment>

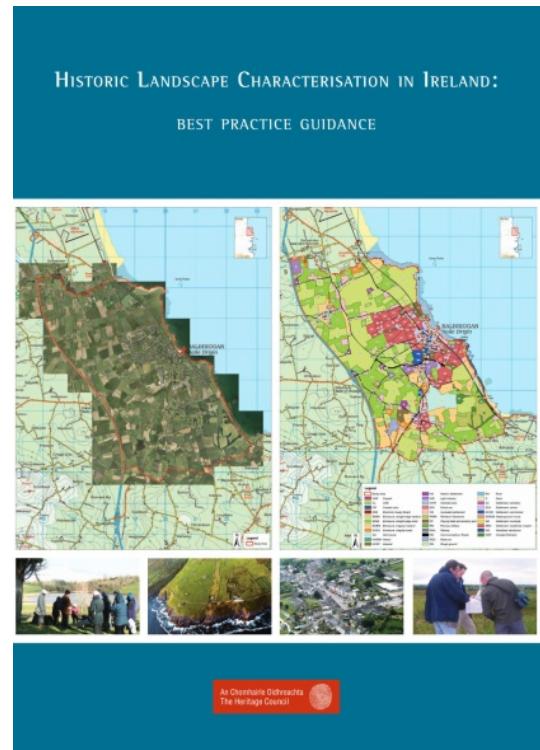
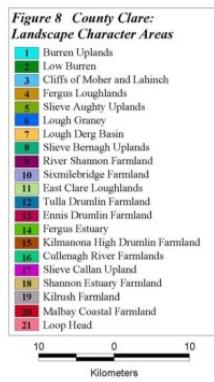
L. 2004 je bil pripravljen pilotni projekt **Landscape Character Assessment of County Clare**⁴⁷ (desno) po vzoru iz Združenega Kraljestva. V študijo so bile vključene številne institucije s področja varstva narave, kmetijstva, geologije, razvoja podeželja.

L. 2006 je The Heritage Council izdal publikacijo v zvezi z oceno krajinskih značilnosti **Landscape Character Assessment (LCA) in Ireland: Baseline Audit and Evaluation.**⁴⁸

Omeniti velja članek s pomenljivim naslovom "Brez nacionalne karte krajin smo povsem zgubljeni" iz l. 2017,⁴⁹ ki opozarja na manko zemljevidov krajinskih enot in težave, s katerimi se srečujejo prostorski načrtovalci pri tem.

L. 2013 je The Heritage Council izdal **smernice za pripravo opisa zgodovinskih značilnosti krajin (Historic Landscape Characterisation (HLC): Best Practice Guidance).**⁵⁰ HLC preverja povezanost in sovplivanje spomenikov in vzorcev krajine. Opredeljuje vpliv preteklosti v krajini. Ne predvideva se vzpostavitev ločene baze ampak dopolnitev obstoječih (Record of Monuments and Places, RMP, The National Inventory of Architectural Heritage, NIAH).⁵¹ Prispeva k celovitemu upoštevanju in integraciji zgodovinskih vidikov krajine (HLC) v oceni krajinskih značilnosti (LCA).

V teku je **kartiranje površinskega pokrova in habitatnih tipov** (National Landcover and Habitat Mapping Programme for Ireland, NLCHM).⁵²

⁴⁷ Pilotni projekt ocene krajinskih značilnosti: www.clarecoco.ie/planning/publications/landscape-character-assessment-of-co-clare-2004-26526.pdf

⁴⁸ Ocena krajinskih značilnosti: www.heritagencouncil.ie/content/files/landscape_character_assessment_final_report_2006_1mb.pdf

⁴⁹ Članek "We're all lost without a national landscape map of Ireland": www.irishtimes.com/news/environment/we-re-all-lost-without-a-national-landscape-map-of-ireland-1.3118190

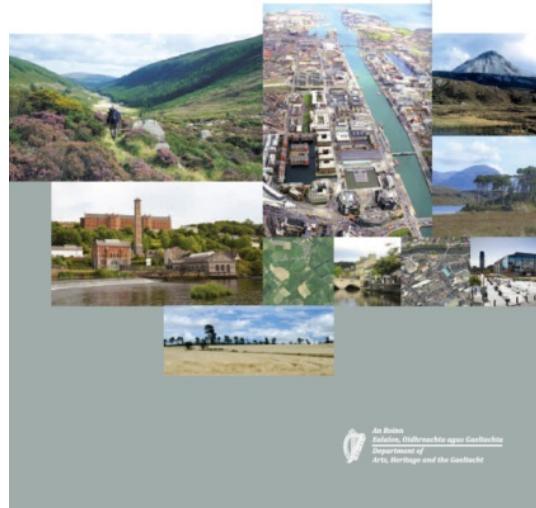
⁵⁰ Zgodovinske značilnosti krajin, smernice: www.heritagencouncil.ie/content/files/historic_landscape_characterisation_guidance_2013_8mb.pdf
Obstoječa baza kulturne dediščine: <https://heritagemaps.ie>

⁵² Kartiranje površinskega pokrova in habitatnih tipov: www.npws.ie/news/information-event-held-national-land-cover-and-habitat-mapping-nlchm

4.3 Krajinska politika/strategija

L. 2015 je bila sprejeta **Nacionalna krajinska strategija Irske 2015-2025** (National Landscape Strategy for Ireland 2015-2025, v nadaljevanju: NLS),⁵³ ki jo je pripravil **Direktorat za umetnost, dediščino in keltščino** (Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, DAHG).

National Landscape Strategy for Ireland 2015 - 2025

Vsebina

NLS predstavlja okvir, znotraj katerega bo država, v sodelovanju z javnimi organi, nosilci urejanja prostora, lokalnimi skupnostmi in posameznički, zagotovila okvir za zaščito kulturnih, družbenih, gospodarskih in okoljskih vrednot, vgrajenih v krajino.

1.0 STRATEGY AIMS

1.1 LANDSCAPE STRATEGY VISION

Our Vision

Our landscape reflects and embodies our cultural values and our shared natural heritage and contributes to the well-being of our society, environment and economy. We have an obligation to ourselves and to future generations to promote its sustainable protection, management and planning.

⁵³ Nacionalna krajinska strategija Irske 2015-2025, predstavitev: www.chg.gov.ie/heritage/built-heritage/national-landscape-strategy/

Priloga 7 Nacionalna krajinska strategija Irske 2015-2025, dokument: www.chg.gov.ie/app/uploads/2015/07/N-Landscape-Strategy-english-Web.pdf

Cilj NLS je vzpostavitev in izvajanje ukrepov in politik, katerih namen je razumevanje, varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine. Določa ukrepe za vzpostavitev in vključevanje vidikov krajine v vse sektorje, ki vplivajo na krajino ter ukrepe za izboljšanje kakovosti odločanja.

Obsega 40 strani nevezanega teksta. Določa 6 prioritetnih ciljev in 19 ukrepov za njihovo doseganje (primer strukture besedila je prikazan desno – na primeru ukrepov za cilj ”razviti krajinsko politiko”).

DEVELOP LANDSCAPE POLICIES

Policies will be developed and implemented for the protection, management and planning of the landscape in all relevant sectors of public administration.

Action 5 (i) Prepare an inventory of all programmes and policies that have or may have a significant impact on landscape. Over the timescale of the Strategy, this inventory will be updated to reflect emerging policies.

DAHGS

(ii) Relevant government departments and agencies including semi-state agencies should ensure that sector-specific policies and strategies and relevant legislation within their remit are fully consistent with the objectives set out in the National Landscape Strategy. Where policy conflicts or gaps are identified, measures should be outlined to resolve them. Department-specific landscape policy plans may be considered and prepared, if appropriate, and any such plans should include policies on the adoption and use of Landscape Character Assessment and landscape quality objectives.

Inter-departmental

Action 6 Periodic ‘State of the Landscape’ reports will be prepared by each relevant public authority and a summary compilation published by Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht. They will take note of changes to the landscape and indicate progress on integrating landscape into the work of the organisation and on meeting landscape quality objectives.

Applicable Public Authorities

Cilji

- Prepozнати krajino v zakonodajnem okviru
- Razviti državno analizo krajinskih značilnosti (National Landscape Character Analysis, NLCA)
- Razviti krajinsko politiko
- Zvišati poznavanje krajin
- Opredelitev izobraževanja, raziskovanja in usposabljanja
- Krepitev udeležbe javnosti

Kazalo

FOREWORD

BACKGROUND

1.0 STRATEGY AIMS

- 1.1 *Landscape Strategy Vision*
- 1.2 *Landscape Policy Statement*

2.0 CONTEXT AND OVERVIEW OF STRATEGY

- 2.1 *The European and International Context*
- 2.2 *The Irish Context*

3.0 OBJECTIVES AND ACTIONS

- 3.1 *Recognise Landscape in Law*
- 3.2 *Develop a National Landscape Character Assessment*
- 3.3 *Develop Landscape Policies*
- 3.4 *Increase Awareness*
- 3.5 *Identify Education, Research and Training Needs*
- 3.6 *Strengthening Public Participation*

4.0 IMPLEMENTATION

- 4.1 *Co-ordination of Actions*
- 4.2 *Implementation Programme*

APPENDIX I Glossary of Terms

APPENDIX II Membership of the Steering Committee

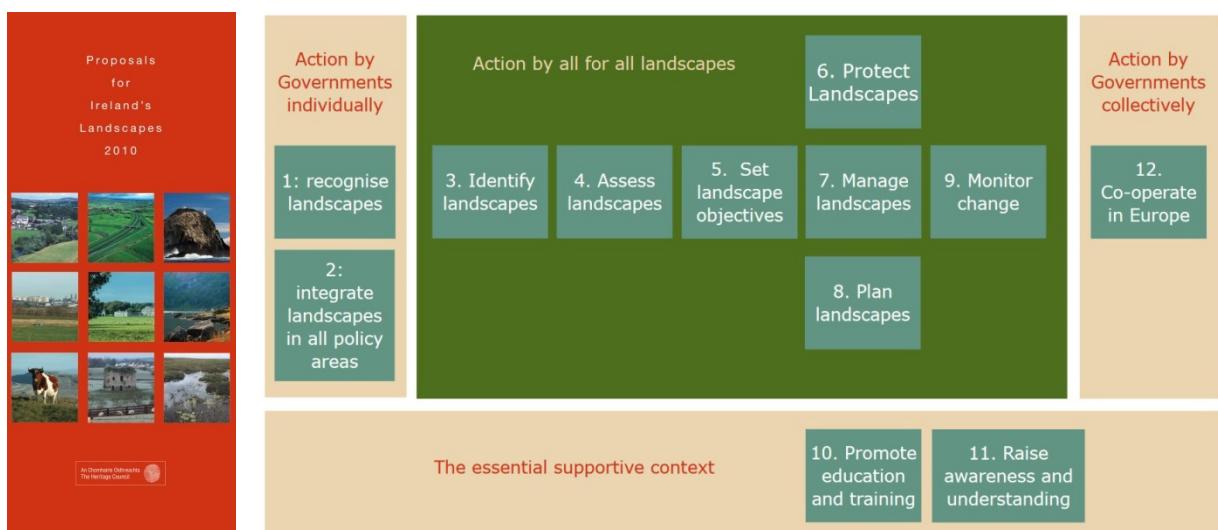
APPENDIX III Screening for AA and SEA

Ozadje

Postopek priprave NLS se je pričel z ustanovitvijo **National Landscape Strategy Steering Group (NLSSG)** in širšim posvetovalnim odborom, ki sta se kasneje združila. Zbrane so bile vsebine/vprašanja, ki bi lahko vplivale na izoblikovanje strategije. Skozi proces so se formirale tri fokusne skupine: politika, analiza značaja krajine (landscape character analysis) in ozaveščanje/vključevanje javnosti. Znotraj skupin so bili predstavniki vladnih služb, agencij in institucij, nevladnih organizacij in drugi predstavniki države, ki se ukvarjajo z varstvom, upravljanjem in načrtovanjem krajin.

Izhodišča za pripravo NLS so bila izdana septembra 2011 in razgrnjena za javni posvet. Glede na pridobljene predloge se je pripravil predlog NLS v juliju 2014. V procesu javnega posveta se je sprejema-lo predloge (do septembra 2014), ki so objavljeni na straneh DAHG.⁵⁴

Ko del priprave NLS je bila v okviru The Heritage Council izdana publikacija **Predlogi za irske krajine 2010 (Proposals for Ireland's Landscapes 2010)**.⁵⁵ Dokument odraža stališče agencije glede varstva, upravljanja in načrtovanja krajine v smislu implementacije EKK (shema spodaj) ter predstavlja eno izmed podlag za NLS. Med drugim se zavzema za priznanje krajine na državni ravni, tudi z uvedbo posebnega zakona in ustanovitvijo **Observatorija za krajino** (Landscape Observatory for Ireland) po vzoru Katalonije.

Izvajanje

Izvedena je bila delavnica v organizaciji Irish Landscape institute (ILI) v novembru 2015. Vsebina dela-vnice je bila "What Next? – Starting to implement the National Landscape Strategy".⁵⁶

⁵⁴ Objava javnega posvetovanja za pripravo strategije:

www.ahg.gov.ie/en/Heritage/NationalLandscapeStrategyforIreland/htmltext,18152,en.html (accessed 8.4.2015)

⁵⁵ Predlogi za irske krajine 2010: www.heritagouncil.ie/content/files/Proposals_for_Irelands_Landscapes_summary.pdf
www.heritagouncil.ie/content/files/proposals_irleands_landscapes_2010_main_report_4mb.pdf

⁵⁶ Izvajanje strategije – delavnica:

www.heritagouncil.ie/content/files/The-National-Landscape-Strategy-for-Ireland-2015-2025.pdf

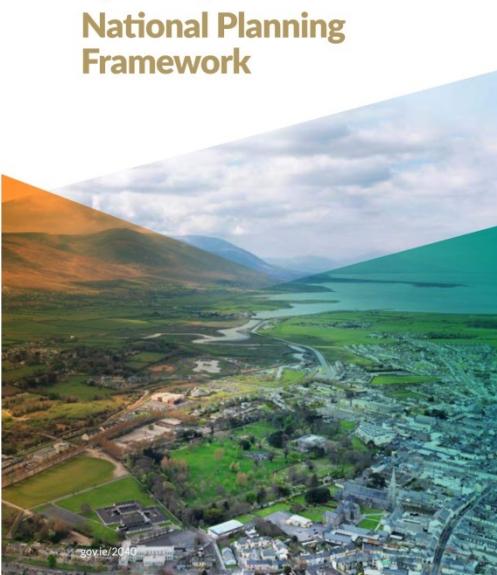
<http://oldsitehc.info/pleanail/nuacht/view-article/article/whats-next-starting-to-implement-the-national-landscape-strategy/?L=3&cHash=10a5e504e849a2571edfa27508e6be86>

The Heritage Council je vključil izvajanje NLS v svoj strateški plan delovanja za obdobje 2018-2022.⁵⁷

Vidiki varstva, upravljanja in načrtovanja krajine so vključeni v dva ključna strateška dokumenta države na področju urejanja prostora in razvoja - **National Planning Framework** (dva izmed ciljev sta predstavljena spodaj) in v **The National Development Plan 2018-2027**, ki sta nastala v okviru pobude/projekta **Project Ireland 2040 kot** splošne politike in okvira načrtovanja socialnega, gospodarskega in kulturnega razvoja Irske.⁵⁸

Project Ireland 2040

National Policy Objective 14

Protect and promote the sense of place and culture and the quality, character and distinctiveness of the Irish rural landscape that make Ireland's rural areas authentic and attractive as places to live, work and visit. The Action Plan for Rural Development will support this objective up to 2020; thereafter a review of the Action Plan will be undertaken to ensure continued alignment and consistency with the National Policy Objectives of this Framework.

National Policy Objective 61

Facilitate landscape protection, management and change through the preparation of a National Landscape Character Map and development of guidance on local landscape character assessments, (including historic landscape characterisation) to ensure a consistent approach to landscape character assessment, particularly across planning and administrative boundaries.

⁵⁷ Strateški plan delovanja The Heritage Council: www.heritagencouncil.ie/content/files/Heritage-at-the-Heart-Heritage-Council-Strategy-2018-2022_180830_161140.pdf

⁵⁸ Project Ireland 2040: www.gov.ie/en/campaigns/09022006-project-ireland-2040/
National Planning Framework: <http://npf.ie/>

5 ZDRUŽENO KRALJESTVO IN ANGLIJA

Predstavljena gradiva se nanašajo na Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, posamezne dežele kraljestva ali več dežel skupaj. Poudarek je na gradivih, ki se nanašajo na Anglijo.

5.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

Združeno kraljestvo ima dolgo tradicijo zavedanja o vrednostih krajine. Prva gibanja za ohranitev posameznih predelov segajo že v l. 1895. L. je bila 1926 ustanovljen Svet za ohranjanje angleškega podeželja (The Council for the Preservation of Rural England). V letih 1945 in 1947 so bile opravljene prve raziskave (The Hobhouse Report, The John Dower Report), v okviru katerih so bile opredeljene krajine s potencialom za posebno varstvo.

Varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine ni regulirano s posebnimi zakonskimi predpisi, vendar niz predpisov vključuje tudi varstvo, upravljanje ali načrtovanje krajin ali posredno pripomore k urejanju krajine in uveljavljanju dobre prakse na tem področju. Ti predpisi so:⁵⁹

- The National Parks and Access to the Countryside Act, 1949,
- Lee Valley Regional Park Act, 1966,
- Wildlife and Countryside park Act, 1981,
- Town and Countryside Act, 1990,
- Hedgerow Regulations, 1997,
- Countryside and Rights of Way (CROW) Act, 2000,
- The New Forest National Park, 2005,
- Natural Environment and Rural Communities Act, 2006,
- South Downs National Park, 2011,⁶⁰
- The Localism Act, 2011,
- Town and Country Planning (Tree Preservation) (England) Regulations, 2012.

Ustanova na ravni Združenega kraljestva, ki bdi nad krajino in usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine je **Direktorat za okolje, prehrano in podeželje** (Department for Environment, Food and Rural Affairs, DEFRA).⁶¹ Za krajine na območju Walesa je pristojen **Natural Resources Wales, NRW**⁶² (v okviru Assembly of the Welsh Government), na območje Severne Irske **Northern Ireland Environment Agency, NIEA**⁶³ (v okviru Northern Ireland Department of the Environment) in na območju Škotske **Directorate of Environment and Forestry** (v okviru Scottish Government) ter **Historic Environment Scotland**.⁶⁴

⁵⁹ Posamezni zakoni imajo različno območje pristojnosti znotraj Združenega kraljestva.

⁶⁰ Vsebuje podrobni postopek posvetovanja v odločanju.

⁶¹ Spletna stran Direktorata za okolje, prehrano in podeželje:

<https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-environment-food-rural-affairs>

⁶² Spletna stran Natural Resources Wales: <https://naturalresources.wales>

⁶³ Northern Ireland Environment Agency: <https://www.daera-ni.gov.uk/>

⁶⁴ Historic Environment Scotland: <https://www.historicenvironment.scot/>

Več agencij in organizacij, ki delujejo kot podpora vladi v funkciji svetovalnih teles, ima vpliv na odločanje s področja krajine. Najvidnejša med njimi je [Natural England](#)⁶⁵ (del nje je l. 2006 postala The Countryside Agency, do tedaj pristojen organ za krajino), poleg nje še [Historic England](#)⁶⁶ (do l. 2015 je delovala pod imenom English Heritage)⁶⁷ in [The Forestry Commission](#),⁶⁸ vse pa delujejo v sodelovanju z nosilci urejanja prostora, lokalnimi oblastmi, strokovnjaki in javnostjo.

Pomembno je delovanje inštituta [Landscape Institute](#),⁶⁹ pooblaščene ustanove na področju krajinske arhitekture, ki deluje v 12 podružnicah na območju Združenega kraljestva.

Varstvo krajin je bilo opredeljeno l. 1949 z zakonom o nacionalnih parkih in dostopnosti podeželja (The National Parks and Access to the Countryside Act) in kasneje l. 2000 razširjeno z zakonom o podeželju in pravici poti (Countryside and Rights of Way Act, CRoW2000). V Združenem kraljestvu je zavarovanih 46 izjemnih krajin na območju Anglije, Walesa in Severne Irske – **območij izjemne naravne lepote (Areas of Outstanding Natural Beauty, AONB)**⁷⁰, ki pokrivajo 18% površine Združenega kraljestva. Predstavljajo podeželska območja, ki vključujejo tudi manjša mesta in vasi. Na Škotskem se v enako kategorijo zavarovanja uvrščajo **naravna slikovita območja (Natural Scenic Areas, NSA)**. Skupaj z 15 **narodnimi parki (National Parks)**⁷¹ (Anglija, Wales in Škotska) tvorijo najvišjo varstveno stopnjo. Varstvo krajine v AONB in narodnih parkih je enako, AONB pa v primerjavi z narodnimi parki nima pooblastil za nadzor nad načrtovanjem znotraj teh območij.

⁶⁵ Natural England: <https://www.gov.uk/government/organisations/natural-england>

⁶⁶ Historic England: <https://historicengland.org.uk/>

⁶⁷ English Heritage je sedaj ustanova, ki skrbi za 400 zgodovinskih objektov v Angliji: <https://www.english-heritage.org.uk/>

⁶⁸ Forestry Commission: <https://www.forestry.gov.uk>

⁶⁹ Landscape Institute: <https://www.landscapeinstitute.org>

⁷⁰ Spletna stran Areas of Outstanding Natural Beauty, AONB: <http://www.landscapesforlife.org.uk>

⁷¹ Spletna stran National Parks: <http://www.nationalparks.gov.uk/>

5.2 Strokovna gradiva

Natural England je l. 2015 izdala strnjen povztek do sedaj opravljenih raziskav/vedenja s področja krajine. Obsega tudi pregled dela, ki ga je treba opraviti v prihodnosti.⁷²

Temeljna podlaga za upravljanje in načrtovanje krajin na območju Anglije je kompleksen sistem **Lastnosti nacionalno značilnih območij (National Character Area profiles)**.⁷³ Opredeljenih je 159 nacionalno značilnih območij (National Character Areas, NCA).

National Character Areas with administrative areas

Okvirni opisi značaja (profili) posameznih območij so bili pripravljeni v l. 1990 (priprava osnov, na kateri temelji ta baza, sicer sega že v l. 1960, kot postopek vrednotenja krajin (Landscape evaluation, LE)) in so služili kot pomoč pri odločanju o načrtovanju posameznih območij. Kasneje so bili dopolnjeni z detajlnejšimi informacijami o naravnih in kulturnih dejavnikih. Nazadnje je bila baza posodobljena v letih 2013 in 2014. Informacije vključujejo priporočila za možno izboljšanje razmer posameznega območja.

⁷² Summary of Evidence: Landscape:

<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/6336401369989120?category=6159558569361408>

⁷³ National Character Area profiles: <https://www.gov.uk/government/publications/national-character-area-profiles-data-for-local-decision-making/national-character-area-profiles>

<https://www.gov.uk/government/publications/national-character-area-profiles-data-for-local-decision-making>

Ta priporočila se odražajo tudi v aktualnem projektu **Napoved prihodnje rabe zemljišč** (Foresight Land Use Futures Project, SHIFT),⁷⁴ z zagonom v l. 2010, ki se med drugim ukvarja z raziskovanjem vzdržnih, večnamenskih krajin kot vizije politike rabe zemljišč v prihodnosti.

Nacionalno značilna območja predstavljajo okvir za bolj podrobne opredelitve – **oceno značaja krajine** (Landscape Character Assessments, v nadaljevanju: LCA)⁷⁵ in **oceno zgodovinskega značaja krajine** (Historic Landscape Characterisation, v nadaljevanju: HLC)⁷⁶ v Angliji in Walesu ter oceno zgodovinske rabe prostora (Historic Landuse Assessment, HLA) na Škotskem. Izdelava ali naročilo za izdelavo je v pristojnosti lokalnih organov. Poleg sistematične baze podatkov o krajinah so LCA/HLC (HLA) pomembne za njihovo razumevanje ter predvsem služijo kot podlage za načrtovanje, varstvo in upravljanje v krajini ter sprejemanju odločitev. Predstavljajo pomembno podlogo za prepoznavanje pomena krajine kot strateške prioritete (določitev značilnih in prepoznavnih prvin krajine, ki se jih upošteva pri odločanju) v **lokalnih razvojnih planih** (Local Development Plan), kot to določa tudi **Okvir državne politike načrtovanja** (National Planning Policy Framework).

LCA predstavlja enega izmed temeljev krajinske politike v Angliji in na Škotskem. Pristop je bil na podlagi dotedanjih izkušenj obravnave krajine razvit v sredini 90-tih let prejšnjega stoletja:⁷⁷

Landscape Evaluation	Landscape Assessment	Landscape Character Assessment
<ul style="list-style-type: none"> Focused on landscape value Claimed to be an objective process Compared value of one landscape with another Relied on quantitative measurement of landscape elements 	<ul style="list-style-type: none"> Recognised role for both subjectivity and objectivity Stressed differences between inventory, classification and evaluation of landscape Provided scope for incorporating other people's perceptions of the landscape 	<ul style="list-style-type: none"> Focused on landscape character Divided process of characterisation from making judgements Stressed potential for use at different scales Linked to historic landscape characterisation Emphasised need for stakeholders to be involved
Early 1970s	Mid 1980s	Mid 1990s

Table 2. Evolution of landscape character assessment in the United Kingdom. Source: Swanwick, 2009.

⁷⁴ Foresight Land Use Futures Project, SHIFT: http://www.shiftn.com/projects/foresight_land_use_futures

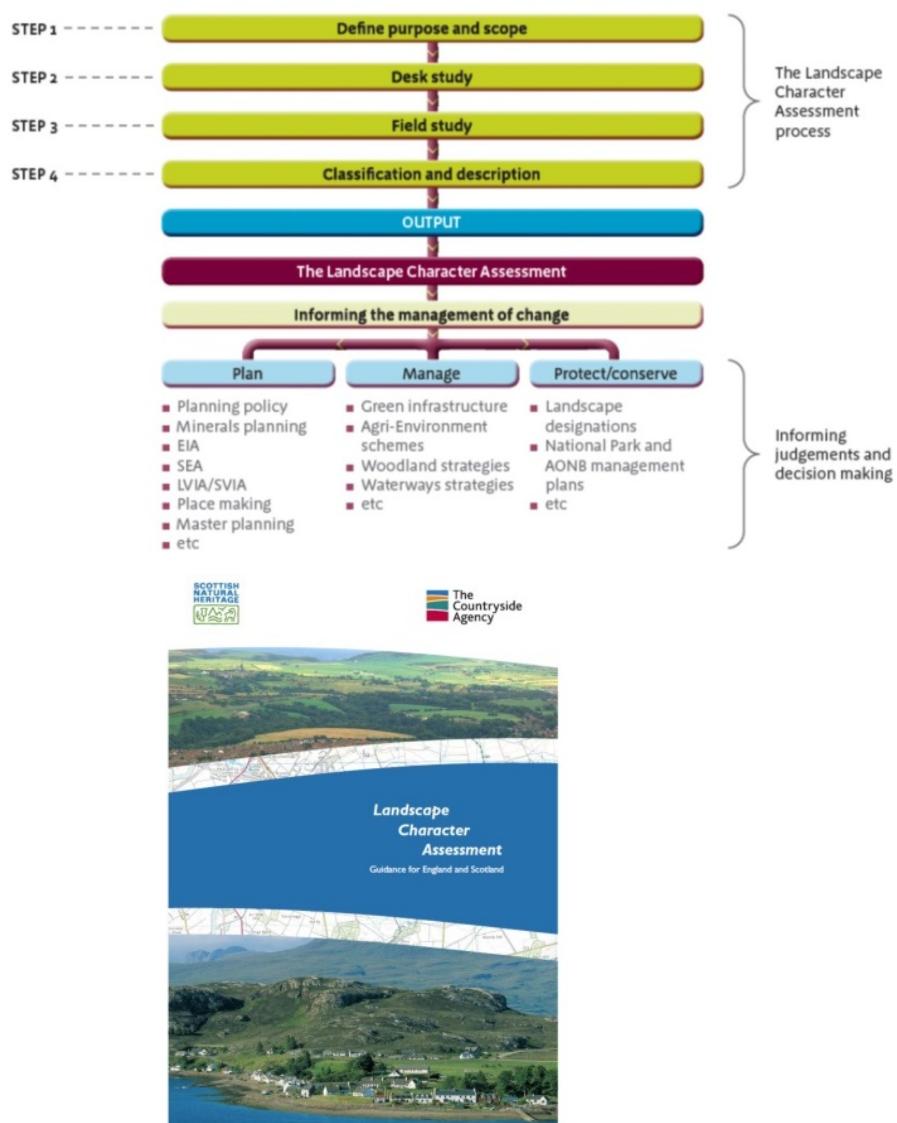
⁷⁵ Landscape Character Assessment: <https://www.gov.uk/guidance/landscape-and-seascape-character-assessments>
<https://www.landscapenstitute.org/technical-resource/landscape-character/>

⁷⁶ Historic Landscape Characterisation, HLC: <https://historicengland.org.uk/research/methods/characterisation-2/historic-landscape-characterisation/>

⁷⁷ Vir slike: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_2.php

Od tega obdobja naprej pridobiva LCA/SCA vedno večjo vlogo kot odločevalno orodje in osnova za načrtovanje (shema desno):⁷⁸

Figure 3: Landscape Character Assessment and making judgements

Za izdelavo LCA so bile izdane smernice **Landscape Character Assessment Guidance for England and Scotland, 2002**.⁷⁹ Pokritost z LCA je široka. Območje, ki ga posamezna LCA zavzema je različno (glej primere na spletnih straneh).⁸⁰

⁷⁸ Vir slike - Landscape Character Assessment and making judgements: http://www.landscapeinstitute.org/wp-content/uploads/2016/01/Landscape-Character-Assessment-TIN-08_15-20160216.pdf

⁷⁹ Landscape Character Assessment, smernice:
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605162746/http://publications.naturalengland.org.uk/publication/2671754?category=31019>
<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/5601625141936128>
http://www.swdevelopmentplan.org/wp-content/uploads/2013/05/Landscape_Character_Assessment_Nov2011.pdf

⁸⁰ Landscape Character Assessment, arhiv:
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20101111123201/http://www.landscapecharacter.org.uk/db/index.html>
 Primeri:
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104637/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/lcn/resources/lcaresources/lcacasesstudies.aspx>
 Cheshire East:
www.cheshireeast.gov.uk/environment/heritage_natural_environment/landscape/landscape_character_assessment.aspx
 Leeds: [https://www.leeds.gov.uk/your-council/planning/landscape-character-assessment-\(landscapes-of-leeds\)](https://www.leeds.gov.uk/your-council/planning/landscape-character-assessment-(landscapes-of-leeds))
 Broads authority: <http://www.broads-authority.gov.uk/planning/planning-policies/landscape-character-assessments>
 South Norfolk: <https://www.south-norfolk.gov.uk/residents/planning/planning-policy/landscape-character-assessments>

- V Angliji in Škotskem se pripravlja tudi **ocena značaja obalnih krajin** (Seascape Character Assessments, SCA) za morska in obalna območja.⁸¹

Omeniti je smiselno še nekatera druga gradiva in projekte s področja urejanja krajine:

- Lokalno partnerstvo Zahodne Anglije (Landscape East)⁸² je pripravilo skupen **okvir priprave in tipologijo**, ki ustreza lokalnim značilnostim in odraža vsebine EKK .

The screenshot shows the homepage of the 'East of England Landscape Typology' website. At the top, there's a banner with a landscape photograph and a navigation bar with links: Home, Landscape Typology (which is highlighted in green), User Guide, Gallery, Glossary, Resources, and Links. Below the banner, there's a link 'Home'. The main content area has three sections:

- Interactive Map:** A map of the region with various colored areas representing different landscape types. A callout text says: "Use the interactive map to explore the East of England Landscape Framework together with aerial photography, local authority boundaries and National Character Areas." A 'more' button is at the bottom right.
- Interactive Photographic Map:** A map with numerous small photographs pinned to it. A callout text says: "Use the interactive map to explore the East of England landscape through photographs. You can view the photographs over the East of England Landscape Framework." A 'more' button is at the bottom right.
- List of Types:** A photograph of a rural landscape. A callout text says: "View a full list of Landscape Character Types in the East of England Landscape Framework. Access the profiles for each type and view landscape photographs." A 'more' button is at the bottom right.

- Posamezne grofije so opredelile smernice za izdelavo **lokalnih ocen krajinskih značilnosti** (Local Landscape Character Assessments, LLCA),⁸³ s primeri vključevanja in sodelovanja javnosti/lokalnih skupnosti.
- LCA s serijami posodobitev se uporablajo tudi kot osnova za ugotavljanje in spremljanje sprememb v krajini. V povezavi s pripravo HCL (pod vodstvom Historic England) se v značilnostih krajine vpleta povezava o prisotnih vrednotah kulturne dediščine in zgodovinskem razvoju krajine.
- L. 2004 je bil izveden projekt **Living Landscapes Project**,⁸⁴ ki je med drugim raziskal povezavo med območji LCA in HLC ter območji biodiverzitete v smislu pristopa k varstvu naravno ohranjenih predelov v odnosu do značaja krajine in kulturne dediščine.

⁸¹ Seascape character assessments: <https://www.gov.uk/government/publications/seascape-character-assessments-identify-and-describe-seascape-types>
<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/2736726>

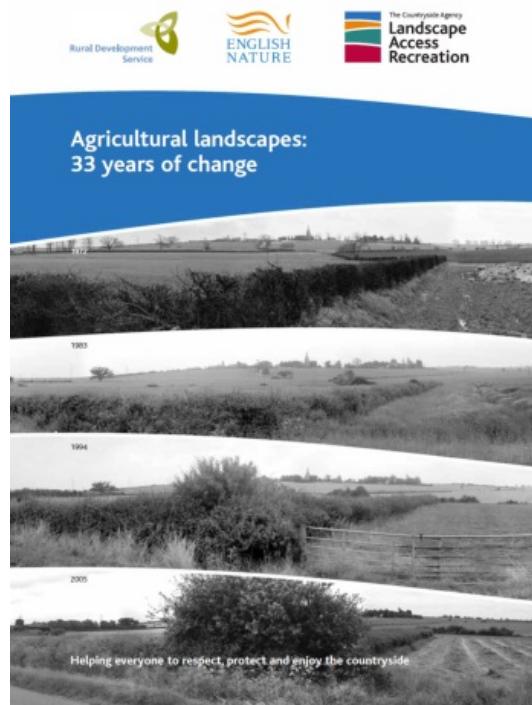
⁸² Landscape East: <http://landscape-east.org.uk/>

⁸³ Local Landscape Character Assessment, LLCA - primer Hampshire:
<http://documents.hants.gov.uk/landscape/AdvicetoCommunitiesonUndertakingaLocalLandscapeCharacterAssessment-2012-05-FinalWebVersion.pdf>

<https://www.hants.gov.uk/landplanningandenvironment/environment/landscape/management>

⁸⁴ Living Landscapes Project: <http://publications.naturalengland.org.uk/publication/61081>

- Izvedenih je bilo nekaj projektov ugotavljanja sprememb v krajini, npr. **New Agricultural Landscapes (NAL) project** (1978-2005).⁸⁵ Leta 1990 je bil pripravljena baza dejanske rabe prostora **Land Cover Map**,⁸⁶ ki se sproti posodablja in daje informacije o spremembah o prostoru.

- Countryside Quality Counts**⁸⁷ je raziskava, ki se je ukvarjala z merili za merjenje sprememb v krajini in kakovosti podeželja s pričetkom l. 2002. Izdani so bili izsledki v dveh obdobjih – 1990-1998 in 1999-2003.
- Environmental Stewardship**⁸⁸ je sistem vzdrževanja/načina rabe/obdelave prostora. To je eden od ukrepov finančnih spodbud vlade namenjene kmetom in upravljavcem zemljišč, ki se zavežejo k izboljšanju podeželja in okolja. Cilji so: skrb za ohranjanje narave, biodiverzitete, ohranjanje tradicionalnega značaja krajine, varstva dediščinskih lastnosti in naravnih virov, ohranjanja tradicionalnega načina kmetovanja ipd. L. 2014 je bila opravljena raziskava zagotavljanja cilja ohranjanja krajine na nivoju nacionalno značilnih območij *Assessment of the effects of Environmental Stewardship on landscape character*.⁸⁹
- Countryside Survey**⁹⁰ je projekt periodičnega spremeljanja razvoja in sprememb podeželja od l. 1978.
- L. 2014 je bil pripravljen okvir za spremeljanje stanja okolja v zavarovanih krajinah – **Framework for monitoring environmental outcomes in protected landscapes**.⁹¹

⁸⁵ Agricultural landscapes: 33 years of change: <http://publications.naturalengland.org.uk/publication/51008>

⁸⁶ Land Cover Map: <https://www.ceh.ac.uk/services/land-cover-map-2015>

⁸⁷ Countryside Quality Counts, CQC:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140712063806/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/cqc/default.aspx>

⁸⁸ Environmental Stewardship, ES: <http://adlib.everysite.co.uk/resources/000/264/163/NE124.pdf>

<https://www.gov.uk/government/collections/environmental-stewardship-guidance-and-forms-for-existing-agreement-holders>

⁸⁹ <http://publications.naturalengland.org.uk/publication/6030120045248512?category=31019>

<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/4984376?category=31019>

⁹⁰ Countryside Survey: <http://www.countrysidesurvey.org.uk>

⁹¹ Framework for monitoring environmental outcomes in protected landscapes:

<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/5646437593382912>

- V zagonu je projekt spremjanja značilnosti in kakovosti krajin **Character and Quality of England's Landscapes, CQuEL**.⁹²
- Izvedena je bila študija **Ecological networks, Landscape and People (EcoLaP): linking cultural values and public perceptions with natural sciences**⁹³ z namenom opredelitve bolj integriranega pristopa za učinkovitejše vključevanje zaznavanja sprememb (s strani prebivalstva) v krajini, estetskih in družbeno-kulturnih vrednot krajine v načrtovanje in oblikovanje ekoloških omrežij, ki se načrtujejo v skladu s cilji biotske raznovrstnosti.

5.3 Krajinska politika/strategija

Ozadje

Združeno kraljestvo nima sprejete krajinske politike/strategije na ravni države ali dežel, je pa določen okvir izvajanja EKK na različnih ravneh. Velika pozornost je namenjena vključevanju ciljev in ukrepov v različne sektorske politike in programe. Operativne politike in/ali strategije so sprejete na ravni grofij (glej primere v nadaljevanju).

Za izvajanje in prenos EKK⁹⁴ v prostor Združenega kraljestva je bila l. 2007 ustanovljena delovna skupina **England Project Group** pod okriljem DEFRA, Natural England, English Heritage (sedaj Historic England), Department for Culture, Media and Sport in v sodelovanju z organizacijami iz Walesa, Severne Irske in Škotske.

Posebna pozornost je bila namenjena tudi obveščanju širše laične in strokovne javnosti.⁹⁵

Oktobra 2007 je bila izdana publikacija **Okvir za izvajanje EKK (Framework for implementation European Landscape Convention)**⁹⁶ v sodelovanju med DEFRA, Natural England in English Heritage. Okvir obsega 12 strani. Njegov namen je dodatno okrepliti varstvo, upravljanje in načrtovanje krajin v Angliji. Opredeljuje strukturo akcijskih načrtov in širok spekter dejavnosti, ki jih bodo pripravili in izvajali vsi udeleženci.

---

⁹² Character and Quality of England's Landscapes, CQuEL:
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140711165411/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/cquel.aspx>

⁹³ Ecological networks, Landscape and People (EcoLaP):
<http://publications.naturalengland.org.uk/publication/6172716216352768>

⁹⁴ European Landscape Convention: [http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104715/
<http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/protection/europeanconvention/default.aspx>](http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104715/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/protection/europeanconvention/default.aspx)

⁹⁵ Landscape character network: [http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104523/
<http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/assessment/community.aspx>](http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104523/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/assessment/community.aspx)

⁹⁶ Framework for implementation:
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605115306/http://www.naturalengland.org.uk/Images/elcframework_tcm6-8169.pdf

Pomemben del okvira izvajanja EKK je bil akcijski načrt **Natural England's European Landscape Convention 2008/2009 Action Plan**.⁹⁷ Načrt naj bi omogočal spremljanje napredka, dosežkov in uspešnosti zadanih nalog v zvezi z izvajanjem EKK. Akcijski načrt je bil izdelan na ravni strategije, namenjene vnusu izhodišč EKK v različne resorje/ravni. Za I. 2009/2010 so bile izvedene tudi posodobitve akcijskega načrta.⁹⁸

Kazalo

1. Executive Summary
  2. Background
  3. Importance of the ELC to Natural England
  4. Approach, context and baseline
  5. Vision/for ward look/outcomes
  6. Activities/milestones/outputs within 2008/09
  7. Contacts
- Annex 1: Natural England's overarching landscape Policy and timetable for production of its detailed policies*
- Annex 2: Natural England & Landscapes – an audit of the current position*
- Annex 3: Calendar/diary of events & activities relevant to ELC implementation*

Akcijska načrta sta v poglavju 6 Dejavnosti/mejniki/izidi (Activities/milestones/outputs) obravnavala naslednja poglavja:

- Izboljšanje učinkovitosti v sedanjem zakonskem in regulativnem okviru
- Vpliv na prihodnjo zakonodajo, ureditev in svetovanje, vključno s prispevanjem k analizi vrzeli na teh področjih
- Izboljšanje razumevanja značaja in dinamike krajine ter spremljanje sprememb in trendov
- Vključevanje laične javnosti preko sprotneg obveščanja o dejavnostih ter prek ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja
- Izmenjava izkušenj in dobrih praks

Med drugim je bila v akcijskih načrtih opredeljena izdelava 4 krajinskih politik, ki se tičejo implemen-tacije EKK in udeležencev, ki delujejo na področje krajine:

- vse krajine štejejo (All landscapes matter),⁹⁹
- krajine prihodnosti (Future landscapes),¹⁰⁰
- zgodovinske krajine(Historic landscapes),
- zavarovane krajine (Protected landscapes).¹⁰¹

⁹⁷ Natural England's European Landscape Convention 2008/2009 Action Plan:
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605132817/http://www.naturalengland.org.uk/Images/Natural_England_ELC_ActionPlan_08-09_tcm6-23571.pdf

⁹⁸ **Priloga 8** European Landscape Convention Natural England's 2009/2010 Action Plan:
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605130452/http://www.naturalengland.org.uk/Images/ELC-actionplan0910_tcm6-20278.pdf

⁹⁹ **Priloga 9** All landscapes matter, Draft policy for consultation:
https://www.landscapeinstitute.org/PDF/Contribute/all_landscapes_matters_complete.pdf

¹⁰⁰ Future landscapes: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20101008083431/>
http://www.naturalengland.org.uk/Images/future-landscapes-ps_tcm6-17121.pdf

¹⁰¹ Protected landscapes, policy: <https://democracy.buckscc.gov.uk/mgConvert2PDF.aspx?ID=8034>
https://www.landscapeinstitute.org/PDF/Contribute/ProtectedLandscapes_NaturalEnglandconsultation.pdf
<http://www.waleslink.org/cy/publication/planning/2014/09/draft-policy-statement-protected-landscapes-wales>

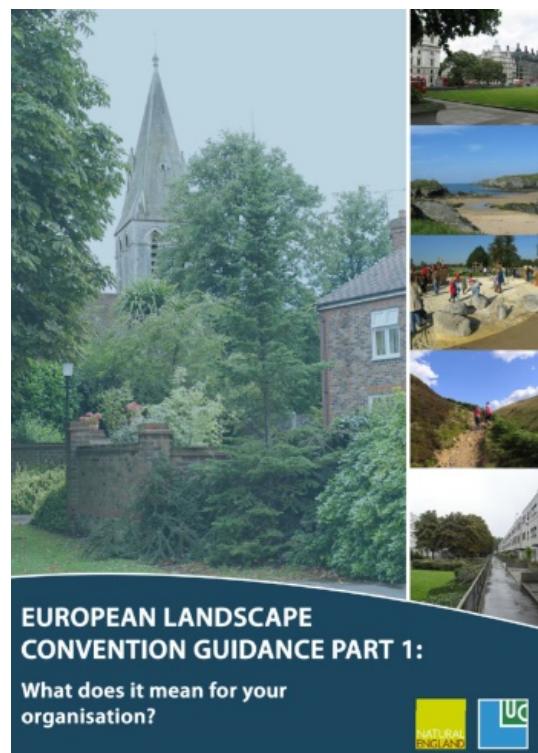
Politike so opredeljene kot osnutek. Odrazile so se v **stališčih delovanja Natural England s področja krajine (Position Statements)**.¹⁰² Opredeljena so bila (med drugimi) naslednja stališča:

- zdravje in blaginja (Health and Wellbeing),
- razvoj poselitve in zelena infrastruktura (Housing Growth and Green Infrastructure),
- kako navdihniti ljudi, da bodo cenili in varovali naravno okolje (Inspiring people to value and conserve the natural environment),
- krajina (Landscape),
- zavarovana morska območja (Marine Protected Areas),
- obnovljiva energija in zavarovane krajine (Renewable Energy and Protected Landscapes),
- prostorsko načrtovanje (Spatial Planning).

Tudi drugi pristojni organi so bili pozvani, da pripravijo svoje akcijske načrte.¹⁰³

L. 2010 je Natural England v sodelovanju z Scottish Natural Heritage pripravil **navodila za uveljavljanje EKK** (European landscape convention guidance).¹⁰⁴ Predstavlja so pomemben okvir za zagotovitev vključevanja vidikov krajine v vse resorje. Smernice so sestavljene iz treh delov:

- Kaj to pomeni za vašo organizacijo?
- Integracija EKK v načrte, politike in strategije
- Priprava akcijskega načrta EKK

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION GUIDANCE PART 1:

What does it mean for your organisation?

¹⁰² Natural England, stališča delovanja:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20101008083423/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/positionstatements/default.aspx>
<https://www.gov.uk/government/publications/natural-englards-strategic-direction>

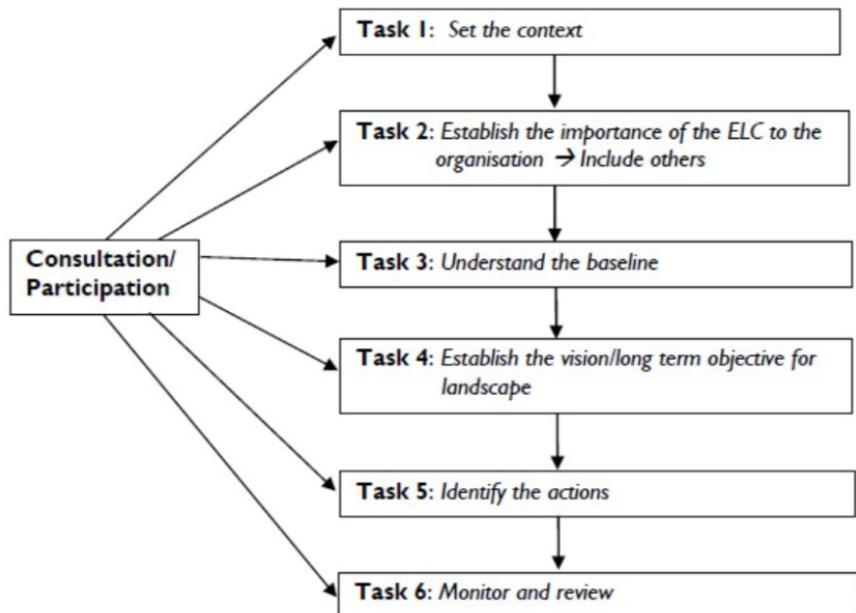
¹⁰³ Akcijski načrti:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140605104550/http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/lcn/resources/elcresources/elcationplans.aspx>

¹⁰⁴ Akcijski načrti, smernice: <https://www.gov.uk/government/publications/european-landscape-convention-guidelines-for-managing-landscapes>

http://www.nationalparksengland.org.uk/__data/assets/pdf_file/0006/767463/Englands-National-Parks-and-the-European-Landscape-Convention.pdf

Navodila določajo shemo procesa priprave akcij-skega načrta:

Izvajanje

Cilji EKK so bili junija 2011 preneseni v krovni strateški dokument, "belo knjigo", ki določa vizijo države na področju ohranjanja narave za obdobje 50 let – **The Natural Choice: securing the value of nature.**¹⁰⁵ Opredeljeni so cilji in ukrepi za njihovo doseganje. Določa tudi okvir za varstvo in izboljšanje krajin. DEFRA v povezavi s tem dokumentom izdaja **Natural Environment White Paper: implementation update.**¹⁰⁶ Zadnja posodobitev je bila narejena l. 2014.

HM Government

The Natural Choice: securing the value of nature

Diverse and living landscapes

- 23 We will work with local communities in a number of areas throughout England to support local engagement in landscape planning. [28]
- 24 We will work with civil society to update and improve the consistency of the national landscape character area profiles and integrate information on the ecosystem goods and services that they provide. Each profile will identify the environmental potential of landscape areas, to inform national policies such as agri-environment schemes and help local communities and planners to make informed decisions about land use. [28]

¹⁰⁵ The Natural Choice: securing the value of nature:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228842/8082.pdf

¹⁰⁶ Natural Environment White Paper: implementation updates: <http://www.gov.uk/government/publications/natural-environment-white-paper-implementation-updates>

Kazalo

<i>FOREWORD BY THE SECRETARY OF STATE FOR ENVIRONMENT, FOOD AND RURAL AFFAIRS</i>	<i>GROWING A GREEN ECONOMY</i>
	<i>Putting natural capital at the heart of a green economy</i>
<i>EXECUTIVE SUMMARY: THE NATURAL CHOICE</i>	<i>Working with business to capture the value of nature</i>
<i>Protecting and improving our natural environment</i>	<i>Government leading by example</i>
<i>Growing a green economy</i>	
<i>Reconnecting people and nature</i>	
<i>International and EU leadership</i>	
<i>Monitoring and reporting</i>	
<i>INTRODUCTION – THE CASE FOR A BETTER APPROACH</i>	<i>RECONNECTING PEOPLE AND NATURE</i>
<i>Assessing our nation's ecosystems: a new understanding</i>	<i>Connecting through nature's health service</i>
<i>Making Space for Nature: protecting and enhancing nature</i>	<i>Connecting through education – in and about the natural environment</i>
<i>Climate change and demographic change</i>	<i>Connecting through better neighbourhood access to nature</i>
<i>Growing a green economy</i>	<i>Connecting by improving access to the countryside</i>
<i>Wellbeing in a healthier environment</i>	<i>Connecting by 'paying back' to nature in our most visited landscapes</i>
<i>PROTECTING AND IMPROVING OUR NATURAL ENVIRONMENT</i>	<i>Connecting through voluntary action – good for us and good for nature</i>
<i>A vision for nature</i>	
<i>Supporting natural networks: a new institutional framework</i>	
<i>Restoring the elements of our natural network</i>	
	<i>INTERNATIONAL AND EU LEADERSHIP</i>
	<i>International leadership</i>
	<i>Within the EU</i>
	<i>CONCLUSION</i>
	<i>Monitoring and reporting progress</i>
	<i>Annex 1: Commitments</i>
	<i>Endnotes</i>

Krajina je prepoznana tudi v sektorskih razvojnih politikah in programih, med drugim:

- *Rural Development Programme for England*,¹⁰⁷ ki med drugim predvideva ohranjanje krajinskega podeželja in njihovih značilnosti,
- *Biodiversity 2020: A strategy for England's wildlife and ecosystem services*,¹⁰⁸
- *England forestry strategy*,¹⁰⁹
- *25-Year Plan for the Environment*,¹¹⁰ objavljen l. 2018, ki med drugim določa pristop k varstvu/zaščiti krajin in habitatov v Angliji in se zavezuje, da se bo izvedel pregled nacionalnih parkov in območja AONB.

Pomembno delo se usmerja v ozaveščanje javnosti o pomenu krajine in njihovega vključevanja v odločanje.¹¹¹

¹⁰⁷ Rural Development Programme for England: <http://www.gov.uk/rural-development-programme-for-england>

¹⁰⁸ Biodiversity 2020: <http://www.gov.uk/government/publications/biodiversity-2020-a-strategy-for-england-s-wildlife-and-ecosystem-services>

¹⁰⁹ England forestry strategy: <http://www.forestry.gov.uk/pdf/fcefs.pdf>

¹¹⁰ 25-Year Plan for the Environment: <http://www.gov.uk/government/publications/designated-landscapes-national-parks-and-aonbs-2018-review/terms-of-reference> in www.landscapeinstitute.org/news/25-year-environment-plan-launch/

¹¹¹ Primer: <http://publications.naturalengland.org.uk/publication/2705143?category=31019>

Praksa na ravni grofij in nacionalnih parkov

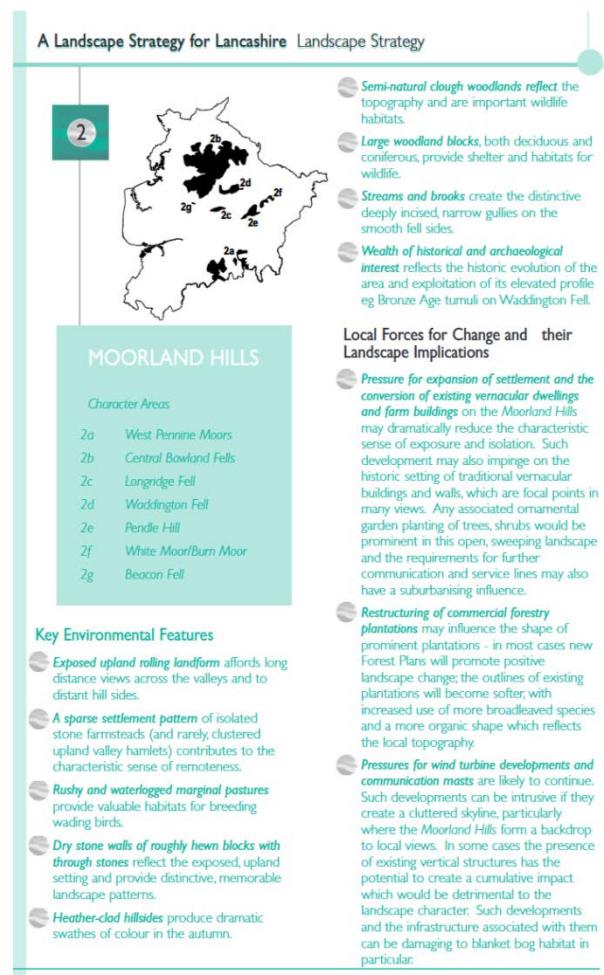
Krajina je bila prepoznana v sistemu načrtovanja preko **Planning Policy Statements** (v nadaljevanju: PPS) ter nato v **National Planning Policy Framework** (v nadaljevanju NPPF),¹¹² ki v posameznih točkah vključuje tudi krajino (glej odziv Landscape Institute na NPPF).¹¹³ NPPF je bil sprejet l. 2012 in je nadomestil PPS. NPPF predvideva pripravo lokalnih načrtov (Local Plan), v okviru katerega se pripravi okvirno strategijo (Core Strategy) s strani lokalnih oblasti. Okvirna strategija naj bi obsegala dolgoročno vizijo razvoja območja (15-20 let) in predstavlja ključni dokument za prvo vključevanje vidikov krajine v lokalnem načrtovalskem okvirju (Local Development Framework, LDF).

Strateški dokumenti s področja krajine so **krajinske strategije** (Landscape Strategy) ali **krajinske politike** (Landscape Policy) s smernicami. Dokumenti obsegajo ugotovitve ocene krajinskih značilnosti (Landscape Character Assessments, LCA), zgodovinske značilnosti krajin (Historic Landscape Characterisation, HLC), opredelitve iz zavarovanih območij in ostalih strateških/nadrejenih dokumentov z usmeritvami. Izdelujejo se tudi dokumenti s področja **zelene infrastrukture/sistema** (Green Infrastructures Plan, Open Spaces Strategy).

Primeri:

- **Landscape Strategy for Lancashire, 2000.**¹¹⁴

Strategija se nanaša na posamezna področja urejanja prostora in posamezne krajinske tipe/območja (glej primer desno). Strategija zajema določila za izvajanje strategije, vključno z navodili za uporabo.

¹¹² National Planning Policy Framework, NPPF: <https://www.gov.uk/government/publications/national-planning-policy-framework--2>

¹¹³ <https://www.landscapeinstitute.org/blog/nppf18-landscape-implications/>

¹¹⁴ **Priloga 10** Landscape Strategy for Lancashire: <https://www.lancashire.gov.uk/media/152743/strategy.pdf>

Kazalo Landscape Strategy for Lancashire

1. INTRODUCTION

- 1.1 The Scope and Context for this Study
- 1.2 Approach and Methodology
- 1.3 Structure of the Report

2 FORCES FOR CHANGE

- 2.1 Introduction
- 2.2 Built Development
- 2.3 Infrastructure
- 2.4 Mineral Extraction and Landfill
- 2.5 Agriculture and Land Management
- 2.6 Forestry and Woodland
- 2.7 Tourism and Recreation

2.8 Water Bodies & Water Quality

2.9 Air Quality and Climate Change

3 LANDSCAPE STRATEGY

4 IMPLEMENTING THE STRATEGY

- 4.1 How to Use the Landscape Strategy
- 4.2 Guiding Principles
- 4.3 Recognise and Enhance Local Distinctiveness
- 4.4 A Positive Approach Towards Landscape Change
- 4.5 An Integrated Approach to Landscape Resources
- 4.6 Monitor Landscape Change

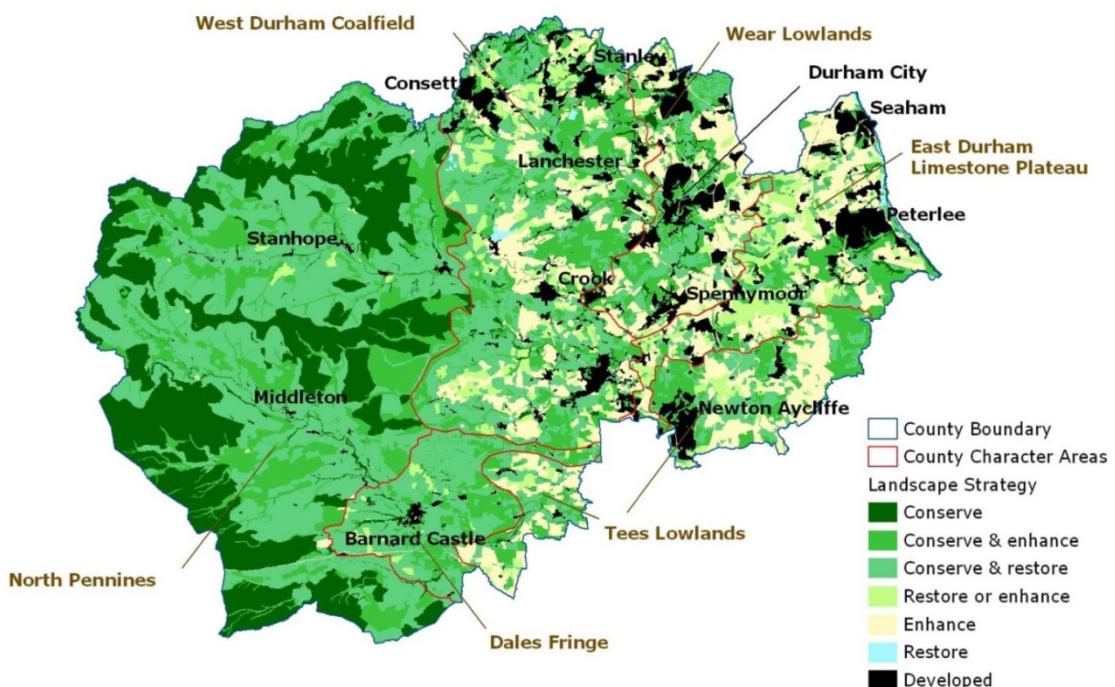
Glossary

Bibliography

Acknowledgement

- **Devon Landscape policy and guidance, 2005.**¹¹⁵ Ustanovljena je bila skupina za krajinsko politiko, ki bdi nad vključevanjem vidikov krajine v lokalnem odločevalnem okviru in izdaja navodila (npr. v zvezi z umeščanjem vetrnih in sončnih elektrarn, ohranjanjem obalnih značilnosti).
- **The County Durham landscape strategy, 2008.**¹¹⁶ Strategija se nanaša širše vsebine (podnebne spremembe, biodiverzitet), urejanje prostora in razvoj področij ter posameznih delov grofije. Določa območja varstva, razvoja in obnove (v različnih kombinacijah):

County Durham Landscape Spatial Strategy

Crown Copyright. All rights reserved. Durham County Council LA 100019779 2008

¹¹⁵ Devon Landscape policy and guidance: <https://new.devon.gov.uk/planning/planning-policies/landscape/landscape-policy-and-guidance>

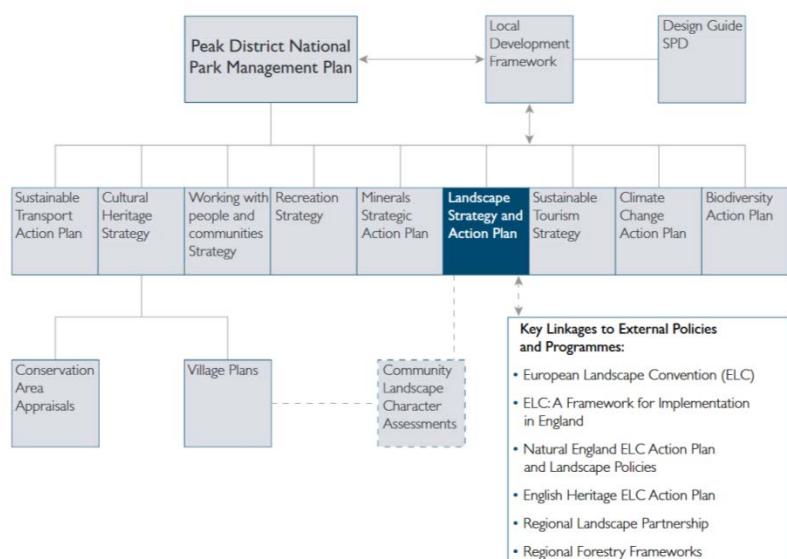
¹¹⁶ The County Durham landscape strategy: <http://www.durhamlandscape.info/article/10010/County-Durham-Landscape-Strategy>

Kazalo The County Durham landscape strategy	LAND MANAGEMENT	Recreation & Tourism
INTRODUCTION	<i>Agriculture</i>	<i>County Character Areas</i>
<i>The Landscape Strategy</i>	<i>Woodlands & Forestry</i>	<i>North Pennines</i>
<i>Methodology</i>	<i>Moors & Heaths</i>	<i>Dales Fringe</i>
<i>How to use this document</i>	<i>Field Boundaries</i>	<i>West Durham Coalfield</i>
	<i>Rivers & wetlands</i>	<i>Wear Lowlands</i>
	<i>Designed Landscapes</i>	<i>East Durham Limestone Plateau</i>
		<i>Tees Lowlands</i>
BROAD ISSUES	DEVELOPMENT	MAPS
<i>Climate change</i>	<i>Housing</i>	<i>Assets & attributes</i>
<i>Biodiversity</i>	<i>Industry</i>	<i>Landscape Spatial Strategy</i>
<i>Geodiversity</i>	<i>Transport</i>	<i>Conservation & Improvement</i>
<i>Cultural Heritage</i>	<i>Minerals</i>	<i>Priority Areas</i>
<i>Tranquillity</i>	<i>Waste</i>	<i>Woodland Priority Areas</i>
<i>Green Infrastructure</i>	<i>Renewable Energy</i>	

- **Peak District National Park Landscape Strategy and Action Plan 2009 – 2019,** ¹¹⁷ je primer strategije za zavarovana območja. Uvodoma je postavljen kontekst strategije glede na EKK in ostale strategije in akcijske načrte.

How the Landscape Strategy and Action Plan link to other strategies and action plans

¹¹⁷ **Priloga 11** Peak District National Park Landscape Strategy and Action Plan 2009 – 2019:
<https://www.peakdistrict.gov.uk/looking-after/strategies-and-policies/landscape-strategy>

V osrednjem delu strategija za posamezna območja parka opredeljuje ključne značilnosti, splošno strategijo, pričakovane spremembe in smernice (glej desno) z obrazložitvijo.

2:White Peak

Peak District National Park Authority

Landscape guidelines

White Peak

Protect

Protect the strongly nucleated settlement pattern of villages and scattered farms

Limestone Village	Farmlands	Limestone Plateau	Pastures	Limestone Hills & Slopes	Limestone Dales
●	○				
●	●	●	○	○	
●	●	●	○	●	
●	●	●	○	○	

Protect and maintain the historic field pattern

Protect and maintain historic drystone walls

Protect and maintain historic field barns

Manage

Manage and enhance surviving areas of natural landscapes

○	○	●	●
○	○	●	●
○	○	●	
○	○		●
○	○		○
○	○	●	●
●	●	○	
●	●	○	

Enhance the diversity of agricultural grassland

Manage traditional plantation woodlands

Manage and enhance woodlands

Manage and enhance linear tree cover and amenity trees

Manage the network of tracks and footpaths to maximise opportunities to enjoy the landscape

Manage the network of minor roads to maintain character and local access

Manage historic mineral landscapes

Plan

Create areas of limestone grassland and heath

○	○	●	●
○	○	●	
○	●	●	○
○		○	○

Create new native broadleaved woodland

Develop appropriate landscapes from mineral workings

Develop small-scale renewable energy for local needs

● This is a priority throughout the landscape character type

○ This is a priority in some parts of the landscape character type, often associated with particular conditions/features

□ This is not a priority but may be considered in some locations

This will generally be inappropriate in this landscape character type

Landscape Strategy and Action Plan

18

Kazalo Peak District National Park Landscape Strategy and Action Plan 2009 – 2019

Section 1. INTRODUCTION & OVERVIEW

Introduction

European Landscape Convention

What is Landscape?

Landscape Change

Policy Context

Stakeholder Consultation

How to Use the Landscape Strategy and Action Plan

Map of Landscape Character Areas

Map of Landscape Character Types

Section 2. LANDSCAPE CHARACTER ASSESSMENT, STRATEGY AND GUIDELINES

2. White Peak

3. Dark Peak

4. Dark Peak Western Fringe

5. Dark Peak Yorkshire Fringe

6. Derbyshire Peak Fringe

7. Derwent Valley

8. Eastern Moors

9. South West Peak

Section 3. EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION ACTION PLAN

10. European Landscape Convention Action Plan

6 ŠVICA

6.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

Varstvo krajin je opredeljeno l. 1962 v Zveznem zakonu o varstvu narave in kulturne dediščine (Bundesgesetz über den Natur- und Heimatschutz, NHG)¹¹⁸ ter posameznih odlokih o varstvu narave in kulturne dediščine.

Varstvo in upravljanje krajin je opredeljeno tudi v Zakonu o urejanju prostora iz l. 1979 (Bundesgesetz über die Raumplanung, RPG)¹¹⁹ in posameznih sektorskih zakonih, kot sta npr. Zakon o gozdovih (1991, Bundesgesetz über den Wald, WaG)¹²⁰ in Zakon o kmetijstvu (1998, Bundesgesetz über die Landwirtschaft, LwG).¹²¹

Opredeljene so **krajine nacionalnega pomena** (Landschaften von nationaler Bedeutung).¹²²

Varstvo krajin je opredeljeno z naslednjimi orodji/kategorijami:

- **Popis krajin in naravnih spomenikov** (Bundesinventar der Landschaften und Naturdenkmäler, BLN)¹²³ obsega najbolj dragocene krajine Švice. Izveden je bil v letih 1977-1998 in obsega 162 območij.

The screenshot shows the BLN website interface. On the left, there's a sidebar with various filters like 'Teile', 'Drucken', and 'BAFU' (selected). Below that is a list of categories under 'BAFU': Vegetation alpine Auen, Wasser- und Zugvogelreservate, Jagdtreibgebiete, **BLN** (selected), Schutzgebiete, Parks, Anderes, Wald, Dargestellte Karten, and BLN. A note says 'Nach weiteren Karten suchen?' and 'Menü schließen'. The main area is a map of Switzerland with red hatched regions representing the Endmoränenzone von Staffelbach. A callout box on the right provides specific details: Nr. 1317, Objektname: Endmoränenzone von Staffelbach, Teilobjekt-Nr.: -, Fläche: 358.03 ha, Objektballt. To the right, there's a detailed page for 'BLN 1317 Endmoränenzone von Staffelbach' with a table showing the Kanton (Aargau), Gemeinden (Aetzwil, Kirchleerau, Moosleerau, Reinau, Staffelbach), and Fläche (358 ha). Below the table are several images showing the landscape and a map of the area.

¹¹⁸ Zvezni zakon o varstvu narave in kulturne dediščine: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19660144/index.html>

¹¹⁹ Zakonu o urejanju prostora: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19790171/index.html>

¹²⁰ Zakon o gozdovih: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19910255/index.html>

¹²¹ Zakon o kmetijstvu: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19983407/index.html>

¹²² Krajine nacionalnega pomena:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/landschaften-von-nationaler-bedeutung.html>

¹²³ Popis krajin in naravnih spomenikov:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/landschaften-von-nationaler-bedeutung/bundesinventar-der-landschaften-und-naturdenkmäler-von-national.html>

Krajine se delijo na 4 glavne kategorije: (1) Varstvo zaradi lepote, enkratnosti, znanstvenega, okoljskega ali kulturnega pomena, (2) Za Švico tipične krajine s pomembnimi kulturnimi/zgodovinskimi značilnostmi ali pomembnimi habitatimi, 3) Območja namenjena pretežno rekreaciji in prispevajo k identiteti Švice in (4) Posebna območja žive ali nežive narave (kot npr. balvani, kamnite formacije, krajinske oblike).

- **Barja državnega pomena** (Moorlandschaften von nationaler).
- **Državni parki** (Schweizerischer Nationalpark).
- **Parki državnega pomena** (Pärke von nationaler Bedeutung).
- **UNESCO območja** (UNESCO-Welterbe).
- **Biotski rezervati** (Biosphärenreservate).

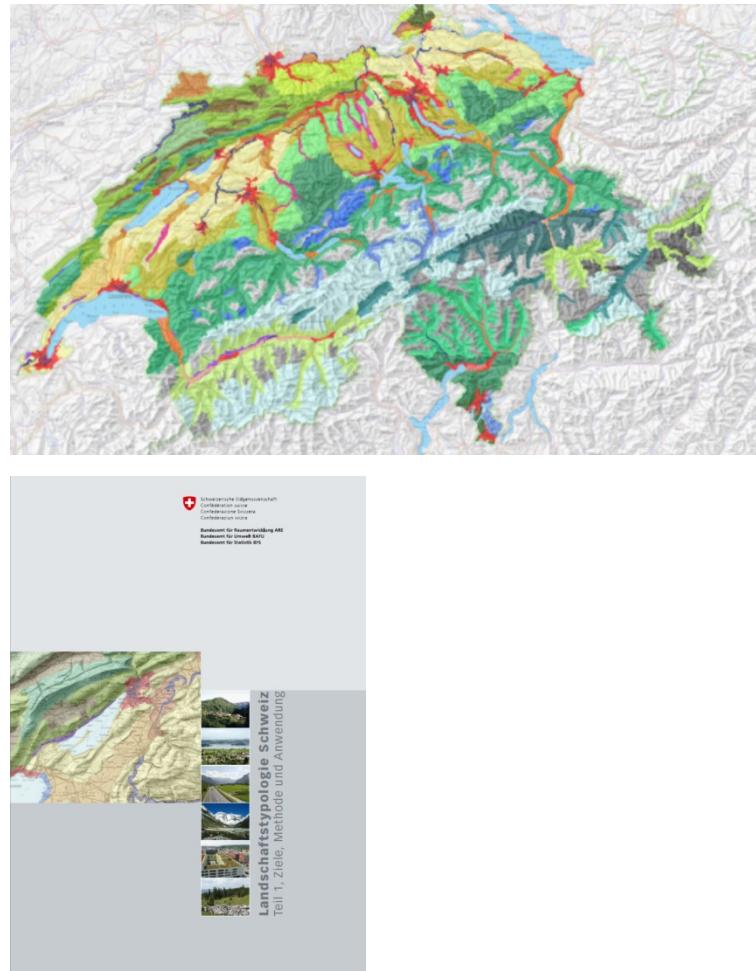
Služba, ki bdi nad krajino in usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine je **Zvezni urad za okolje** (Bundesamt für Umwelt, BAFU),¹²⁴ **Direktorat za okolje, promet, energijo in komunikacije** (Departement für Umwelt, Verkehr, Energie und Kommunikation, UVEK).

6.2 Strokovna gradiva

Tipologija krajin

(Landschaftstypologie Schweiz),
2011¹²⁵

Območje Švice je razdeljeno na 38 krajinskih tipov. Kantonom in občinam služijo kot orientacijski okvir za delovanje na području urejanja krajine. Gradivu obsega metodološki in opisni del.

¹²⁴ Zvezni urad za okolje: <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home.html>

¹²⁵ Tipologija krajin: <https://www.are.admin.ch/are/de/home/laendliche-raeume-und-berggebiete/grundlagen-und-daten/landschaftstypologie-schweiz.html>

L. 2010 je BAFU začel z izvajanjem **programa spremjanja stanja/razvoja krajin** (Landschaftsbeobachtung Schweiz, LABES).¹²⁶ Uporabljениh je približno 30 kazalnikov za fizično in percepcijsko zaznavo kakovosti krajine. Zadnji podatki iz leta 2017 kažejo, da krajine v splošnem izgubljajo na svoji kvaliteti. Črpa iz podatkovne baze ter percepcije krajine med njenimi uporabniki/populacijo.

6.3 Krajinska politika/strategija

Dokumenti krajinske politike

Na spletni strani BAFU je objavljena **Usklajena krajinska politika (Kohärente Landschaftspolitik)**¹²⁷, ki jo vodi Švica. Ne gre za formalno sprejet dokument, ampak niz podatkov in dokumentov (nekaterih tudi formaliziranih), ki sooblikujejo krajinsko politiko. Učinkovita krajinska politika mora zagotavljati usklajeno uporabo različnih orodij krajinske politike. Glavno vlogo pri tem ima prenos ohranjanja in krepitev krajinskih kakovosti v orodja politike regionalnega prostorskega razvoja (Ebenen die Raumordnungspolitik). Kantoni so zavezani k vključitvi krajinske politike in ciljev kakovosti krajine kot bistvenega orodja (med drugimi) regionalnega planiranja ozemlja in prenosa tega v določitev namenske rabe zemljišč.

¹²⁶ Programa opazovanja/spremljanja (stanja/razvoja) krajin:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/zustand/-landschaftsbeobachtung-schweiz--labes-.html>

¹²⁷ Usklajena krajinska politika:

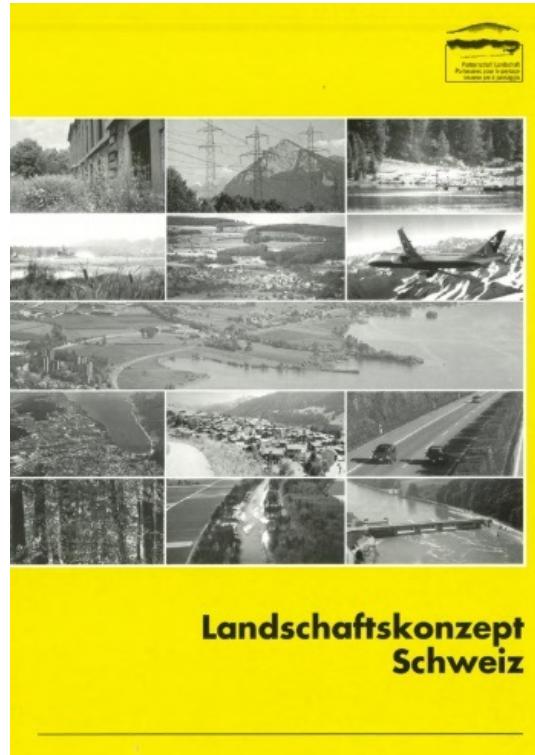
<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/nachhaltige-nutzung-der-landschaft/kohaerente-landschaftspolitik.html>

K usklajenemu delovanju krajinske politike na ravni države prispeva **Krajinski koncept Švice (Landschaftskonzept Schweiz, v nadaljevanju: LKS)**,¹²⁸ ki ima podlago v Zveznem zakona o prostorskem načrtovanju (Bundesgesetzes über die Raumplanung). Določa okvir, smernice, splošne cilje ter predlaga ukrepe za vključevanje varstva narave in krajine v aktivnosti države in zvezdnih dežel (regij). Sprejet je bil l. 1997.

Prvi del koncepta so cilji, ki so razdeljeni na 13 sektorskih področij politik: zvezne zgradbe in objekti, energetika, šport, prosti čas in turizem, obramba, kmetijstvo, letalstvo, narava in krajina, prostorsko načrtovanje, regionalna politika, promet, gozd, urejanje in raba voda.

Drugi del koncepta so ukrepi.

Primer ciljev – cilji, ki se nanašajo na področje narave in krajine:

- Natural landscapes: Natural landscapes, natural landscape forms and elements are preserved in their character, variety and beauty.
- In-house development: There is room for natural self-development and dynamics.
- Water and Life: The element "water" in the landscape is to be upgraded.
- Biotopes and Species: Habitat for the preservation of the diverse, native flora and fauna must be ensured, upgraded and networked.
- Traditional cultural landscapes: Traditional cultural landscapes are to develop gently in their peculiarity, diversity and beauty. Her story and meaning should be read from her picture.
- Valuable cultural objects: Beautiful and unique landscapes and settlements characterized by cultural activities as well as places of cultural significance and monuments can be found in a meaningful environment.
- Balancing Spaces: Quiet and diverse balancing rooms must be maintained and created.
- Connectedness: The attachment of people to nature, landscape and cultural heritage must be strengthened.
- Site conditions: Usages are to be aligned to the natural site conditions. The regeneration capacity of renewable resources must be ensured.
- Minimal intervention: Interventions in the landscape must be kept to a minimum, the effects of overlapping uses reduced.
- Limited resources: Non-renewable resources of the landscape are preserved. There are substitutes to use and indispensable uses must be carried out economically.
- Focus on uses: Buildings, infrastructures and other facilities must be kept to the bare minimum. They should be integrated into the natural environment.

¹²⁸ **Priloga 12 in Priloga 13** Krajinski koncept Švice:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/nachhaltige-nutzung-der-landschaft/kohaerente-landschaftspolitik/landschaftskonzept-schweiz--lks-.html>

- Special feature of a location: When using and intervening, the character and quality of the place must be preserved or strengthened.
- Hems: Hems are to be preserved or recreated, as natural transitions between uses and as valuable habitats.
- Diversity of uses: The variety and gradation of uses must be maintained or recreated.
- Ecological appreciation: Intensively used landscapes, especially settlement areas, are to be upgraded ecologically and made liveable.

Ključni partnerji za uresničevanje koncepta so poleg vodilnega BAFU še Zvezni urad za prostorski razvoj (Bundesamt für Raumentwicklung, ARE), Zvezni urad za kmetijstvo (Bundesamt für Landwirtschaft, BLW) in Zvezni urad za kulturo (Bundesamt für Kultur, BAK).

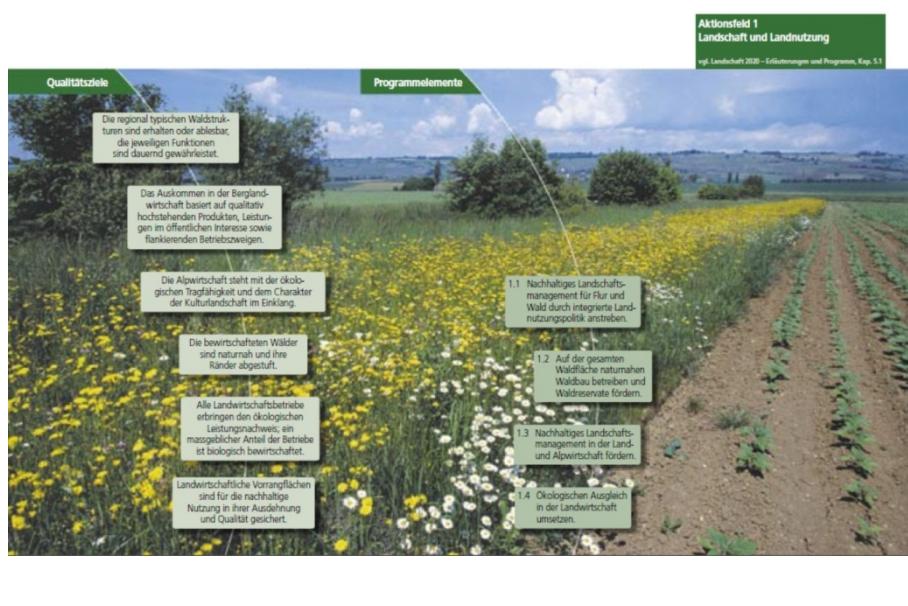
Opravljena je bila **raziskava uspešnosti izvajanja LKS**.¹²⁹ Vlada je bila z njo seznanjena l. 2012. Pregled je pokazal, da so bili cilji večinoma doseženi in da so ukrepe izvajali ustrezni organi.

Na podlagi poročila in sprejema drugih politik je bil sprejet **sklep o posodobitvi LKS**.¹³⁰ Marca 2018 so se pričele aktivnosti v zvezi s posodobitvijo Landschaftskonzept Schweiz, LKS. V posodobitvi bodo upoštevane nove strateške osnove s področja prostora, biodiverzitete, energetike in trajnostnega razvoja (Raumkonzept Schweiz, Strategie Biodiversität Schweiz, Energiestrategie 2050, Strategie nachhaltige Entwicklung). Posodobljen LKS naj bi bil objavljen l. 2020.

Na podlagi LKS so bile l. 2003 pripravljene vodilne smernice BAFU, imenovane **Krajina 2020 (Landschaft 2020)**,¹³¹ ki opredeljujejo cilje, ki jim je treba slediti.

Landschaft 2020 – Leitbild
Leitbild des BUWAL für Natur und Landschaft

¹²⁹ Raziskava uspešnosti izvajanja LKS: <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/mitteilungen.msg-id-47070.html>

¹³⁰ LKS, posodobitve:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/nachhaltige-nutzung-der-landschaft/kohärente-landschaftspolitik/aktualisierung-des-landschaftskonzeptes-schweiz-lks.html>

¹³¹ Landschaft 2020: <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/publikationen-studien/publikationen/landschaft-2020-leitbild.html>

Zvezni urad za okolje (Bundesamt für Umwelt, BAFU) je opredelil svojo **Strategijo delovanja BAFU (Landschaftsstrategie BAFU)**¹³² l. 2011, s prenovo l. 2012.

Strategija na 25 straneh strnjenega teksta oblikuje cilje in področja delovanja BAFU na področju krajinske politike za obdobje do 2030. Spodbuja se enotno, usklajeno in dosledno komunikacijo tako znotraj kot zunaj delovanja, optimalno nastavitev instrumentov ter zagotavljanje virov za prednostne naloge. Oblikuje strateški temelj za sodelovanje s specializiranimi agencijami konfederacije in kantonov, nevladnimi organizacijami, ustanovami za raziskave in usposabljanje ter različnimi skupinami uporabnikov krajine v Švici. S tem spodbuja skladno, učinkovito in razumljivo krajinsko politiko.

Spološna cilja strategije, zasledujeta dolgoročni pristop do 2030, sta:

- razvoj krajine mora upoštevati njene značilnosti/identiteto,
- boljše razumevanje vidikov krajine ter človekovega vplivanja na krajino in trajno ohranjanje obnovitvenih virov krajine.

Določeni so cilji za delovanja usklajene krajinske politike:

- spodbujati skladnejšo krajinsko politiko: uskladiti instrumente in dejavnosti različnih sektorskih politik z namenom trajnostnega upravljanja krajine,
- okrepliti vključitev krajine v konfederacijsko dejavnost,
- poudariti zanimanje za edinstvene krajine,
- utrditi in izboljšati krajinske storitve,
- oblikovati cilje glede kakovosti in razvoja krajine,
- deliti znanje in komunicirati,
- razširiti znanje in opazovanje (spremljanje).

Landschaftsstrategie BAFU

Bern, Oktober 2011
aktualisiert am 19. Dezember 2012

Kazalo

- Vorwort
- 1 AUSGANGSLAGE
- 1.1 Handlungsbedarf
- 1.2 Rechtliche Grundlagen
- 1.3 Geltungsbereich
- 1.4 Schnittstellen / Zielkonflikte
- 2 STRATEGISCHE EBENE: ZIELE UND STOSSRICHTUNGEN
- 2.1 Oberziele
- 2.2 Wirkungsziele
- 2.3 Querschnittsziele
- 2.4 Stossrichtungen
- 3 OPERATIVE EBENE: HANDLUNGSFELDER
- 3.1 Kohärente Landschaftspolitik fördern
- 3.2 Tätigkeiten des Bundes landschaftsverträglich ausgestalten
- 3.3 Besonders wertvolle Landschaften fördern
- 3.4 Landschaftsleistungen sicherstellen und verbessern
- 3.5 Erarbeitung von Landschaftsqualitäts- und entwicklungszielen
- 3.6 Wissensmanagement und Kommunikation
- 3.7 Forschung und Monitoring
- Anhang 1: Bibliographie
- Anhang 2: Abkürzungsverzeichnis
- Anhang 3: Glossar

¹³² Priloga 14 Strategija delovanja BAFU: <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/landschaft/fachinformationen/landschaftsqualitaet-erhalten-und-entwickeln/die-landschaftsstrategie-des-bafu.html>

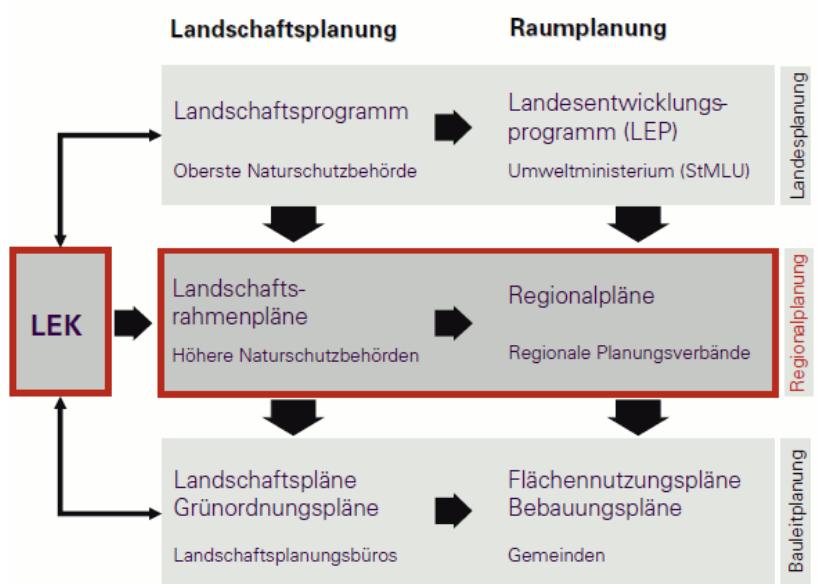
BAFU je l. 2008 uvedel **Programske sporazume s področja okolja** (Programmvereinbarungen im Umweltbereich),¹³³ kot posledico delitve nalog med konfederacijo in kantoni. Določajo cilje s področja okolja, za katere se zavežejo država in kantoni. Glavni namen je prispevati k izboljšanju uporabljenih instrumentov ter optimizaciji procesov pri pripravi in izvajanju politik. Sporazum določa skupne naloge s področja okolja in finančna sredstva vlade. Zadnji je bil narejen l. 2015 za obdobje 2016–2019 (**Handbuch Programmvereinbarungen im Umweltbereich 2016–2019**). Obsega poglavje Programska politika krajine (Programmpolitik Landschaft).

Praksa

Kantoni ali okrožja pripravijo **okvirni krajinski načrt** (Landschaftsentwicklungskonzept, v nadaljevanju: LEK),¹³⁴ in na njem temelječi **okvirni razvojni načrt** (Regionalpläne), ki ju upoštevajo občine pri pripravi **lokalnih načrtov** (Flächennutzungspläne/Bebauungspläne). LEK omogoča, da se perspektive razvoja krajine določijo z vidika njene vzdržne rabe ter ekološke in estetske vrednosti. Temelji na vključevanju in sodelovanju javnosti.

Občine lahko pripravijo **krajinski načrt** (Landschaftspläne/Grünordnungspläne) v okviru svojih lokalnih načrtov ali kot ločen načrt.

Razmerja LEK do različnih planinskih ravni in dokumentov:

LEK je:

- podlaga za nadaljnje odločanje in delo na področju ohranjanja narave, ekologije in razvoja krajine na regionalni ravni;
- podlaga za vključitev prispevka k ohranjanju narave in upravljanja krajine v regionalnem načrtu.

Glavne značilnosti LEK:

- osredotoča se na naravne vire (tla, voda, zrak, klima, vrste in habitati) in krajina skupaj s historičnimi in kulturnimi vidiki krajine (slika zgoraj);
- prispeva k vzdržnemu razvoju posamezne regije;
- omogoča vpogled v stanje okolja regije;
- nadaljnji proces planiranja naj bi stremel k izboljšanju.

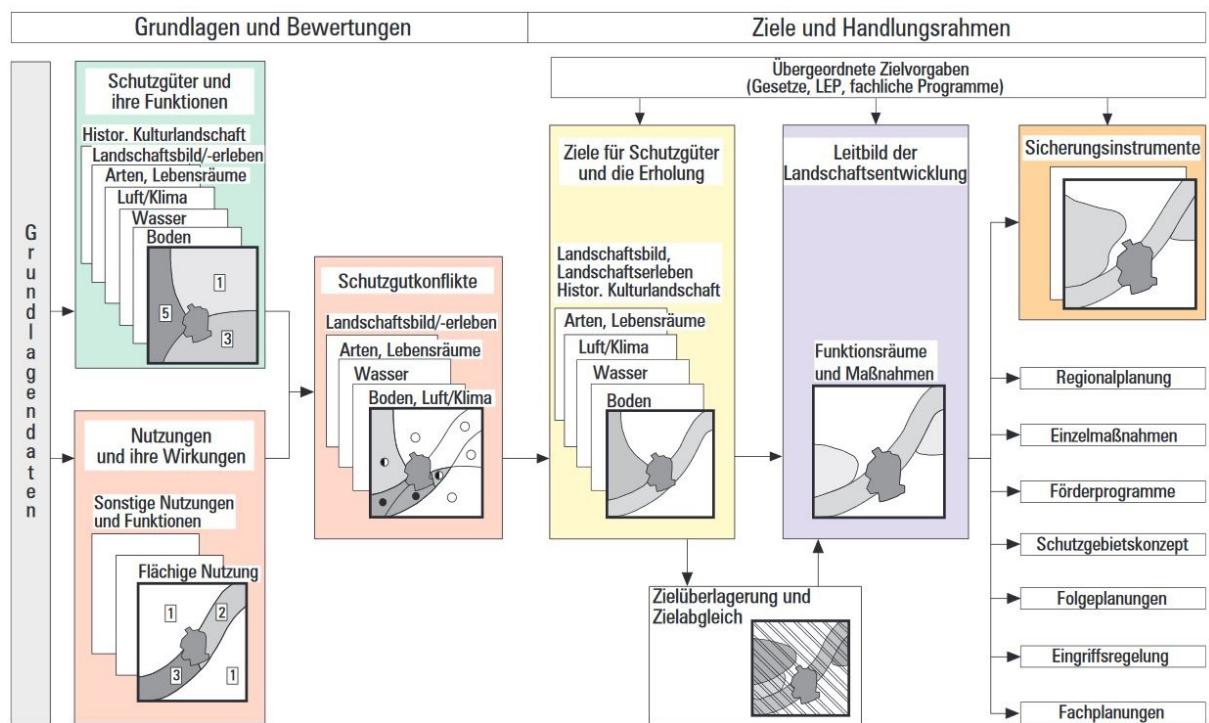
¹³³ Programske sporazume s področja okolja: http://www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_2.php

¹³⁴ Okvirni krajinski načrt:

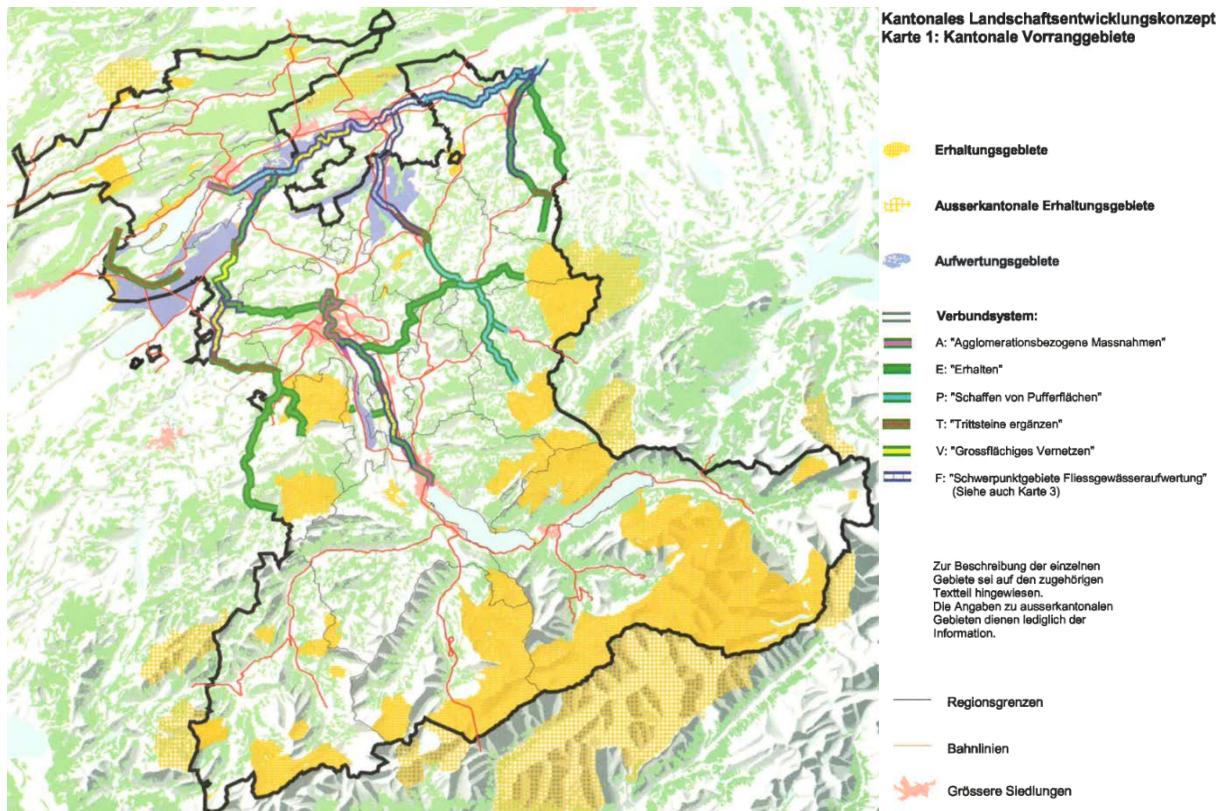
<https://www.blw.admin.ch/blw/de/home/instrumente/direktzahlungen/landschaftsqualitaetsbeitrag.html>

http://www.regierung.niederbayern.bayern.de/media/aufgabenbereiche/5u/naturschutz/landschaftsentwicklungskonzept_infoblatt_bayern.pdf

Shema priprave LEK:

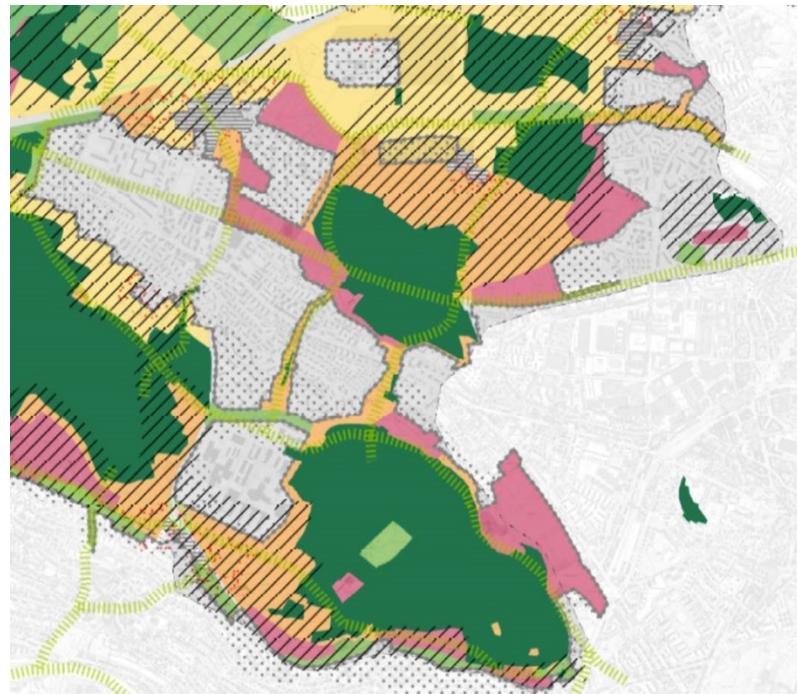
Primer kantonalnega okvirnega krajinskega načrta (KLEK) – [Kanton Bern](#), kantonalne prioritete.¹³⁵

¹³⁵ Krajina in ekologija Kantona Bern:

https://www.jgk.be.ch/jgk/de/index/raumplanung/raumplanung/kantonale_raumplanung/landschaft_oekologie/

Primer okvirnega krajinskega načrt (LEK) – [Okrožje Hönggerberg-Affolter](#), zgoraj izsek iz načrta prioriteta, spodaj izsek iz podrobnejšega/akcijska načrta:¹³⁶

Massnahmenplan

Vertiefte Konzepte und Planungen

- P1 Konzepte für Erholungsentwicklung und Landschaftsentwicklung
- P2 Entwicklungs- und Nutzungskonzepte Erholung

Landschaftsbild

- L1 Aufwerten Landschaftsbild
- L1 Aufwerten Landschaftsbild (L1.13, L1.19)
- L1 Massnahmen Baumreihe und Allee (Aufwerten Landschaftsbild L1.01–L1.11)
- L1 Massnahmen Obstgärten (Aufwerten Landschaftsbild L1.21)
- L2 Wiederherstellen Landschaftsverbindung
- S1 Massnahmen Siedlungsrand
- S2 Massnahmen landschaftssensibles Baugebiet
- S3 Massnahmen historische Dorfkerne

Erholung

- E1 Massnahmen zweckgebundene Erholungsfläche
- E2 Massnahmen landschaftlich geprägte Erholungsfläche
- E3 Massnahmen Fuss- und Radwege
- E3 Massnahmen Fuss- und Radwege
- I Massnahmen Information und Kommunikation
- I Themenrouten (Massnahmen Kommunikation und Information I.02–I.07)

Arten- und Lebensraumförderung / Vernetzung

- N1 Massnahmen Lebensräume für Tiere und Pflanzen
- N2 Verbessern ökologische Vernetzung
- N3 Massnahmen Fließgewässer
- N4 Massnahmen Waldrand

Massnahmennummer, s. Liste im Bericht, Kap. 6

¹³⁶ LEK Hönggerberg-Affolter: https://www.stadt-zuerich.ch/ted/de/index/gsz/planung_u_bau/landschaftsentwicklungskonzepte_lek/landschaftsentwicklungskonzept_hoenggerberg_affoltern.html

Omeniti velja še:

- Kmetijska politika z l. 2014 predvideva finančne spodbude **Prispevki h kakovosti krajine** (**Landschaftsqualitätsbeiträge, LQB**)¹³⁷ z naslova vzdrževanja in upravljanja podeželske krajine (spodaj je predstavljeni letak za uporabnike s prevodom).

Prispevki h kakovosti krajine (LQB)

Cvetoče sadno drevje, senčni kostanjevi nasadi, mozaiki poljščin, tradicionalni suhозиди, zelene poti, zorane terase in raznoliko travnine – vse to je podoba Švice. Podoba, vredna zaščite. Ustvarja ne le identiteto, edinstven način življenja in prostore rekreatije, ampak je zaradi svoje lepote znana daleč preko meja države. Pri vzdrževanju tega in skrbi za krajinsko raznolikost, igra kmetijstvo ključno vlogo. Prispevki h kakovosti krajine želijo podpreti kmete pri njihovih prizadevanjih za ohranitev kulturne krajine in s tem ustvariti dodano vrednost. To povečuje privlačnost regij in podpira turizem ter trženje regionalnih izdelkov.

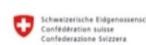
„Najpomembnejše zame je, da dobim tisto, kar imamo tukaj. V preteklosti so nekatere prvine izginile iz krajine, vendar nam je z LQB omogočeno, da spremenimo odnos do njih. Za izdelkom je vedno krajina, v kateri je bil ta proizведен. Krajina postane označena z načinom pridelave izdelka. Lepi naravni travniki in gozdni pašniki so del kakovosti našega kraja.“

Stéphane Rosselet v Le Maix-Lidorju (NE) s kravami molznicami na gozdni paši. Projekt Vallée de la Brévine se zavzema za ohranitev bogatih in barvitih travnišč v dnu doline in mozaične gozdne travniške krajine vzdolž bregov. Poleg tega je treba vzdrževati preostale ribnike in mokrišča, obnavljati gozdne pašnike, prilagoditi obdelovanje doline in vzdrževati suhe kamniniske stene.

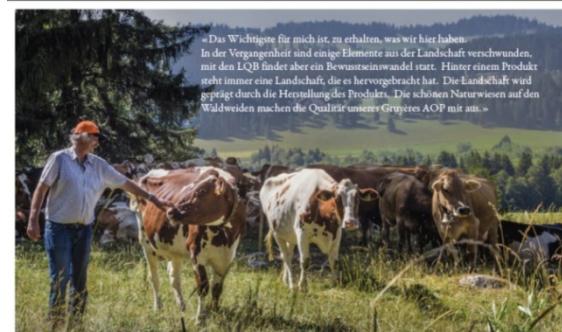
Landschaftsqualitätsbeiträge (LQB)

Blinde Hochstammbäume, schattige Kastaniensäulen, mosaikartige Ackernatur, traditionelle Trockenmauern, grüne Alleen, historische Ackerterrassen und viele alte Grünlandnutzungen sind die Elemente, die das Bild der Schweiz. Ein Bild, das schützenswert ist; das nicht nur identität stiftet und einzigartige Lebens- und Erholungsräume schafft, sondern dank seiner Schönheit weit über die Landesgrenzen hinaus bekannt ist. Für Erhalt und Pflege der Landschaftsvielfalt spielt die Landwirtschaft eine entscheidende Rolle. Die Landschaftsqualitätsbeiträge unterstützen die Landwirte dabei, dass sie in ihren Bemühungen unterstützen, die Kulturlandschaft zu erhalten und damit Wertschöpfung zu generieren. Dies steigert die Attraktivität der Regionen und unterstützt den Tourismus sowie die Vermarktung von regionalen Produkten.

Eidgenössische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Eidgenössisches Departement für
Wirtschaft, Bildung und Forschung WEF
Bundesamt für Landwirtschaft BLW

Das Wichtigste für mich ist, zu erhalten, was wir hier haben. In der Vergangenheit sind einige Elemente aus der Landschaft verschwunden, mit den LQB findet aber ein Bewusstseinwandel statt. Hinter einem Produkt steht immer eine Landschaft, die es hervorgebracht hat. Die Landschaft wird geprägt durch die Herstellung des Produkts. Die schönen Naturseiten auf den Waldweiden machen die Qualität unseres Gruyères AOP mit aus.»

«Die Alp ist ein wichtiger Teil unseres Familien Bergbetriebs. Wir sind das ganze Jahr stark verbunden mit dem Stück Grün da oben. Wir haben schon immer dafür gesorgt, dass nicht alles zuwächst. Das kommt wie selbstverständlich mit der Verbundenheit zur Landschaft.»

Stephane Rosselet bei Le Maix-Lidor (NE) mit Milchkühen auf der Waldweide. Das Projekt Vallée de la Brévine setzt sich für den Erhalt des strukturellen und farbigen Grünlands im Talboden und der mosaikartigen Waldweidlandschaft an den Talfanken ein. Zudem sollen die verbleibenden Weiler und Feuchtabiete des einstigen Hochmoores gepflegt, die Waldweiden verjüngt, die Dolinen-Bewirtschaftung angepasst und die Trockensteinmauern unterhalten werden.

¹³⁷ Prispevki h kakovosti krajine:

<https://www.blw.admin.ch/blw/de/home/instrumente/direktzahlungen/landschaftsqualitaetsbeitrag.html>

- L. 1991 je parlament Švice ustanovil **Krajinski sklad** (Fonds Landschaft Schweiz, FLS),¹³⁸ ki razpolaga s sredstvi finančne pomoči za projekte, ki se tičejo ohranjanja/razvoja krajin.
- Deluje neprofitna **Fundacija za ohranjanje krajine** (Stiftung Landschaftsschutz Schweiz, SL).¹³⁹
- Deluje **Forum Krajina** (Forum Landschaft).¹⁴⁰
- **Spletna stran Zveznega urada za okolje** (Bundesamt für Umwelt, BAFU) omogoča dober vpogled v vse ključne vsebine krajinske politike Švice ter aktivnosti povezane z varstvom, upravljanjem in načrtovanjem krajine tudi s povezavami v ostale sektorje.¹⁴¹

The Federal Council > DETEC > FOEN

Homepage Media Contact Jobs Sitemap | DE FR IT EN

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Office for the Environment FOEN

Topics Publications, media Data, indicators, maps The FOEN

Homepage > Topics > Topic Landscape

[Topics](#)

Topic Landscape

In brief

Dossiers

Information for specialists

Data, indicators and maps

Legal Bases

Enforcement aids

Publications and studies

Specialist services

Contact

Urban Sprawl in Europe

There is growing evidence that urban sprawl is having an increasingly negative effect on the environment and on the quality of life across Europe. Existing actions to prevent, contain or control such development have had limited results. Better targeted measures are necessary. That is the main conclusion of a joint report published by the European Environment Agency (EEA) and the Swiss Federal Office for the Environment (FOEN)

Urban Sprawl

Swiss Parks

At a glance

Shaping landscape change

Swiss landscapes are diverse and attractive. To keep them that way, landscape quality must be a part of all spatially relevant decision-making processes

Mire landscapes

Mire landscapes are some of the most valuable areas. 89 mire landscapes are of national importance and fully protected by the Swiss Federal Constitution.

Landscapes and natural monuments (LNM)

The federal inventory of landscapes and natural monuments (ILNM) designates the most valuable landscapes in Switzerland. They document the visible spatial diversity of Switzerland. Landscapes and natural monuments (LNM)

News

All news

¹³⁸ Krajinski sklad: <https://fls-fsp.ch/?locale=de>

¹³⁹ Fundacija za ohranjanje krajine: <https://www.sl-fp.ch/>

¹⁴⁰ Forum Krajina: <http://www.forumlandschaft.ch/portrait>

¹⁴¹ Krajina na spletni strani Zveznega urada za okolje: <https://www.bafu.admin.ch/bafu/en/home/topics/landscape.html>

7 NEMČIJA

Nemčija ni podpisnica EKK, vendar ima dolgo in močno utrjeno prakso krajinskega načrtovanja, zato je predstavitev nemških izkušenj vsekakor smiselna.

7.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

L. 1976 je bil sprejet **zakon o varstvu narave in urejanju krajine – zvezni zakon o ohranjanju narave** (*Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege - Bundesnaturschutzgesetz, v nadaljevanju: BNatSchG*),¹⁴² ki je uvedel **načrtovanje krajine (Landschaftsplanung)**.¹⁴³ Predstavlja ključni načrtovalski instrument za ohranjanje narave in urejanje krajine in predstavlja osnovo za načrtovanje rabe prostora.

Po padcu berlinskega zidu l. 2002 je bila sprejeta reforma zakona in nato nova reforma l. 2010. Na podlagi teh reform vse ozemlje Nemčije sledi istemu sistemu načrtovanja. Čeprav je osnovni cilj zakona varstvo, obnova in razvoj narave, je varstvo in razvoj krajine (ki vključuje tudi kulturno komponento) vključeno med cilji varstva in izboljšanja ekosistemov.

Eden izmed glavnih ciljev zakona je zagotovitev raznolikosti, značaja in lepote ter rekreacijske vrednosti naravnega okolja in krajine – (1) ohranitev naravne krajine in zgodovinsko pogojene kulturne krajine, tudi s svojimi kulturnimi, stavbnimi in spomeniškimi predmeti, pred poškodbami ter (2) varstvo z namenom rekreacije v odprttem prostoru, zaščititi in omogočiti dostop do teh območij, zlasti iz poselitvenih območij.

Zakon določa tudi posebne ukrepe v zvezi z ozaveščanjem, usposabljanjem, upravljanjem, varstvom in načrtovanjem krajin, ki spodbujajo gospodarstvo in socialni razvoj in je združljiv z ravnotežjem in izboljšanjem kakovosti krajin.

Zvezne dežele sprejmejo svoje zakone (Landesnaturschutzgesetz), usklajene z državnimi in odražajo posebnosti dežele. Krajinske politike se tako izvajajo v decentraliziranem sistemu z jasno hierarhijo – zvezna dežela (Land), upravna regija in občina (Gemeinde), upoštevajoč krovni zvezni zakon (BNatSchG).

Organ nemške vlade, odgovoren za usmerjanje krajinske politike ter usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine in deluje kot raziskovalna/svetovalna agencija **Ministrstva za okolje, varstvo narave, gradnjo in jedrsko varnost** (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, BMUB),¹⁴⁴ je **Zvezna agencija za varstvo narave** (Bundesan für Naturschutz).¹⁴⁵

---

¹⁴² Bundesnaturschutzgesetz, BNatSchG: <https://www.bmu.de/gesetz/gesetz-ueber-naturschutz-und-landschaftspflege/>

¹⁴³ Landschaftsplanung: <https://www.bfn.de/themen/planung/landschaftsplanung.html>

¹⁴⁴ Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit, BMUB: <https://www.bmu.de>

¹⁴⁵ Zvezna agencija za varstvo narave: <https://www.bfn.de/ueber-das-bfn.html>

Formalno varstvo krajin

Zavarovana območja krajin (Landschaftsschutzgebiet)¹⁴⁶ so določena z zakonom BNatSchG in predstavljajo območja, ki zahtevajo posebno varstvo narave in krajine, bodisi zaradi ekološkega pomena (naravno ravnovesje, naravni virov, raznolikost vrst), posebnih značilnosti (estetske značilnosti), posebnega kulturno-zgodovinskega pomena ali zaradi njihovega posebnega pomena za rekreacijo. Poudarek je na celovitosti varstva. Niso pa to območja ključnega pomena za varstvo narave. Pomembno prispevajo k ohranjanju tradicionalne kmetijske krajine in gozda, skupaj z grajenimi prvinami (posamične kmetije, vasi ipd.). Glede na kategorizacijo IUCN ustrezajo varstvu kot "zaščiteni krajini". Od I. 2015 je bilo v Nemčiji 8.598 območij, kar predstavlja 27,6% površine Nemčije.

Varstvo prvin krajine (Geschützte Landschaftsbestandteile)¹⁴⁷ je prav tako določeno z zakonom BNatSchG. Varstvo ključnih prvin krajine je določeno z namenom, da bi ohranili, razvili ali obnovili naravno ravnovesje, da bi oživili, strukturirali ali ohranili videz lokalne značilnosti krajin, da bi preprečili škodljive vplive ali zaradi njihovega pomena za prosto živeče živalske in rastlinske vrste. To so npr. skupine dreves, vrsta tal, živice, sadovnjaki, potoki ribniki ipd., ki so ključnega pomena za posamezno območje, ki sicer ni varovano.

7.2 Strokovna gradiva

Izvedeni sta bili dve kartiraniji **kategorizacije krajin**,¹⁴⁸ pri katerih se naravovarstveni vidiki ohranjanja območij močno vpleta v ostale vidike krajine (kulturni, antropološki ipd.):

- Prva I. 2004 in I. 2006 je temeljila na dejanski rabi (Corine) in značilnostih območja. Podrazredi se razvrščajo v treh glavnih razredih glede na to kje se krajine pojavljajo: ravnina, višje ležeči predeli, hribovit svet.

¹⁴⁶ Landschaftsschutzgebiet: <https://www.bfn.de/en/activities/protected-areas/landscape-protection-areas.html>

¹⁴⁷ Geschützte Landschaftsbestandteile: <https://www.bfn.de/en/activities/protected-areas/protected-landscape-elements.html>

¹⁴⁸ Kategorizacija krajin: www.bfn.de/en/activities/protecting-habitats-and-landscapes/landscapes-of-conservation-importance.html#c149151
<https://www.bfn.de/infothek/karten.html>

Landschaftstypen

1. Küstenlandschaften

- 1.1 Wattenmeerlandschaft der Nordsee
- 1.2 Ausgleichsküstenlandschaft der Ostsee
- 1.3 Felsküstenlandschaft der Nordsee (Helgoland)

2. Waldlandschaften und waldreiche Landschaften

- 2.1 Reine Waldlandschaft
- 2.2 Gewässerreiche Waldlandschaft
- 2.4 Heide- bzw. magerrasenreiche Waldlandschaft
- 2.6 Grünlandreiche Waldlandschaft
- 2.7 Strukturreiche Waldlandschaft
- 2.8 Andere waldreiche Landschaft

3. Strukturreiche Kulturlandschaften

- 3.1 Gehölz- bzw. waldreiche Kulturlandschaft
- 3.2 Gewässerlandschaft (gewässerreiche Kulturlandschaft)
- 3.3 Moorlandschaft (moorreiche Kulturlandschaft)
- 3.4 Heide- bzw. magerrasenreiche Kulturlandschaft
- 3.5 Weinbaulandschaft (Kulturlandschaft mit Weinanbau)
- 3.6 Gehölz- bzw. waldreiche grünlandgeprägte Kulturlandschaft
- 3.7 Gehölz- bzw. waldreiche ackergeprägte Kulturlandschaft
- 3.10 Felslandschaft (felsenreiche Kulturlandschaft der Alpen)
- 3.11 Strukturreiche Kulturlandschaft
- 3.12 Obstbaulandschaft (Kulturlandschaft mit Obstbau)

4. Offene Kulturlandschaften

- 4.1 Grünlandgeprägte offene Kulturlandschaft
- 4.2 Ackergeprägte offene Kulturlandschaft
- 4.3 Andere offene Kulturlandschaft
- 5. Bergbaulandschaft
- 6. Verdichtungsräume

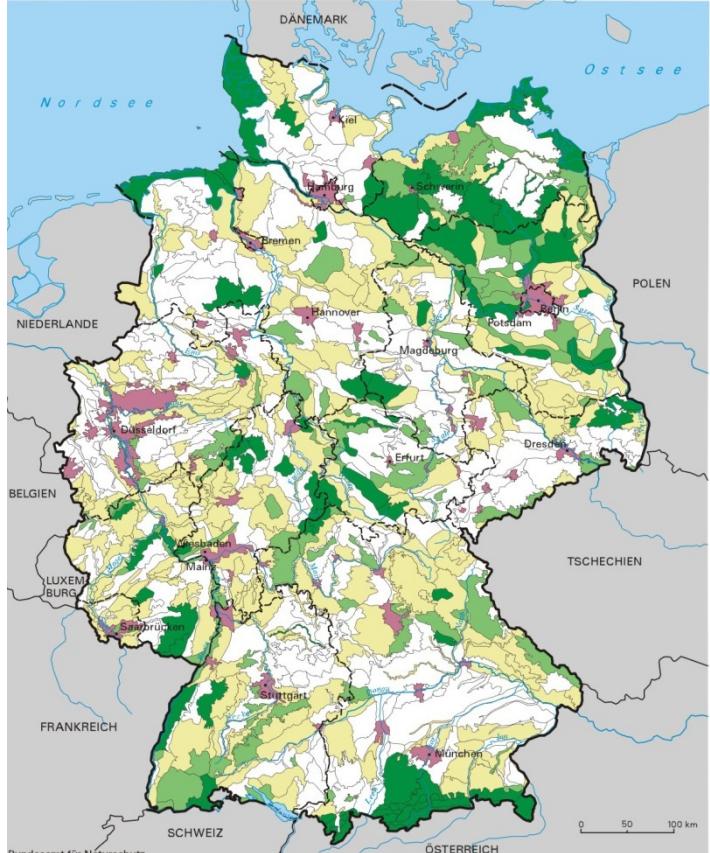
- Heckenlandschaft
- Flusslandschaft

Schutzwürdige Landschaften (Landschaftstypen) in Deutschland

Stand: 30. 9. 2004

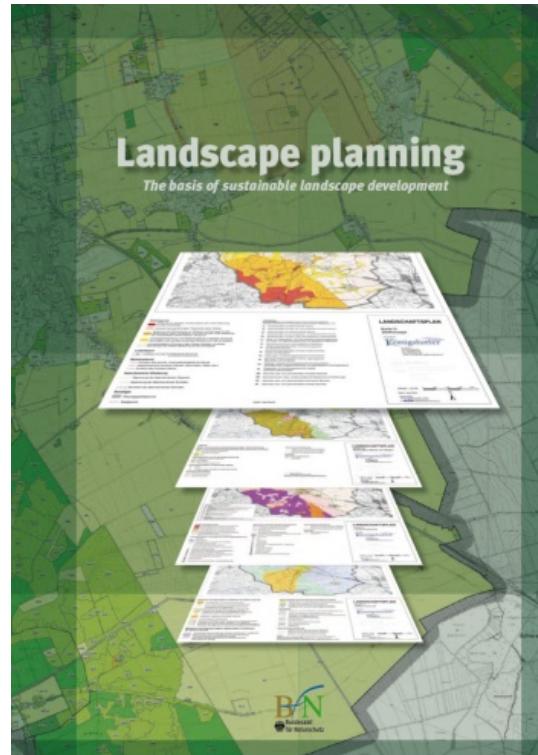
- V drugi kategorizaciji so bil opredeljene ohranitvene vrednosti krajin I. 2006 in I. 2011. Vrednotenje je (poleg kulturnega vidika) vključevalo tudi kategorije, kot so pomen območja za ohranitev habitatov ipd.

Quelle: Bundesamt für Naturschutz (BfN), 2012

V letih 2009, 2010 in 2012 je bila izvedena serija delavnic z naslovom "Landscape 2030"¹⁴⁹ na temo pospešenega spremnjanja krajin. Cilj je bil predeliti dejavnike, ki vplivajo na razvoj krajine.

L. 2002 je bila izdana publikacija **Krajinsko planiranje za trajnostni razvoj občin**¹⁵⁰ ter nato l. 2008 dokument **Krajinsko načrtovanje, Osnova trajnostnega razvoja krajine** (Landschaftsplanning, Grundlage nachhaltiger Landschaftsentwicklung, Bundesamt für Naturschutz).¹⁵¹ Dokument obsega 52 strani in je preveden v angleški jezik. Dokument je namenjen odločevalcem v procesu načrtovanja in pripravljavcem aktov za večjo poenotenje samega procesa krajinskega načrtovanja.

Na The IALE 2017 European Landscape ecology Congress, Ghent, z naslovom "From pattern and process to people and action" je bil objavljen kratek prispevek "**Effectiveness of landscape planning in Germany**"¹⁵² na podlagi raziskave "Wende W., Walz U. et al.: Die räumliche Wirkung der Landschaftsplanning: Evaluation, Indikatoren und Trends" iz l. 2017. Izbranih je bilo 600 planov naključno izbranih občin (Landschaftplan). Ugotovljeno je bilo, da imajo občine, v katerih so bili izvedeni krajinski načrti, v rabi prostora opredeljen večji delež naravnih/zelenih območij, večjo gostoto območja prehoda med grajenim in odprtим prostorom, manjšo povprečno velikost nerazvitih območij, večjo gostoto gozdnih območij v primerjavi z občinami, ki niso imele sprejetih krajinskih planov kot osnove za določitev namenske rabe, ter da krajinski načrt prispeva k boljši strukturi in kvaliteti krajine.

L. 2011 je Bundesamt für Naturschutz objavil razpravo **Kulturlandschaft gestalten - Grundlagen und Arbeitsmaterial** (javno dostopni so samo povzetki),¹⁵³ ki opozarja na nekoliko spregledan kulturni vidik krajine (Kulturlandschaft) in slabo vključenost tega vidika v krajinskem načrtovanju. Opozarja na manko informacij s tega področja. Dokument sledi načelom EKK. Na to temo je bila l. 2010, pod okriljem Bundesamt für Naturschutz in Bundesinstitut für Bau-, Stadt-und Raumforschung (BBSR), organizirana konferenca in izdana publikacija.¹⁵⁴

¹⁴⁹ <https://www.bfn.de/naturschutzakademie/tagungsdokumentation/dokumentation/landschaften-2030.html>

¹⁵⁰ https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/landschaftsplanung/lp_broschuere_nachhaltige_engl.pdf

¹⁵¹ **Priloga 15** https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/landschaftsplanung/landscape_planning_basis.pdf

¹⁵² Raziskava: <https://iale-europe.eu/iale2017/effectiveness-landscape-planning-germany>

<http://www.spa-ce.net/pdf/2013/conference/Spa-ce.net-2013-WENDE.pdf>

¹⁵³ Raziskava:

https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/landschaftsplanung/zusammenfassung_nabiv_103.pdf

¹⁵⁴ https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/landschaftsplanung/kulturlandschaften_gestalten.pdf

L. 2018 je bila izvedena konferenca na temo **Načrtovanje krajine v procesu in dialogu** (Landschaftsplanung im Prozess und Dialog)¹⁵⁵ ob 40 letnici prakse krajinskega načrtovanja. Obravnavana so bila vprašanja o stanju, uspešnosti in vplivih krajinskega načrtovanja. Izvedene so bil delavnice z udeleženci različnih ravnodoločanja v procesu načrtovanja v smislu izboljšanja sektorskega dialoga. Poučni so tudi primeri strokovnih podlag za vključevanje kulturnih vidikov krajine v načrtovanje.¹⁵⁶

7.3 Krajinska politika/strategija

Krajina je vključena v sektorske programe/politike, kot so na primer:

- Državna strategija biološke raznovrstnosti (Nationale Strategie zur biologischen Vielfalt);¹⁵⁷
- Državni koncept razvoja zelene infrastrukture (Bundeskonzept Grüne Infrastruktur).¹⁵⁸

Praksa

Spodnja shema prikazuje ravni krajinskega načrtovanja in njegovega vključevanja v prostorsko načrtovanje. Vključevanje vidikov krajine, ciljev varstva razvoja in upravljanja, je bil določen z zakonom BNatSchG ter z Državnimi pravili gradnje (Code Baugesetzbuch).¹⁵⁹

Planning area	Landscape planning	Territorial planning	Relevant administration	Level of application
Land	Landscape programme (<i>Landschaftsprogramm</i>)	Territorial planning of the land (<i>Landesplanung</i>)	Land territorial organisation administration	1:500,000 to 1:200,000
Administrative region	Framework landscape plans (<i>Landschaftsrahmenplan</i>)	Territorial planning of the administrative region (<i>Regionalplanung</i>)	Regional administration	1:100,000 to 1:25,000
Municipality	Landscape plan (<i>Landschaftsplan</i>)	Urban development master plan (<i>Bauleitpläne</i>)	Municipal administration	1:10,000 to 1:5,000
Part of the municipality	Urban parks and gardens (<i>Grünordnungsplan</i>)	Partial plans	Municipal administration	1:2,500 to 1:1,000

Pri tem sta možna dva pristopa vključevanja:

- primarna integracija (Primärintegration): dokumente/akte krajinskega načrtovanja se pripravlja neposredno kot celovit del načrtovanja krajine in urbanih območij (primeri Rhineland-Palatinate, Bavaria in Hess);
- sekundarna integracija (Sekundärintegration): dokumente/akte krajinskega načrtovanja se pripravi kot podlage za nadaljnjo pripravo aktov prostorskog razvoja. Vsebina je delno ali popolnoma integrirana (primeri Baden-Württemberg, Schleswig-Holstein in Saarland).

V splošnem so vsebine, zajete v krajinskem načrtovanju naslednje:

- regulacija biodiverzitete in regeneracijskih sposobnosti (zlasti vrednosti habitatov v zvezi z biotsko raznovrstnostjo),

¹⁵⁵ Konferenca: https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/service/Dokumente/skripten/Skript_498.pdf

¹⁵⁶ Strokovne podlage:

https://www.lvr.de/de/nav_main/kultur/kulturlandschaft/kulturlandschaftsentwicklungnrw/kulturlandschaftsentwicklung_1/Fachbeitrag_NRW_1.jsp

¹⁵⁷ Nationale Strategie zur biologischen Vielfalt: <https://www.bfn.de/themen/biologische-vielfalt/nationale-strategie.html>

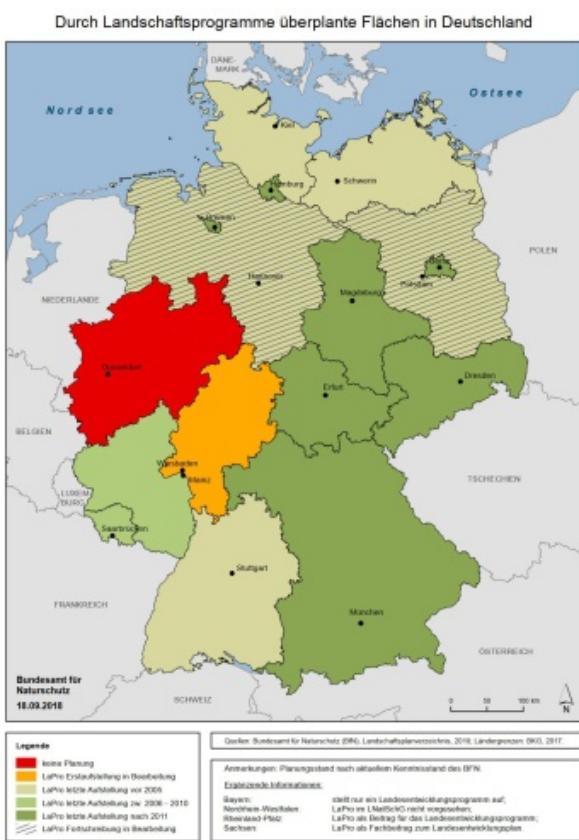
¹⁵⁸ Bundeskonzept Grüne Infrastruktur: <https://www.bfn.de/themen/planung/bundeskonzept-gruene-infrastruktur.html>

¹⁵⁹ Code Baugesetzbuch: <https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/recht/BGBI.%20I%20S.%20201193.pdf>

- vodni viri (površinske in podzemne vode),
- pridelovalni potencial, odpornost tal za erozijo, produkcijske in obnovitvene sposobnosti tal,
- kakovost zraka in mikroklimatske razmere, hrup,
- sistem rekreacije, estetske vrednosti krajine.

Glavna orodja krajinskega načrtovanja¹⁶⁰ so:

- **Krajinski program (Landschaftsprogramm):**¹⁶¹ So orodje strateškega načrtovanja na ravni dežel. Določajo strateške prioritete in osnovna pravila za varstvo in načrtovanje krajine. V nekaterih deželah imajo krajinski programi tudi funkcijo zaščite rastlinskih in živalskih vrst. Cilji programa so vključeni v rabo prostora (Landesplanung). Slika prikazuje leto/fazo programa po deželah.
- **Okvirni krajinski načrt (Landschaftsrahmenplan, LRP):**¹⁶² Dokument se pripravlja na regionalni upravni ravni (Regionalplanung). Vključuje informacije o stanju krajin in cilje za njeno ohranjanje/razvoj. Pomembna je vključevanje javnosti. Slika prikazuje leto/fazo načrta po regijah.

¹⁶⁰ Dostop do informacijske baze: <https://www.bfn.de/themen/planung/landschaftsplanung/aktivitaeten/landschaftsplanverzeichnis.html>

Informacije o krajinskem načrtovanju: <https://www.bfn.de/themen/planung.html>

¹⁶¹ Landschaftsprogramm, LAPRO:

https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/planung/landschaftsplanung/Dokumente/LAPRO_Karte_2018.pdf

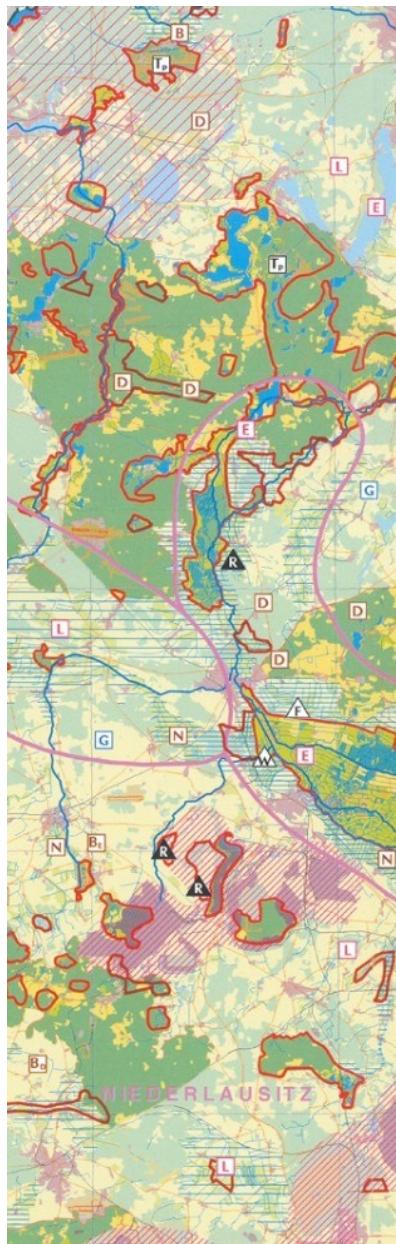
¹⁶² Landschaftsprogramm, LAPRO:

https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/planung/landschaftsplanung/Dokumente/LAPRO_Karte_2018.pdf

- **Krajinski načrt (Landschaftsplan, LP):**¹⁶³ Dokument se pripravlja na občinski upravni ravni. Opredeljujejo cilje kakovosti in razvoja krajine ter določa meje urbanega razvoja. Sodelovanje državljyanov je pomembno pri pripravi teh načrtov. Imajo vpliv na pripravo urbanistične razvojne načrte (Bauleitpläne).

Primeri iz dežele Brandenberg:¹⁶⁴

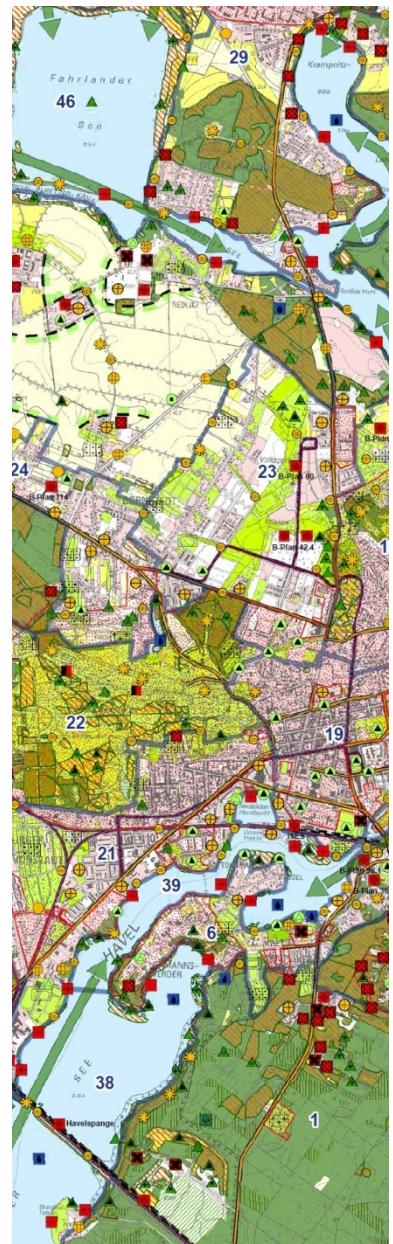
Krajinski program
(Landschaftsprogramm)

Okvirni krajinski načrt
(Landschaftsrahmenplan, LRP)

Krajinski načrt
(Landschaftsplan, LP)

¹⁶³ https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/planung/landschaftsplanung/Dokumente/Uebersicht_digital_Landschaftspläne.pdf

¹⁶⁴ Dežela Brandenberg: <https://mlul.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.322337.de>

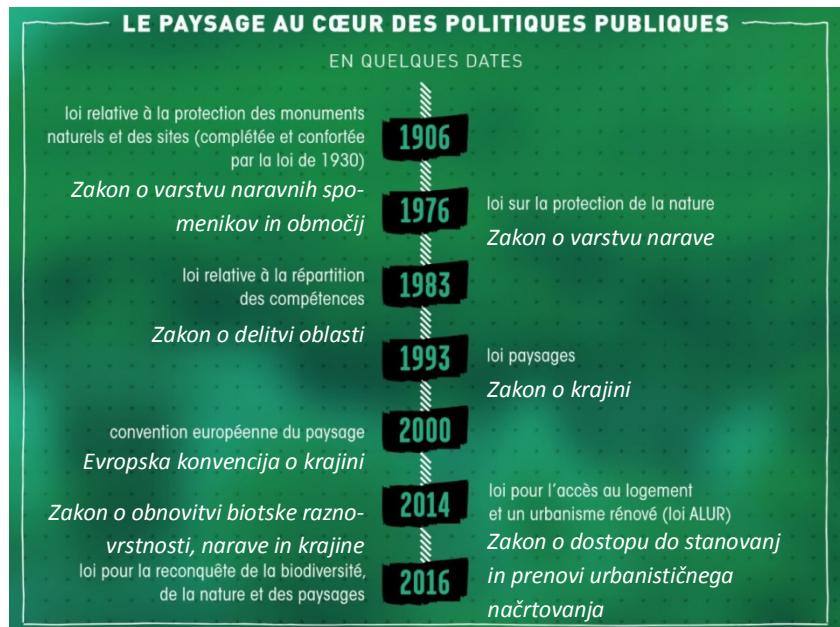
8 FRANCIJA

8.1 Zakonodajni in upravljavski okvir

Varstvo in razvoj krajine je določen z **zakonom o krajini** (*Loi Paysage*)¹⁶⁵ iz l. 1993 (s kasnejšimi dopolnitvami). Zakon, v primerjavi s predhodno zakonsko regulacijo, omogoča celovito obravnavo in varstvo krajine. Podaja orodja za večje vključevanje krajine v prostorsko načrtovanje in vse sektorske politike. Predvideva finančne spodbude in ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju kakovosti krajine kot celote. Zavezuje vse udeležence pri odločanju in načrtovanju krajin, da sodelujejo pri izboljšanju in njeni zaščiti. Pojem krajine je v zakonu opredeljen v skladu z EKK.

Za območje regije in subregije uvaja **krajinski načrt** (*Plans de paysage*) in **listine o krajini** (*Chartes paysageres*) ter na varovanih območjih **listine o regionalnem naravnem parku** (*La Charte de Parc Naturel Régional, PNR*).

L. 2016 je bil sprejet **zakon o obnovitvi biotske raznovrstnosti, narave in krajine** (*Loi pour la reconquête de la biodiversité, de la nature et des paysages*).¹⁶⁶ Zakon določa dinamično in prenovljeno vizijo biotske raznovrstnosti ter si prizadeva zaščititi in okrepliti narave vrednote. Spodaj je predstavljena shema¹⁶⁷ zakonov pomembnih za implementacijo krajine (EKK) v zakonodajni in načrtovalski okvir Francije.

Varstvo krajin je opredeljeno z **varovanimi območji arhitekturne, urbane in krajinske dediščine** (*Zone de protection du patrimoine architectural, urbain et paysager, ZPPAUP*). Namen je varovati krajine in urbana območja dediščine zaradi estetskih ali historičnih vrednosti. L. 2010 so ta območja nadomestila **območja vredne arhitekture in dediščine** (*Aire de mise en valeur de l'architecture et du patrimoine, AVAP*).¹⁶⁸

¹⁶⁵ Zakon o krajini: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000541949&categorieLien=id>

¹⁶⁶ Zakon o obnovitvi biotske raznovrstnosti, narave in krajine: www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000033016237&categorieLien=id%20%80%8E

¹⁶⁷ Shema zakonov, vir: https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/14199_brochure-24p_plan-de-paysage-agir-cadre-de-vie_web_planches.pdf

¹⁶⁸ Območja vredne arhitekture in dediščine: http://www.culture.gouv.fr/content/download/25689/215626/version/3/file/FichePratique_EP01_DifferentsTypes_20120229.pdf

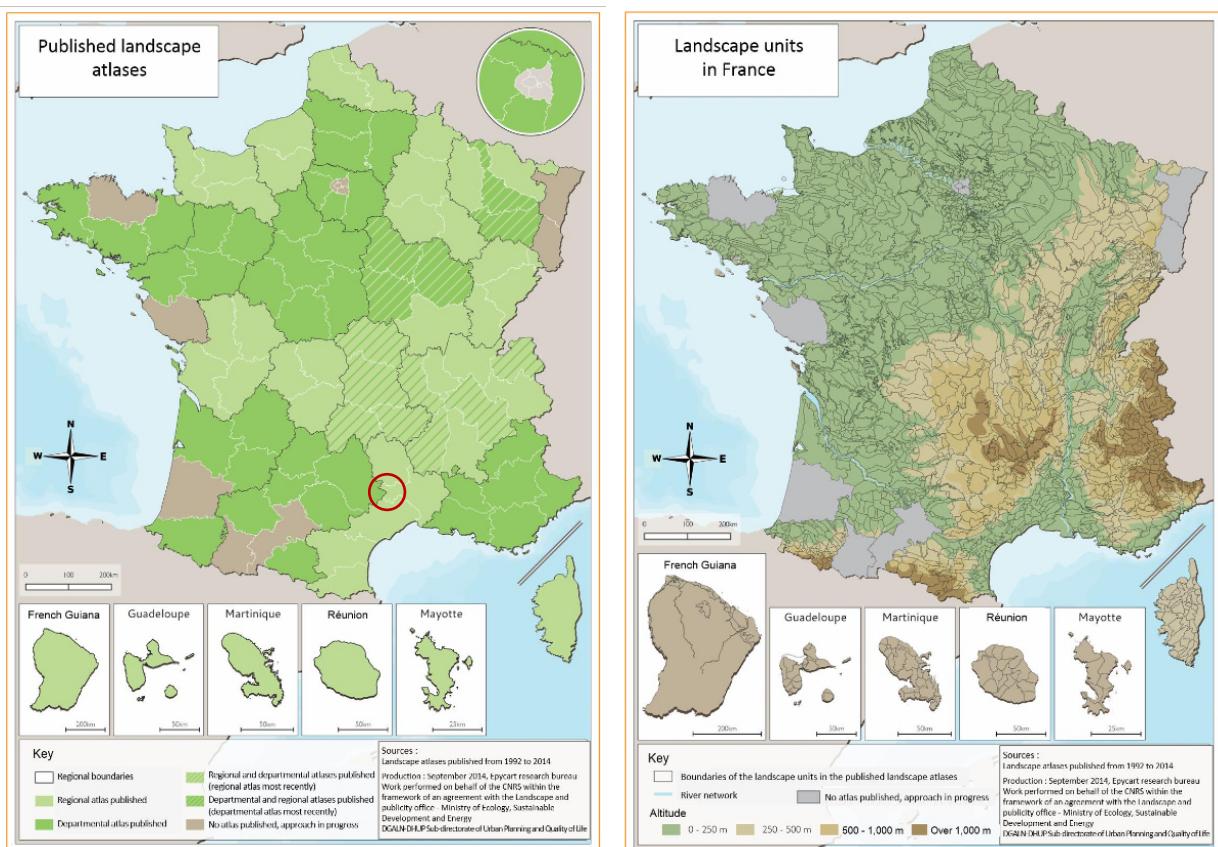
Služba, ki bdi nad krajino in usklajuje zadeve povezane z uresničevanjem krajinske politike, varstvom, načrtovanjem in upravljanjem krajine, je **Direktorat za bivalno okolje, urbanizem in krajine** (Direction de l'habitat, de l'urbanisme et des paysages, DHUP),¹⁶⁹ ki deluje v okviru Ministrstvo za ekološko in vključujočo tranzicijo (Ministère de la Transition écologique et solidaire, pred tem Ministère de l'Environnement, de l'Énergie et de la Mer), Generalnega direktorata za načrtovanje, stanovanja in naravo (Direction générale de l'aménagement, du logement et de la nature, DGALN).

Znotraj vsakega departmaja deluje **Oddelek za naravo, krajine in območja** (Commission Départementale de la Nature, des Paysages et des Sites).

8.2 Strokovna gradiva

Atlas krajin (Atlas des Paysages)

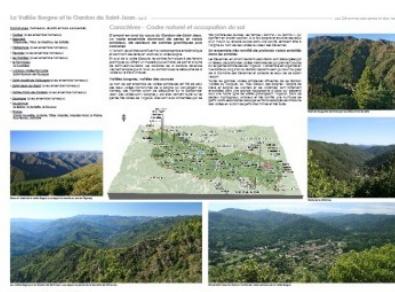
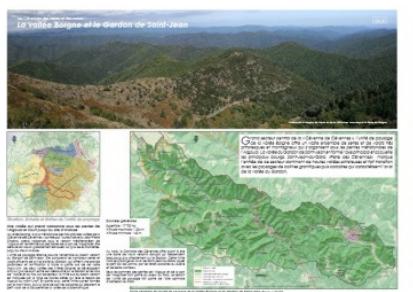
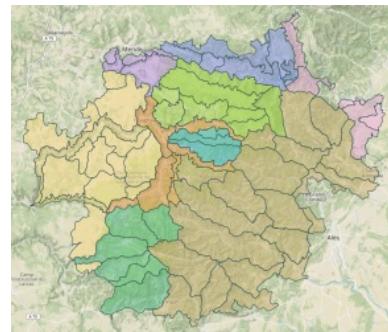
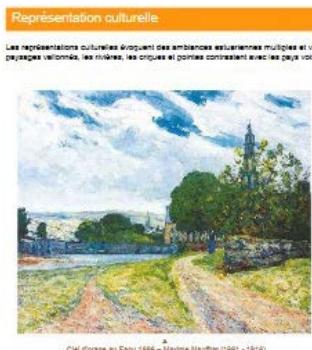
Pravno opredeljen z zakonom iz l. 2016 in okoljskim/prostorskim redom (Code de l'environnement). Izdelajo ga departmaji ali regije za posamezne departmaje ali regije v sodelovanju z državo. Predstavlja temelj za uresničevanja varstva krajine in enega izmed temeljev krajinske politike "razviti znanje o krajinah". Krajina izhaja iz stalne interakcije med naravnimi dejavniki in človekovimi dejavnostmi, ki jih opredeljuje določeno območje. Povezana je tudi z vrednotami in družbenimi predstavitevami. Obravnava krajine v načrtovanju zahteva, da so te krajine znane, so razumljene njene strukture in spremembe ter pripadajoče vrednosti.

¹⁶⁹ Direction de l'habitat, de l'urbanisme et des paysages, DHUP: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/services-deconcentres-du-ministere>

Primer atlasa za Nacionalni park Cevennes:¹⁷⁰

Kot zanimivost – sestavni del kataloga so tudi umetniška dela, ki predstavljajo obravnavano območje.

L. 2015 je bila izdelana posodobljena metoda/priročnik za izdelavo **atlasa krajín** (Les Atlas de paysages Méthode pour l'identification, la caractérisation et la qualification des paysages)¹⁷¹ (prva izdana že l. 1994).

Methodological framework for the creation of a landscape atlas

1-Identification and description of the landscapes

- Identification** of the landscape units (observation in the field and interpretation of the existing mapping);
- Localisation** of "institutionalised" landscapes (inventory of sites and landscapes protected under current legislation);
- Identification** of the iconographic representations of the landscapes (research of paintings, lithographs, etchings, post cards, etc.);
- Identification** of *landscapes of local interest* (enquiries within municipalities).

Results: differentiated mappings and a written report providing a reading on several levels of the current condition of the landscapes; outlines and sketches of the major characteristics of the landscapes.

2- Assessment of the landscape processes

- Identification** of the visible signs of change to the landscapes (observation in the field, initial typology of the transformations);
- Update** of evolution trends (interpretation of municipal or cantonal land use statistics);
- Identification of the individual and collective projects existing in the municipalities (municipal enquiry);
- Verification** and precision of the changes to the landscapes (interviews with the local managers and technicians concerned).

Results: differentiated mappings of the changes, cartographic summary of the pressures and interpretive report on the evolutions and pressures)

Extract from the Méthode pour des atlas de paysages – identification et qualification (Landscape Atlas Method – Identification and Assessment), 1994

Landscape Atlases
Landscape identification, characterisation and assessment method

Ministère de l'Énergie, du Développement durable et de l'Aménagement du territoire
www.amenagement-du-territoire.gouv.fr

¹⁷⁰ Atlas krajín, primeri: <https://www.cevennes-parcnational.fr/fr/des-actions/gerer-et-proteger-le-patrimoine-naturel/connaitre-et-preserver-les-paysages/atlas-du>
<http://www.bretagne.developpement-durable.gouv.fr/paysages-r98.html>
<http://www.driee.ile-de-france.developpement-durable.gouv.fr/les-atlas-de-paysage-en-ile-de-france-r1247.html>

¹⁷¹ Atlas krajín, priročnik:
<https://www.ecologique-solidarite.gouv.fr/sites/default/files/Les%20Atlas%20de%20paysages%2C%20M%C3%A9thode%20pour%20l%27identification%20la%20caract%C3%A9risation%20et%20la%20qualification%20des%20paysages.pdf>

Nacionalni krajinski fotografski observatorij (Observatoires photographiques des paysages)

L. 1991 je ministrstvo ustanovilo Nacionalni krajinski fotografski observatorij (Observatoire photographique national du paysage, OPNP). Temelji na načelu rednih ponovnih fotografiranj enakih pogledov. Cilj je bil ustvariti serijo pogledov po obdobjih, ki omogoča analizo mehanizmov in dejavnikov ter vloge različnih akterjev, ki so vzrok spremembam krajin.¹⁷²

Kasneje je pričelo delovati več lokalnih fotografiskih observatorijev. L. 2015 je bilo narejeno zadnje poročilo.¹⁷³

8.3 Krajinska politika/strategija

Med t.i. javnimi politikami je na spletni strani ministrstva (Ministère de la Transition écologique et solidaire), med drugim pristojnega za krajino, objavljena tudi **Krajinska politika (Politique des paysages)**,¹⁷⁴ ki jo vodi Francija. Ne gre za formalno sprejet dokument, ampak niz podatkov in dokumentov (nekaterih tudi formaliziranih), ki sooblikujejo krajinsko politiko.

Opredeljena sta dva glavna cilja:

- ohranjati in spodbujati kakovost in raznolikost krajin na nacionalni ravni in
- opredeliti krajino kot operativno komponento pristopov prostorskega načrtovanja.

Razvija se v treh oseh:

- razvijanje znanja in vedenja o krajinah,
- oblikovanje ciljev kakovosti krajine in
- promocija kulturnosti krajine in vrednotenja njenih komponent.

Za učinkovito izvajanje krajinskih politik je država sprejela ustrezne zakone (glej zgoraj). Cilji kakovosti krajine predstavljajo strateške in prostorske usmeritve za varstvi, upravljanje ali načrtovanje krajin, ki se jih opredeli na nivoju regij/posameznih območij. Krajino (med drugim) opredeljuje kot "zrcalo

¹⁷² Nacionalni krajinski fotografski observatorij, metoda: <https://www.ecologique-solaire.gouv.fr/sites/default/files/M%C3%A9thode%20de%20l%27Observatoire%20photographique%20du%20paysage%20-%202008.pdf>

¹⁷³ Nacionalni krajinski fotografski observatorij, poročilo: <https://www.ecologique-solaire.gouv.fr/sites/default/files/Rapport%20E2%80%93%20Observatoires%20photographiques%20du%20paysage%20%C2%AB%C2%A0locaux%C2%A0%C2%BB%2C%20recensement%20et%20typologie.pdf>

¹⁷⁴ Krajinska politika: <https://www.ecologique-solaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e0>

družbe". Oblikovanje ciljev kakovosti krajine pomeni, da si skupaj soustvarjamo zaključeno območje, v katerem se lahko tako vsak posameznik, kot tudi družba identificira.

Državno poročilo Svetu Evrope¹⁷⁵ iz oktobra 2018 navaja, da so vidiki krajine (landscape issues) zastopani in vključeni v vse ključne sektorske programe/politike/delovanja.

Ozadje

L. 2004 je bil izdelan **Državni akcijski načrt za krajinsko politiko** (razvidno iz dokumenta spodaj, javno ni več dostopen).

L. 2014 je bil izdelan dokument **Krajina in razvoj: Predlogi za nacionalni akcijski načrt** (*Paysage et aménagement: propositions pour un plan national d'action - Mission de conseil sur la politique nationale du paysage*),¹⁷⁶ kot strokovna podlaga za politiko. Poročilo odgovorja na vprašanja izginjanja značilnosti keajin, razkriva razloge ter oblikuje predloge za nacionalno krajinsko politiko.

L. 2014 je ministrstvo (takrat Ministrstvo za ekologijo, vzdržni razvoj in energijo, Ministere de l'Écologie, du Développement Durable et de l'Énergie) izdalo **Načrt za nadaljnje uresničevanje krajinske politike** (*La reconquête des paysages et la place de la nature en ville*),¹⁷⁷ ki zajema:

- začetek projekta **Pomlad krajin in vrtov maja 2015** (*Printemps des Paysages et des Jardins en mai 2015*) v partnerstvu z lokalnimi oblastmi z oblikovanjem seznama 1000 projektov za krajine (1000 projets pour les paysages)¹⁷⁸ in z vključevanjem urejanja krajine v pristop **Zdrava zemljišča brez pesticidov** (*Terre saine, commune sans pesticides*), ki se je začel maja 2014;
- podpora za 10 lokacij – **laboratorijev** (*chantiers-laboratoire*) za restavriranje krajine in ponovno oživitev degradiranih primestnih območij;
- vključitev vloge krajine in njeno vrednotenje v okviru **3. Nacionalnega načrta okolja** (*Plan national santé environnement*);¹⁷⁹
- obnova **nagrade za urejanje krajine** (*Grand Prix national du paysag*) (ni bila podeljena od I. 2012);
- razpis za finančno in strokovno podporo za **pripravo krajinskih načrtov** (*Club Plans de paysage/Plans de paysage*);¹⁸⁰
- vpis naravne dediščine v **letne dneve kulturne dediščine**;
- podpora za **popolno priznanje krajinskega poklica** in krepitev njegovih spremnosti;
- sponzorstvo pri **ustanovitvi katedre "Landscape and Energy"** na Versailles School of Landscape, ki bo imela poudarek na kombinaciji energetskih in krajinskih vprašanj;
- vzpostavitev mreže izjemnih ozemelj, ki podpirajo pridobitev oznake "**Grand Site de France**" in napis naravnih znamenitosti v svetovni dediščini Unesci.

¹⁷⁵ Državno poročilo Svetu Evrope: https://elcl6.coe.int/WebForms/Public_List.aspx

¹⁷⁶ Krajina in razvoj: Predlogi za nacionalni akcijski načrt: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/144000659/index.shtml>

Spoznaj krajino in prepoznej njeno vrednost: http://cgedd.documentation.developpement-durable.gouv.fr/documents/cgedd/007397-01_rapport.pdf

¹⁷⁷ Načrt za nadaljnje uresničevanje krajinske politike: <https://www.gouvernement.fr/conseil-des-ministres/2014-09-25/la-reconquete-des-paysages-et-la-place-de-la-nature-en-ville>
www.atelier-territoires.logement.gouv.fr/IMG/pdf/plan-action-reconquete-paysage-nature-ville_light.pdf

¹⁷⁸ 1000 projektov za krajine: <http://www.fncaue.com/1000-paysages-en-action/>

¹⁷⁹ Nacionalni načrt zdravja in okolja: <https://solidarites-sante.gouv.fr/sante-et-environnement/les-plans-d-action-nationaux/article/le-plan-national-sante-environnement-pnse3-2015-2019>

¹⁸⁰ Razpis za pripravo krajinskih načrtov: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/participez-lappel-projets-plan-paysage>

L. 2016 je bila izdana kratka publikacija¹⁸¹ s kratkimi opisi že izvedenih aktivnosti zastavljenih v načrtu iz I 2014 (zgornje alineje) ter opisi nadaljnjih aktivnosti.

Eden izmed pomembnih dokumentov za celostno vključevanje vidikov/vprašanj krajine v sistem prostorskega načrtovanja je **Sporazum na področju okolja (Grenelle de l'Environnement)**. Nastal je I. 2009 s ciljem prenosa vzdržnega razvoja v sektorske politike in določil obveznosti vlade v trinajstih področjih delovanja: gradbeništvo, načrtovanje, promet, energija, biotska raznovrstnost, voda, kmetijstvo, raziskave, tveganja, zdravje in okolje, odpadki, upravljanje ter obveščanje ter usposabljanje. Predstavlja cilje države na področju okolja.

Prenovljen je bil I. 2010 (**sporazum Grenelle II**)¹⁸² za področja zgradbe in urbanizacija, promet, energija in podnebje, biotska raznovrstnost, zdravje ter upravljanje. Sporazum je (med drugim) privedel do ustrezne spremembe načina načrtovanja in upravljanja ozemlja in krajine.

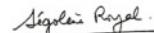
Pomembni so predvsem deli, ki se nanašajo na urbanistično načrtovanje in biotsko raznovrstnost. Cilji ki so med pomembnejšimi so:

- usklajevanje načrtovanja na višji upravni ravni (regije ipd.);
- reforme obdavčitve urbanističnega načrtovanja in možnih omejitve za umetno širitev ozemlja;
- okrepitev predpisov o oglaševalskih znakih, da bi zmanjšali vpliv na krajino, zlasti ob vstopu v mesta;
- razširitev Sheme teritorialne usklajenosti (Le Schéma de Cohérence Territoriale) na celotno Francijo pred letom 2017;
- krepitev kodeksa urbanističnega načrtovanja za njegovo poenostavitev, krepitev in povečanje uvajanja krajine v orodja za načrtovanje (SCoT, PLU);
- boj proti nazadovanju kmetijskih in naravnih odprtih prostorov kot posledice širitve mesta;
- ohranjanje in spodbujanje biotske raznovrstnosti, krepitev nacionalne strategije za biotsko raznovrstnost;

PLAN D'ACTION

pour la reconquête des
paysages et de la place
de la nature en ville

« Plus de 20 ans après la loi de protection et de mise en valeur des paysages que j'ai portée en 1993, le temps est venu de donner force de loi à une vision actualisée et élargie de la préservation et de la mise en valeur de notre capital naturel. »

Ministre de l'Environnement, de l'Energie et de la Mer
en charge des relations internationales sur le Climat

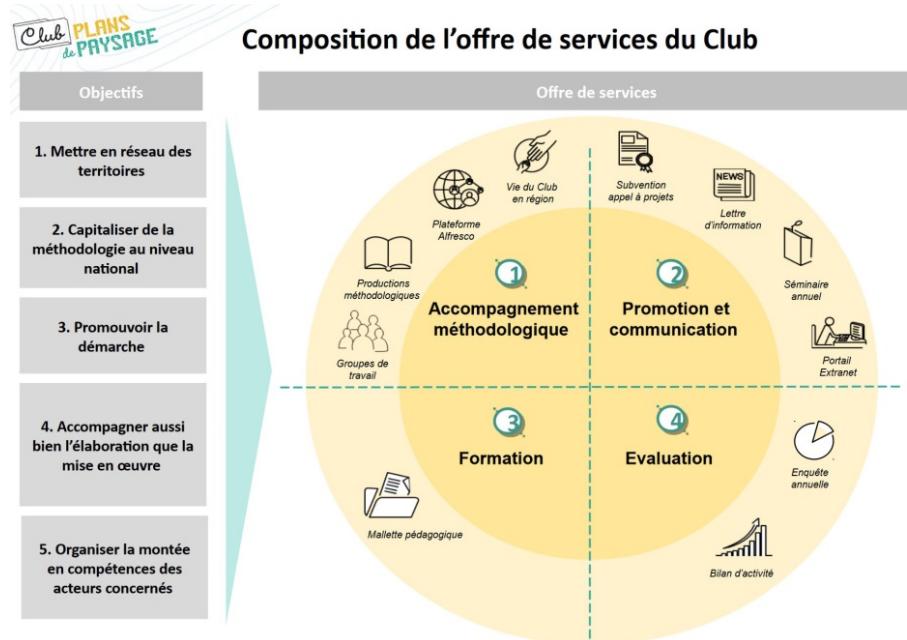
¹⁸¹ **Priloga 16** Načrt za nadaljnje uresničevanje krajinske politike: http://www.atelier-territoires.logement.gouv.fr/IMG/pdf/plan-action-reconquete-paysage-nature-ville_light.pdf

¹⁸² Sporazum Grenelle II: <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc29336/>

- vzpostavitev zelenih in modrih omrežij (trame verte et bleue, TVB), ki povezujejo zunanja in notranja območja mest in v katerih lokalne oblasti in različni zainteresirane strani sodelujejo v kontekstu, ki ga je država predhodno opredelila;
- priprava študije, ki bo opredelila, kako vključiti zeleno in modro omrežje v urbanistične dokumente, načrte za infrastrukturo in lokalno obdavljanje;
- priprava načrta za organizacijo in obnovo zelenih površin v mestih z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti in prilaganja urbane krajine podnebju.

Spodbude/dejavnosti

- **Klub krajinski načrt (Club Plans de paysage).**¹⁸³ Deluje od I. 2013 z namenom ozaveščanja, strokovne pomoči in izobraževanja s področja krajine ter vključevanja/ povezovanja med odločevalci o vidikih krajine oz. vršilcih krajinske politike na regionalni ravni.

- **Nagrada za urejanje krajine (Grand Prix national du paysage),**¹⁸⁴ ki jo vsako leto podeljuje ministrstvo. Spodbuja inovativen krajinski pristop. Zmagovalni pristop in njegovi dosežki morajo biti vzorčni tako v rezultatih, kot tudi pri njihovem izvajanju. Izkazati morajo napredok v pristopu k načrtovanju rabe zemljišč z upoštevanjem naravnih virov, značilnosti območja in posebnosti krajin. Biti morajo inovativni pri predlaganih rešitvah in bodo verjetno sprožili nove načine razmišljanja o območju z gledišča krajine.

¹⁸³ Club Plans de paysage: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e4>
http://www.corse.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/d_r_pliant_de_pr_r_sentation_de_l_extranet_du_club_plans_de_paysage.pdf

¹⁸⁴ Državna nagrada za urejanje krajine: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/appel-candidatures-grand-prix-national-du-paysage-2018>
<https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e5>

- **Dejavnosti na področju izobraževanja:**¹⁸⁵ delavnice, izobraževanja, konference, raziskave idr.
- **Dnevi krajine:** organizirani v sodelovanju z ministrstvom in so namenjeni širši publiku odločevalcev. Njihov namen je razpravljalni o orodjih in metodah krajinskih politik in na splošno o vidikih krajine v drugih javnih politikah. Vedno je povabljen "nasprotni" resor (ministrstvo) kot soorganizator programa za odpiranje novih tem.
- **Ozaveščanje javnosti o pomenu krajin,**¹⁸⁶ tudi z vključevanjem v pripravo krajinskih načrtov.

Praksa

Opredeljeni so osnovni principi za implementacijo vsebin krajine znotraj zakonskega okvira načrtovalskega procesa. Poleg ostalih sprejetih dokumentov je bil za možnost boljšega prenosa vidikov krajine na načrtovalsko raven regij/podregij pomemben sprejem **Urbanističnega reda** (Code de l'urbanisme).

Orodja, ki vključujejo vidike krajine pri prostorskem razvoju, so nanizana v nadaljevanju. Predstavljajo ključne strateške dokumente za oblikovanje ciljev kakovosti krajine ter omogočajo, da se na ravni regij dejavno upošteva in vključuje vidike krajine. Ministrstvo bdi nad tem, da se bo ta pristop, zasnovan za pozitivno razumevanje prihodnosti krajin, izvajal na celotnem državnem ozemlju.

- **Krajinski načrt** (Plans de paysage).¹⁸⁷ Namenjen je oblikovanju ciljev kakovosti krajine. Priprava načrta poteka v posvetovanju s prebivalci, združenji in različnimi gospodarskimi akterji na obravnavanem območju. Poteka v fazah: analize stanja, značilnosti in dinamike, prepoznavanje prednosti, pomanjkljivosti in tveganj, opredelitev krajinskih vprašanj na območju ter določanje ciljev kakovosti krajine. Obsega predloge za kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne ukrepe za doseganje ciljev kakovosti krajine. Krajinski načrt omogoča, zlasti na območjih brez SCOT in PNR (glej v nadaljevanju), določitev ciljev kakovosti krajine ali določitev okvira za formulacijo v SCoT ali PNR. Krajinski načrt je bolj dolgoročen, izrecno navaja program ukrepov, ki jih je treba izvesti, da bi se izpolnilo zastavljene cilje. Velik pomen ima vključevanje javnosti.
- **Listina o regionalnem naravnem parku** (La Charte de Parc Naturel Régional, PNR).¹⁸⁸ Določa varstvo, razvoj in smernice za razvoj območja parka in ukrepe za njihovo izvajanje. Vključuje načrt, sestavljen iz popisa dediščine, ki označuje različne cone, skupaj z dokumentom, ki določa smernice in temeljna načela varstva krajinskih struktur na območju parka, ki so jim zavezani vsi deležniki na ozemlju parka (država, občina, lokalne skupnosti).
- **Shema prostorske usklajenosti** (Le Schéma de Cohérence Territoriale, SCoT).¹⁸⁹ Namen SCoT je zagotoviti ravnotesje med različnimi področji, ki vplivajo na organizacijo in delovanje določenega področja: urbanizacija, varstvo krajin, naravnih in kmetijskih območij, infrastruktura, dostop do različnih storitev, gospodarski razvoj, stanovanjska gradnja in socialno ravnotesje stanovanj, komunalna oprema in preprečevanja tveganj. Območje SCoT ustvarja prostore z lastnimi značilnostmi, vendar ohranja povezave med sosednjimi območji.

¹⁸⁵ Dejavnosti na področju izobraževanja: www.ecologique-solidaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e6

¹⁸⁶ Ozaveščanje javnosti o pomenu krajin: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e9>

¹⁸⁷ **Priloga 17** Krajinski načrt: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/politique-des-paysages#e3>
https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/14199_brochure-24p_plan-de-paysage-agir-cadre-de-vie_web_planches.pdf

Krajinski načrt, primer: <https://en.calameo.com/read/002312551e92e6433287e>

¹⁸⁸ Listina o regionalnem naravnem parku, primer: <https://en.calameo.com/books/001239688e9660e98a746>
<https://files.acrobat.com/a/preview/ba9964ae-25fc-47e2-bd1a-666a237dbc1a>

¹⁸⁹ Shema prostorske usklajenosti, SCoT: http://www.cohesion-territoires.gouv.fr/publication/le-schema-de-coherence-territoriale-scot_4452

Vir slike: <http://www.scot-nordisere.fr/le-scot/quest-ce-quun-scot/>

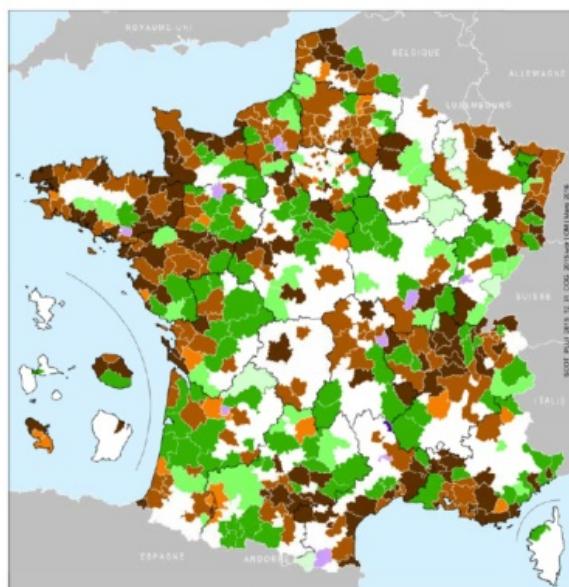
Umesitev SCoT v sistem načrtovanja:

Délai de mise en compatibilité des documents d'urbanisme avec un SCoT:
>> 3 ans après l'approbation du SCoT pour les PLU

Območja SCoT:

DYNAMIQUE DE L'AVANCEMENT DES SCHÉMAS DE COHERENCE TERRITORIALE (SCOT) AU 31 DECEMBRE 2015

Etat d'avancement au 31 décembre 2015

- Perimètre du SCOT arrêté
- EP support du SCOT créé
- SCOT en élaboration : délibération prise
- SCOT en élaboration : projet arrêté
- SCOT approuvé
- SCOT en révision

Plans locaux d'urbanisme intercommunaux ayant les effets d'un SCOT

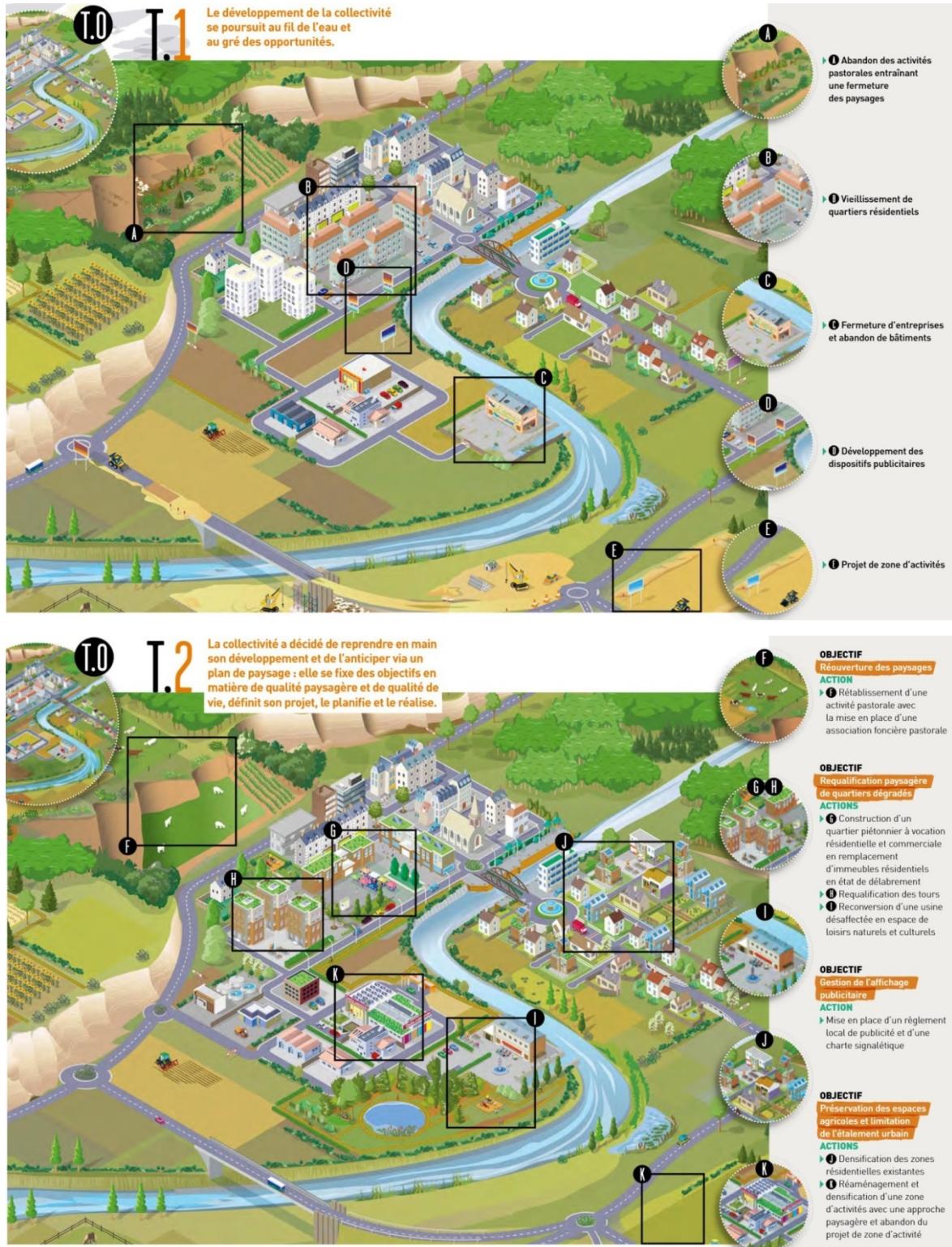
- PLUi en élaboration
- PLUi approuvé

Source : DGALN/DHUP/QV3 - SUDOCUH | Cartographie : DGALN/SAGP/SDP/BCSI

Vidiki krajine se vključujejo v urbanistične razvojne načrte (Plan local d'urbanisme, PLU) še preko:

- **smernic za načrtovanje in programiranje** (Orientation d'Aménagement et du Programmation, OAP),
- **zaščite in razvoja primestnih kmetijskih površin** (de protection Et de mise en valeur des espaces agricoles et périurbains naturels, PAEN) ter
- **projekta načrtovanja vzdržnega razvoja** (Projet d'aménagement et de développement durable, PADD).

Spodnji sliki sta povzeti iz predstavljene publikacije krajinskega načrta: **Krajinski načrt, vzpostavljanje življenjskega okvira (Plans de paysage, agir pour le cadre de vie)**,¹⁹⁰ namenjene širši strokovni in laični javnosti. Skozi predstavitev dveh možnih scenarijev razvoja območja, prvega brez ter drugega z vključevanjem ciljev kakovosti krajine, je nazorno prikazan okvir delovanja krajinskega načrta.

¹⁹⁰ Vir: https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/14199_brochure-24p_plan-de-paysage-agir-cadre-de-vie_web_planches.pdf

9 MALTA

9.1 Zakonodajni in upravljaški okvir

Obveza države glede varstva krajine ter zgodovinske in umetniške dedičine naroda je določena z **ustavo (Constitution of Malta)**.¹⁹¹ L. 2018 je bil v ustavo dodan podrobnejši člen: "država varuje in ohranja okolje in njegove vire v korist sedanjih in prihodnjih generacij ter sprejme ukrepe za odpravo vseh oblik poslabšanja okolja na Malti, vključno z zrakom, vodo in zemljo ter kakršnim koli problemom onesnaževanja in spodbuja, neguje in podpira pravico do ukrepanja v korist okolja."

Zakonsko podlogo za varstvo krajine podaja **Zakon o varstvu okolja** iz I. 2016 (**Environment Protection Act: Cap. 549**)¹⁹², ki med drugim opredeljuje pojmom okolje (environment) kot celoto elementov in pogojev, naravnih ali ustvarjenih, povezano ali ločeno, zlasti (med drugimi) tudi "krajina in njene značilnosti".

Krajina je v pristojnosti **Ministrstva za okolje, trajnostni razvoj in podnebne spremembe** (Ministry for the Environment, Sustainable Development and Climate Change).¹⁹³

Zakonodajno telo s področja okolja (tudi vsebin, ki se tičejo krajine) je **Organ za okolje in njegove vire** (Environment & Resources Authority, ERA).¹⁹⁴

8

CONSTITUTION OF MALTA

Constitution to be supreme law.
Substituted by:
[LVII.1974.2](#); [LVIII.1974.69](#).

6. Subject to the provisions of sub-articles (7) and (9) of article 47 and of article 66 of this Constitution, if any other law is inconsistent with this Constitution, this Constitution shall prevail and the other law shall, to the extent of the inconsistency, be void.

CHAPTER II

Declaration of Principles

Right to work.
Promotion of culture, etc.

Safeguarding of landscape and historical and artistic patrimony.
Amended by:
[XXII.2018.2](#).

7. The State recognises the right of all citizens to work and shall promote such conditions as will make this right effective.

8. The State shall promote the development of culture and scientific and technical research.

9. (1) The State shall safeguard the landscape and the historical and artistic patrimony of the Nation.

(2) The State shall protect and conserve the environment and its resources for the benefit of the present and future generations and shall take measures to address any form of environmental degradation in Malta, including that of air, water and land, and any sort of pollution problem and to promote, nurture and support the right of action in favour of the environment.

2

[CAP. 549.]

ENVIRONMENT PROTECTION

"environment" means the whole of the elements and conditions, natural or man-made, whether together or in isolation, and in particular:

- (a) the air, water, land, soil and sea, including their bedrock, aquifers and subsurface features;
- (b) all the layers of the atmosphere;
- (c) all biodiversity; and
- (d) the landscape and its features;

¹⁹¹ Ustava Malte: <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>

¹⁹² Zakon o varstvu okolja: https://era.org.mt/en/Documents/CAP_549.pdf

¹⁹³ Ministrstvo za okolje, trajnostni razvoj in podnebne spremembe: <https://msdec.gov.mt>

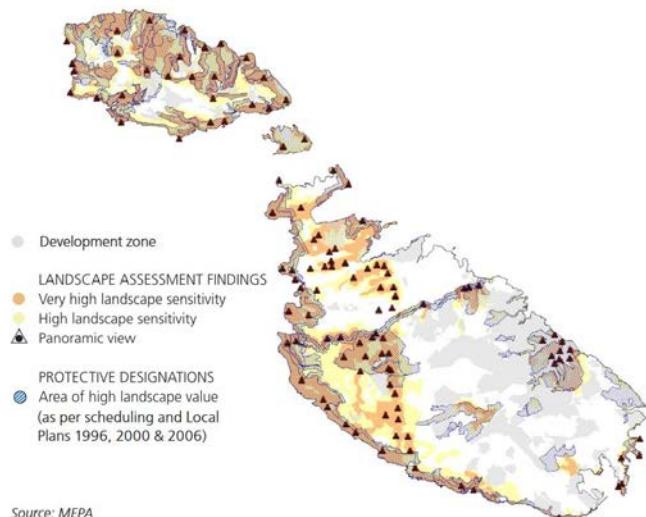
¹⁹⁴ Od I. 2016 deluje samostojno. Do I. 2016 je Organ za okolje in njegove vire deloval pod okriljem Organa za okolje in načrtovanje (Malta Environment and Planning Authority, MEPA).

Organ za okolje in njegove vire: <https://era.org.mt>

Zakonsko je (poleg drugih območji varstva: Common Database on Designated Areas, CDDA) določenih **13 območij velike vrednosti krajine** (Area of High Landscape Value, AHLV).¹⁹⁵

LS1 AREAS PROTECTED FOR LANDSCAPE VALUE

Key policy question: How much of Malta's landscape is legally protected?

Source: MEPA

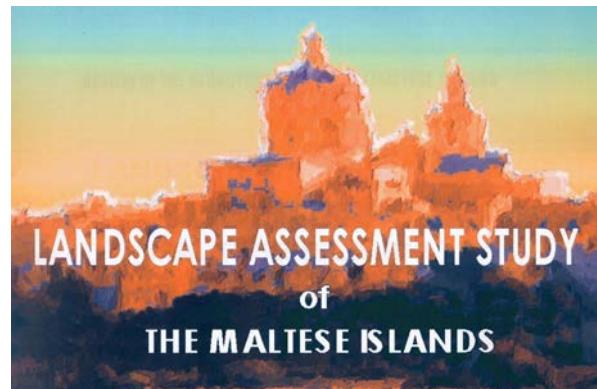
The Maltese landscape has an attractive and distinctive character and it is important to maintain it through positive protective measures. To this end, Areas of High Landscape Value (AHLV) have been designated under the provisions of the Development Planning Act in 1996, 2000 and 2006, and through the local planning process. During 2006, 5 local plans were approved, and together with the designation of Ghajn Barrani in Gozo, brought on board 42km² of new AHLVs. The proportion of legally protected landscapes in the Maltese Islands is now 33% of total land area, almost 3 times more than in 2000. The newly protected areas reflect the findings of the Landscape Assessment Study,²⁵ which had identified that over 51% of the Maltese Islands had high or very high landscape sensitivity.

²⁵ See Public Consultation Draft published in September 2004 (MEPA 2004).

9.2 Strokovna gradiva

Študija ocene krajine (Landscape assessment study of Maltese Islands)¹⁹⁶ je bila izvedena kot del procesa pregleda prvih 10 let delovanja (1990 - 2000) Strukturnega načrta (glej v nadaljevanju). Osredotoča se na obravnavo interakcije med naravnimi in antropološkimi dejavniki, ki oblikujejo malteško krajino. Obravnavani so številni dejavniki, vključno s ključnimi elementi značaja malteške krajine, podan je osnutek ocene značaja krajine in opredeljen je osnutek modela ocenjevanja krajine (zgornja slika).

Študija predlaga tudi okvir za strateško politiko v zvezi s posegi (dejavnostmi) v skladu s hierarhijo občutljivih območij krajine

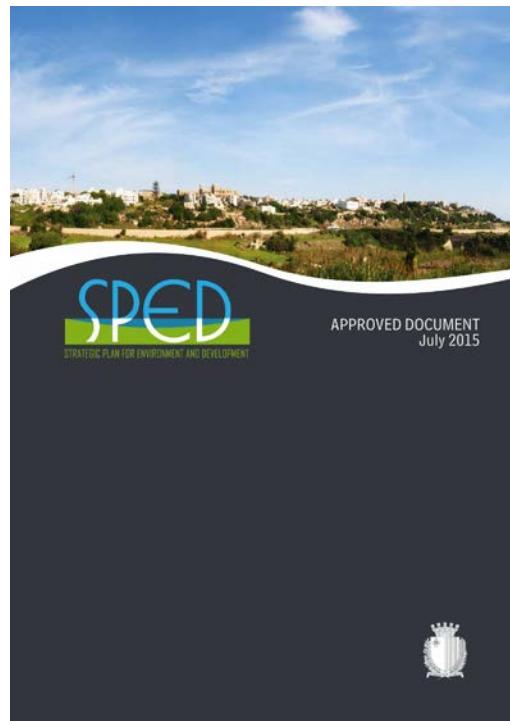
¹⁹⁵ Območja velike vrednosti krajine: <https://era.org.mt/en/Pages/Database-on-Designated-Areas-in-National-Law.aspx>
<https://era.org.mt/en/Documents/LS1ProtectedAreas-LandscapeValue-MEPA-2006.pdf>

¹⁹⁶ Študija ocene krajine: <https://era.org.mt/en/Documents/LandscapeAssessment-MalteseIslands-MEPA-2004.pdf>

9.3 Krajinska politika/strategija

L. 2015 je bil sprejet **Strateški načrt za okolje in razvoj** (*Strategic Plan for the Environment & Development, SPED*),¹⁹⁷ ki je nadomestil Strukturni načrt Malte (Structure Plan for Malta) iz l. 1992.¹⁹⁸ Ureja celovito vzdržno rabo in upravljanje zemljišč ter morskih virov do leta 2020. Namenski načrt je v skladu z vladno politiko omogočiti gospodarsko rast, krepiti zaposlitvene možnosti, povečanje konkurenčnosti in inovativnosti ter hkrati zagotoviti zdravo okolje za prihodnje generacije.

Okvirni razvojni načrt Malte iz l. 1992 temeljil na strategiji, usmerjeni v vire. SPED določa pristop, v katerem se strateško načrtovanje razširi na način, da zajema koncept prostorskega načrtovanja. Pri tem je poudarek na prevajanju ekonomskih, socialnih, kulturnih in okoljskih politik v prostorski kontekst (rabo prostora).

Program razvoja podeželja 2014 – 2020 (*Malta - Rural Development Programme (National) 2014 – 2020*).¹⁹⁹ Cilj je ustvariti okolju bolj prijazno kmetijstvo v smislu izboljšanja biotske raznovrstnosti, vode in tal, povečati učinkovitost virov in zmanjšati učinek podnebnih sprememb ter hkrati izboljšati konkurenčnost kmetijskega sektorja.

- Opredeljuje različne ukrepe, ki so združeni v 5 prednostnih oseh delovanja kmetijskega sektorja. Ena izmed osi je tudi "krajina in okolje" (Landscape and environment).
- Med drugimi predvideva tudi podpore za nedonosne naložbe (*Support for non-productive investments linked to the achievement of agri-environment-climate objectives*), ki bodo prispevale k doseganju kmetijsko-okoljskih in podnebnih ciljev ter bodo vključevale obnovo habitatov in krajín, ohranjanje tal in gospodarjenje z vodami viri.

¹⁹⁷ Strateški načrt za okolje in razvoj: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/mlt158315.pdf>
<https://era.org.mt/en/Pages/Strategic-Plan-for-the-Environment--Development.aspx>

¹⁹⁸ Okvirni razvojni načrt Malte: <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/34196?show=full>

¹⁹⁹ Program razvoja podeželja 2014 – 2020:
https://eufunds.gov.mt/en/EU%20Funds%20Programmes/European%20Agricultural%20Fund/Documents/RDP%202014-2020/Programme_2014MT06RDNP001_3_1_en.pdf
<https://eufunds.gov.mt/en/EU%20Funds%20Programmes/European%20Agricultural%20Fund/Pages/Rural%20Development%20Programme%20for%20Malta%202007-2013/The-Rural-Development-Programme-for-Malta-2014--2020.aspx>

- V obrazložitvi je (med drugim) opredeljeno, da potrebujejo dejavnosti kmetijstva, kot enega izmen glavnih dejavnikov vplivov na krajino ter tem na habitate in biotsko raznovrstnost, podporo za spodbujanje naložb v smislu razumevanja, prepoznavanja in ohranjanja ključnih značilnosti krajine.²⁰⁰

Measure 4.4 – Support for non-productive investments linked to the achievement of agri-environment-climate objectives

This measure is intended to support non-productive investments which do not generate a significant return, income, or revenue, or increase significantly the value of the beneficiary's holding, but have a positive environmental impact, including :

- restoration of landscape features such as traditional boundaries, wetlands, hedges and dry-stone walls;
- creating and/or restoring a habitat or landscape element, such as restoring species-rich habitats;
- capital investment and works that complement commitments taken under the agri-environment-climate schemes (e.g. the preparation and implementation of management plans, planting of trees and removal of invasive/alien species, the establishment, repair and restoration of field boundaries such as terraced rubble walls, field vegetation hedges and borders);
- investment in landscape management, the enhancement of the public amenity value of sites of ecological importance and the restoration of rural landscape features (e.g. green) may also be supported under this measure, as long as these are intended to serve an environmental and/or climate action purpose, e.g. to create and/or restore habitats for biodiversity by providing feeding/resting/nesting space for species.

Project proposals through Measure 4.4 are expected to contribute to one or more of the following cross-cutting objectives, namely:

- *Environment-* investments in non-productive investments on farms and agricultural land serve as a means for sustainable land management and stewardship, also counter-acting some of the negative impacts of farming;
- *Climate-* investments in non-productive investments are aimed to contribute towards the achievement of agri-environment-climate objectives in the RDP 2014–2020;
- *Biodiversity-* Restoring and preserving biodiversity, including in Natura 2000 areas and HNV farming and the state of European landscapes; and
- *Soil management and erosion-* improve soil management and reduce erosion.

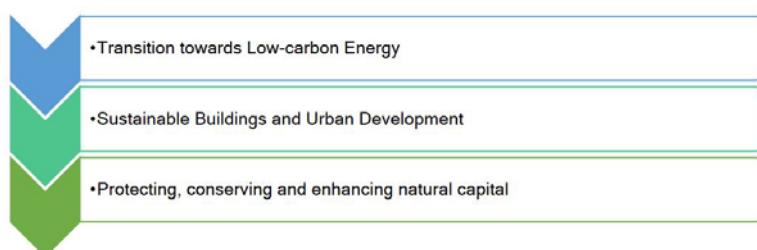
Sprejeta je **Vizija trajnostnega razvoja do l. 2050** (Sustainable Development Vision for 2050),²⁰¹ ki ji bo sledila strategija in akcijski načrt. Ena izmed tem je tudi "Ohranjanje našega okolja" (Safeguarding Our Environment), ki (med drugimi) opredeljuje vizijo: "Naša vizija za leto 2050 je okrepliti vzdržnost in odpornost skupnosti in ozemelj z okrepljeno zeleno infrastrukturo; varstvo krajine in biotske raznovrstnosti; ter varno in zadostno oskrbo nizkoogljičnih energetskih in vodnih virov."

Safeguarding Our Environment

The sustainable management, preservation and conservation of our limited land and maritime natural resources are crucial for long-term healthy living environment and food production, as well as sustainable economic activities with high value added and high-quality jobs. The integration of these objectives into sectoral policies and programmes, including the construction industry, energy, agriculture and fisheries industries and service sectors such as tourism, is therefore crucial.

Our vision for 2050 is to enhance the sustainability and resilience of communities and territories through enhanced green infrastructure; protecting landscapes as well as biodiversity; and the secure and sufficient supply of low-carbon energy and water resources.

This will be achieved through:

²⁰⁰ Vir slike: <http://www.atrigaconsult.com/43/79/Rural-Development-Programme-2014-2020>

²⁰¹ Vizija trajnostnega razvoja do l. 2050:

https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MSDEC/Documents/Malta%27s%20Sustainable%20Development%20Vision%20for%202050.pdf

10 MADŽARSKA

Madžarska ima sprejeto **Nacionalno krajinsko strategijo za obdobje 2017-2026** (National Landscape Strategy 2017-2026).²⁰²

Shema prikazuje umeštitev in vlogo strategije v planskem procesu Madžarske:

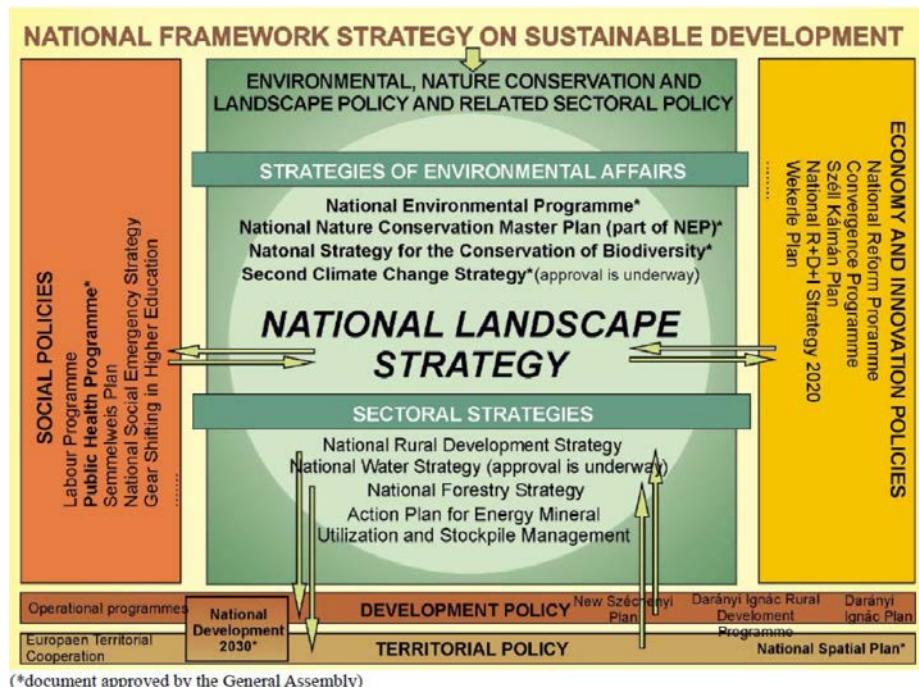

Figure 1 The place and role of the National Landscape Strategy within the Hungarian planning scheme

Strategija je bila sprejeta kot odgovor na ratifikacijo EKK v l. 2008. Dokument obsega 74 strani strnjega teksta (celoten dokument je preveden v angleški jezik).

Najobsežnejši je uvodni del (obsega 54 strani). Poda vpogled v obstoječo zakonodajno in politično stanje, ki je vplivalo ali vpliva na vključevanje krajine v sektorske politike in trenutni zakonodajni okvir. Poda opis do sedaj opravljenega dela.

Osrednji del strategije obsega 11 strani strnjenega teksta in se deli na dva sklopa – (1) vizija in (2) cilji z ukrepi.

²⁰² **Priloga 18** Nacionalna krajinska strategija, dokument:

http://www.kormany.hu/download/f/8f/11000/Hungarian%20National%20Landscape%20Strategy_2017-2026_webre.pdf

Kazalo

1	<i>INTRODUCTION</i>	4.3.5 <i>Economic incentives and funding schemes defining the type and state of Hungarian landscapes</i>
1.1	<i>Background and authorizations</i>	4.4 <i>The condition of Hungarian landscapes</i>
1.2	<i>The policy framework and time frame of the Strategy</i>	4.4.1 <i>Biogeographical features and landscape structure</i>
1.3	<i>The mission of the Strategy</i>	4.4.2 <i>Regulatory, protective and utilization functions in Hungarian landscapes</i>
2	<i>MAIN INTERFACES OF THE STRATEGY WITHIN THE SYSTEM OF NATIONAL STRATEGIES</i>	4.4.2.1 <i>Regulatory functions in Hungarian landscapes</i>
3	<i>INTERNATIONAL OUTLOOK</i>	4.4.2.2 <i>Protective functions in Hungarian landscapes</i>
4	<i>COMPREHENSIVE SITUATION ANALYSIS</i>	4.4.2.3 <i>Utilization functions in Hungarian landscapes</i>
4.1	<i>Hungarian landscape in 19th and 20th centuries</i>	4.5 <i>SWOT analysis</i>
4.2	<i>The evolution of the Hungarian landscape policy</i>	5 <i>VISION</i>
4.3	<i>Drivers determining the condition of Hungarian landscapes</i>	5.1 <i>Vision of Hungarian landscapes</i>
4.3.1	<i>Quantitative and qualitative change in needs: expansion of the settlements, changes in settlement structure and land use</i>	5.2 <i>Vision of landscape policy</i>
4.3.1.1	<i>The extremities of the changes in population size in the different regions of the country</i>	6 <i>POLICY OBJECTIVES, AREAS OF INTERVENTION AND TOOLS</i>
4.3.1.2	<i>Expanding settlements and their impact on landscapes</i>	6.1 <i>The overall objective</i>
4.3.2	<i>Environmental awareness, changes in landscape identity</i>	6.2 <i>Horizontal principles</i>
4.3.2.1	<i>The approach of the digital society and the cyber generation to environment and their bond with landscapes</i>	6.3 <i>Strategic objectives</i>
4.3.2.2	<i>Responsibility of individuals and communities for the landscape</i>	7 <i>FINANCING INTERVENTIONS</i>
4.3.2.3	<i>The role of awareness raising in landscape formation</i>	8 <i>FOLLOW-UP</i>
4.3.3	<i>Impacts of changes in ownership</i>	9 <i>LIST OF ABBREVIATIONS</i>
4.3.4	<i>Landscape - related set of Hungarian regulatory and planning means</i>	10 <i>DEFINITIONS</i>
		11 <i>REFERENCES</i>
		Annex 1: Legislation with a focus on the protection-planning-management of landscapes

Vizija

Vizija strategije je dvojna in se nanaša na vizijo stanja krajine ter na vizijo krajinske politike. [Vizija stanja krajine](#) je izražena v petih stebrih:

- Uporaba okoljskih prvin značilnih za krajino je vzdržna in integrirana.
- Vredne tradicionalne rabe prostora so vzdržne. Degradirana območja se sanira/obnovi.
- Polnaravna, razvita območja in raba prostora, ki jo določa pridelava, vsebujejo raznolikost in raznovrstnost.
- Delež pozidanih območij je majhen, se ne povečuje oziroma le v okviru dejanskih potreb in se odraža v strnjениh območjih.
- Poselitvena območja in dedičinske prvine so harmonično vgrajene v krajino.

Za dosego vizije stanja krajin je treba zagotoviti 7 sklopov, ki se nanašajo na [vizijo krajinske politike](#):

- Vlada obravnava krajinsko politiko celovito.
- Sistemski nivo upravljanja in spremljanje procesa, ki določa krajino, postane rutina.
- Prostorsko načrtovanje se odraža v vzdržni in uravnoteženi rabi prostora.
- Vzpostavi se splošno in specifično/natančnejšo varstvo vseh krajin države.
- Gospodarske spodbude se v krajini odražajo s pozitivnimi učinki.
- Potencial krajine se izkorisča brez ogrožanja njenih vrednosti in značilnosti.
- Populacija/državljeni vzpostavijo/razvijejo odnos do identitete krajine z vključujočim sodelovanjem.

Obe viziji se odražata v [krovni viziji: Raba prostora temelji na značilnostih krajine in njenih vrednostih](#).

Cilji

Cilji so razdeljeni v 3 sklope:

Krovni cilj (The overall objective): Odgovorna raba prostora, ki je vseobsežna in temelji na značilnostih in vrednostih krajine. Za uresničevanje so zavezani vsi udeleženci (odločevalci, strokovna in laična javnost), na vseh ravneh načrtovanja in sektorskih področij z medsebojnim sodelovanjem.

Vzporedna načela (Horizontal principles): Za dosego krovnega cilja je pri izvajaju strategije treba zagotoviti izvajanje/upoštevanje naslednjih načel:

- Splošna zaščita naravnih virov in kulturne dediščine
- Modra (pametna) in racionalna raba območij
- Ublažitev posledic podnebnih sprememb in prilagajanje nanje

Strateški cilji (Strategic objectives): Za dosego krovnega cilja so postavljeni trije sklopi 12-tih strateških ciljev:

- Postavitev temeljev za rabo prostora, ki temelji na značilnostih in vrednostih krajine:
  - 1) Vzpostavitev okvirja za rabo prostora (njeno določitev) (izboljšanje/posodobitev prostorskih podatkov in registra krajinskih elementov).
  - 2) Spremljanje sprememb v rabi prostora.
  - 3) Vključevanje rabe prostora, ki temelji na značilnostih in vrednostih krajine.
  - 4) Vključevanje kompleksnega pristopa do krajine v raziskovalne aktivnosti.
- Krajina, primerna za življenje / naselja, primerna za življenje / modra raba prostora:
  - 5) Kompaktne, podnebju prilagojena/prijazna naselja, ki ohranjajo vrednosti.
  - 6) Infrastruktura, prilegajoča krajini.
  - 7) Proizvodnje funkcije, ki so vseobsežne in temeljijo na značilnostih in vrednostih krajine.
  - 8) Rekreativne funkcije, ki so vseobsežne in temeljijo na značilnostih in vrednostih krajine.
  - 9) Boljši zakonski in varstveni okvir.
- Povečana identiteta krajine:
  - 10) Izboljšanje ozaveščenosti in odgovornosti javnosti.
  - 11) Izboljšanje udeležbe javnosti.
  - 12) Razvoj izobraževanja in usposabljanja z vidikov krajine.

Ukrepi

Za vsak cilj po posameznih področjih so določeni ukrepi in raven, ki je zavezana za njeno uresničitev – primer ukrepa, ki se nanaša na izboljšanje podatkov:

<i>Actions required to achieve the objective:¹⁷</i>	<i>G</i>	<i>L</i>	<i>C</i>	<i>U</i>
1. <i>The improvement of the data, spatial data of registries containing landscape configurations:</i>				
Improvement of the soil register (soil maps and databases), with special attention to the factors typical of the soil use and the configurations of the production area, e.g. updating agronomic data on soil structure that influence soil fertility.	✓			✓
The survey of habitats, updating (naturalness maps) and improving the MÉTA database (delineation of permanent grasslands in accordance with their management needs, delineations in accordance with regeneration potential).	✓			✓
Doing a survey and condition assessment of ecosystems.	✓			✓
Doing a survey and condition assessment of green infrastructure.	✓			✓
Drawing up a register of green surfaces.	✓	✓	✓	✓
Drawing up a register of landraces.	✓	✓	✓	✓

¹⁷ G: Government, L: Local government, C: Civil society organisations, U: Universities, research institutions

11 ŠVEDSKA

EKK je bila na Švedskem ratificirana l. 2011. Švedska nima sprejete krajinske politike kot samostojnega dokumenta. So pa vidiki krajine vključeni v posamezne sektorske politike na področju gozdarstva, kmetijstva, ohranjanja narave, infrastrukture in varstva dediščine.²⁰³ Ni razvito ločeno krajinsko načrtovanje, ampak so vidiki krajine vključeni v prostorsko načrtovanje. Krajina je vključena v sektorskih zakonih, ki se nanašajo na:

- varstvo okolja,
- načrtovanje in gradnjo,
- gradnjo cest,
- varstvo kulturne dediščine in
- gozdarstvo.

Služba, ki bdi nad krajino je **Agencija za varstvo okolja** (Swedish Environmental Protection Agency).²⁰⁴

Švedska je razdeljena na 290 lokalnih skupnosti/občin in vsaka izmed njih ima svoj **celovit načrt rabe prostora** (översiktsplan / comprehensive land use planning for the municipality). 12 (od 25) regij ima pripravljeno **strategijo za področja krajine, infrastrukture in regionalnega razvoja**.

Izvajanje EKK je razvidno iz poročila **The work on taking into account the perspective of the Landscape Convention** (Riksantikvarieämbetet / Swedish National Heritage Board) iz l. 2017.²⁰⁵ Poročilo temelji na anketi iz l. 2016, ki je bila izvedena med državnimi organi, organi okrajnih upravnih odborov, organi razvojnih regij in okrajnih svetov ter različnimi neprofitnimi organizacijami. Anketa se je večinoma izvajala s pisnimi odgovori na poslana vprašanja in z dodatnimi intervjuji.

Ob implementaciji EKK sta vlada in parlament ocenila, da za njeno izvajanje ni potrebnih generalnih sprememb v obstoječem zakonodajnem/programskem okviru ter se izvaja brez posebne koordinacije. Bila pa je dana pobuda za prepoznanje vsebin EKK v okviru veljavnih zakonov. L. 2011 je bil izdan **Predlog okvira za izvajanje EKK na Švedskem** (Framework for implementation European Landscape Convention, a proposal).²⁰⁶

Raziskava kaže, da EKK predstavlja pomembno perspektivo/navdih za delovanje regij in lokalnih skupnosti. Poudarjeno je, da se urejanje krajine razvija in se lahko razvija v okviru procesov, kot so prostorsko načrtovanje, zelena infrastruktura in določanje okoljskih ciljev. Hkrati pa so anketiranci podali pripombe, da je težko doseči implementacijo EKK brez jasnejše pravne pomoči in dodelitve pristojnosti, ter pripombe, da EKK ni dovolj poznana in da implementaciji manjka podpora in usklajevanje. Pričakovanja o celovitem urejanju krajine so še vedno visoka, obstajajo različne ocene, kako dobri so pogoji in kakšne so priložnosti za razvoj delovanja na tem področju oz. implementacije.

Raziskava kaže, da je multidisciplinaren ali medsektorski pristop v številnih kontekstih potreben za doseganje implementacije EKK. Dialog in vključenost v upravljanje in načrtovanje, ki vplivata na krajino, izpostavlja veliko anketirancev kot pomembnih. Anketa je pokazala, da določeni resorji zagotavljajo dobre pogoje za implementacijo EKK.

²⁰³ Sektorski zakoni/politike: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/?doktyp=sfs>

²⁰⁴ Agencija za varstvo okolja: <http://www.swedishepa.se>

²⁰⁵ Poročilo: <http://samla.raa.se/xmlui/handle/raa/10700>

²⁰⁶ Predlog okvira za izvajanje EKK na Švedskem:
https://www.raa.se/publicerat/framework_for_implementation_of_the_elc.pdf

12 ZAKLJUČEK

Način varstva, upravljanja in načrtovanje krajine ter priprava krajinske politike/strategije sta v Evropi, ne glede na to, da sledita EKK, raznolika. Odvisna sta predvsem od administrativne ureditve države, prostorskonačrtovalske tradicije/prakse ter zakonske regulacije tega področja. V nadaljevanju so povzete skupne ugotovitve analize tujih primerov krajinskih politik, ki jih je možno s pridom uporabiti pri nadalnjem oblikovanju Krajinske politike Slovenije.

Vse informacije zbrane na enem mestu

Večina držav prepozna pomen dobrih in na enem mestu zbranih informacij v zvezi urejanjem krajine. Kot kakovostni izstopata spleteni strani švicarskega Zveznega urada za okolje in katalonskega Observatorija za krajino. Večina relevantnih informacij je tudi v angleškem jeziku.

Krajinska politika in/ali krajinska strategija

Uveljavljanje krajinske politike ne zahteva nujno formalnega dokumenta. Anglija, Francija, Katalonija, Švica in Nemčija (ni podpisnica EKK) uspešno izvajajo krajinsko politiko kot niz raznolikih, a usklajenih aktivnosti – zavez iz drugih strateških dokumentov, zakonskih obvez, akcijskih načrtov, okvirov delovanja na različnih hierarhičnih (prostorsko)načrtovalskih ravneh, (med)resorskih programov, sporazumov/usklajevanj, javno dostopnih podatkov, raziskav, ciljno usmerjenih projektov in smernic/navodil. Nekatere od teh aktivnosti so pravnoformalno obvezajoče. Nekatere države (Švica, Francija, Katalonija) so "krajinsko politiko" kot pregled teh aktivnosti objavile na spletu in/ali kot dokument.

Andora, Irska in Madžarska imajo formalno sprejeto **nacionalno krajinsko strategijo**. Svojevrsten, strategiji podoben, je švicarski **krajinski koncept**.

V nadaljevanju projekta bo treba glede priprave politike in/ali strategije še razmisliti. Politika je predvsem okvir/način delovanja, družbeni sporazum. Strategija je bolj konkretna/operativna, vključuje ukrepe za uresničevanje začrtane politike.

Krajinska politika/strategija kot dolgoročna družbena pogodba

Politike/strategije vedno izražajo dolgoročno zavezo (Francija, Anglija, Nemčija) ali predstavljajo splošno, kontinuirano delovanje in cilje države (Švica), h katerim so zavezani vsi deležniki. Ne predstavlja jo namer posamezne vplivne interesne skupine in niso ujete v obdobje mandata posamezne vlade. Gre za stabilne dokumente, ki trajajo, ohranajo temeljna vodila, a se vendarle (predvsem na operativni, akcijski ravni) dopolnjujejo/posodabljajo glede na aktualne izzive, s katerimi se sooča sodobna družba ali so prepoznana z novimi dognanji.

Akcijski načrti

Akcijski načrti so bistvena sestavina delovanja, z njimi se operacionalizira določila politik/strategij. Akcije imajo določene vsebine kot so: cilji, rezultati, opis, odgovorne institucije, kazalniki uresničitve, časovnica, finančni okvir.

Spremljanje izvajanja krajinske politike/strategije

Pomembno vlogo pri izvajanju politik/strategij in akcijskih načrtov so javno dostopna poročila o uspešnosti izvedbe zastavljenih ukrepov in izpolnjevanja ciljev.

Delovne skupine in pristojni organi

Države so za potrebe izvajanja EKK in pripravo politik/strategij praviloma ustanovile posebne (medresorske) usklajevalne/delovne skupine. Tudi v projekta "Varstvo in razvoj slovenske krajine: Izhodišča za oblikovanje krajinske politike" je predvidena ustanovitev medresorske fokusne skupine, ki bo projektni skupini zagotovila vpogled v resorne posebnosti upravljanja krajine in bo v procesu priprave izhodišč prispevala k oblikovanju celovitih in vsestransko sprejemljivih rešitev.

Za krajino so praviloma pristojne službe z zelo širokim področjem delovanja, dokumenti nastajajo s sodelovanjem različnih deležnikov na področju urejanja krajine. Tovrstne službe sprejemajo strategije svojega delovanja ter o njem poročajo. Veliko vlogo pri uveljavljanju krajinske politike imajo (pooblaščene) ustanove na področju krajinske arhitekture (instituti, fundacije, zbornice, društva). Eden ključnih ciljev (priprave) Krajinske politike Slovenije je prav izboljšanje horizontalnega povezovanja.

Zakonski predpisi

Varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine običajno ni regulirano s posebnimi predpisi. Obravnava krajine je samoumevni/integralni del urejanja prostora in s tem povezanih predpisov. Primer Francije, Katalonije in nekaterih drugih španskih regij, ki imajo sprejet zakon o krajini, je prej izjema.

Videti je, da so pri urejanju krajine relativno uspešnejše države, ki delujejo znotraj stabilnih zakonodajnih okvirjev, katerih temelj se ohranja skozi daljše časovno obdobje, spremembe pa so omejene na dopolnitve in nadgradnje (tudi na podlagi analiz dobre prakse).

Odgovornost in aktivna vloga države

Države hierarhično nižjim administrativnim enotam nalagajo uveljavljanje EKK in nudijo ustrezno podporo (oblikujejo pristojne ustanove, izdajajo navodila/smernice). Ministrstvo za okolje in prostor bo moralno v okviru priprave nove generacije prostorskih planov in načrtov na tem področju odigrati neprimerno bolj odločno vlogo.

Navodila in smernice

Anglosaška praksa ima dobro razvit sistem navodil (guidance), smernic (guidelines)²⁰⁷ in nasvetov/obvestil (advices), s katerimi učinkovito nadgrajujejo zakonske predpise in ustvarjajo dobro praks (tudi v smislu poenotenja metodologij, procesov, podobe in vsebine gradiv). Tovrstna orodja se v slovenski praksi praktično ne uporablja. Posamezna gradiva izdelana v tej smeri običajno ostajajo na ravni raziskovalnih projektov in operativno ne zaživijo ali so omejena na tehnične vsebine. Priložnost je napovedana izdelava priporočil za pripravo krajinske in urbanistične zasnove.

Prenos v prostorsko načrtovanje

Krajinsko načrtovanje je prostorsko načrtovanje. Prepoznanje pomena in vrednot krajine ni dovolj, odločilno je vključevanje ugotovitev in obvez v prostorske akte na vseh načrtovalnih ravneh – strateški/nacionalni, regionalni/deželni in lokalni/občinski. Kot odločilna raven za uspešno vključenost krajine v prostorski razvoj je prepoznana regionalna raven. Načrtovalni proces se odvija bodisi v smislu predhodne bodisi vzporedne priprave aktov s področja krajinskega in prostorskega načrtovanja. Namenska raba prostora ostaja ključno orodje urejanja krajine.

---

²⁰⁷ Ne smemo jih zamenjevati z našimi smernicami nosilcev urejanja prostora.

Krajina kot pomembna sestavina družbe in njenega razvoja

Krajina je prepoznana kot pomembna sestavina družbe in njenega razvoja. Vsebine varstva, upravljanja in načrtovanje krajine so sestavni del strateških razvojnih dokumentov. V Sloveniji smo možnost takšne vključitve zamudili – Strategija razvoja Slovenije 2030²⁰⁸ iz I. 2017 krajine ne omenja/obravnava!

Vključevanje krajine v resorne politike/programe

Izhodišča EKK in nacionalnih krajinskih politik so praviloma vključena tudi v resorne politike in/ali razvojne programe, predvsem s področja ohranjanje narave, varstva kulturne dediščine, gozdarstva, kmetijstva, razvoja infrastrukture in energetike. Veliko pozornost se namenja medsebojnemu usklajevanju teh dokumentov (iskanju sinergij) in njihovemu operativnemu izvajanju v skladu z deklarativno opredeljenimi cilji.

Členitev in tipologija krajine kot osnova delovanja

Osnova delovanja je praviloma členitev na značilna krajinska območja oziroma krajinska tipologija. Pri tem ne gre le za kartiranje in opise območij/tipov, ampak so sestavni del teh gradiv/baz različne analize/vrednotenja ter priporočila za urejanje, gradiva pa se postopoma posodablja/nadgrajejo. Predvsem angleški "Landscape Character Assessment" in katalonski "Katalog krajin" nista samo opis značilnosti, ampak osnova za načrtovanje in odločanje.

Države, ki še nimajo popolne tipologije (Irska) ali ta ni poenotena (Španija) navajajo to kot slabost in kot manko pomembne/celovite podlage za prostorsko načrtovanje. Izpostavljena je tudi nujnost formalne opredelitev krajinske tipologije (v zakonu, politiki, načrtovalskem okviru) kot pomembne/obvezujoče podlage v odločevalnem in/ali načrtovalskem procesu.

Slovenija je bila ena prvih evropskih držav s pripravljeno krajinsko tipologijo. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji (1998) je temeljno delo na področju urejanja krajine, vrhunsko pripravljeno gradivo (dobjitnik priznanja za posebno vrednost projekta v okviru Nagrade Sveta Evrope za krajino I. 2009), vendar je po 20 letih ostalo v obliki, kot je bilo izdano. Nujna bi bila posodobitev gradiva in njegovo preoblikovanje v spletno aplikacijo!

Izobraževanja deležnikov

Pozornost je usmerjena v izobraževanje vseh institucionaliziranih deležnikov v procesu odločanja in načrtovanja ter prostorskih načrtovalcev, s ciljem izboljšanja komunikacije ter bolj usklajenega izvajanja sektorskih politik, kot tudi ozaveščanja o pomembnosti vključevanja krajinskih vidikov v proces načrtovanja.

Pomen dviga zavesti lokalnega prebivalstva

Vse politike/strategije prepoznavajo veliko vlogo zavedanja lokalnega prebivalstva o pomenu, značilnostih, vrednostih in identiteti njim lastnih, lokalnih krajin, v smislu izhodišča "vsi smo odgovorni za ohranjanje, varstvo in vzdrževanje kulturnih, dediščinskih in gospodarskih vrednosti krajine, skupaj z njenimi ekosistemskimi funkcijami". Politike poudarjajo izobraževanje, ozaveščanje, obveščanje in vključevanje širše javnosti. V praksi sta strokovna in laična javnost vključeni v pripravo dokumentov (na vseh ravneh) že v zgodnjih fazah priprave, skozi celoten proces in na različen način (izobraževanja, delavnice, izdaja se povzetke/gradiva, razumljiva širši javnosti).

²⁰⁸ Strategija razvoja Slovenije 2030: http://www.vlada.si/teme_in_projekti/strategija_ravvoja_slovenije_2030/

Ukrepi

Finančne podpore/spodbude, predvsem z naslova kmetijskih politik, se odražajo tudi kot zaveza varstva, vzdrževanja ter celovitega upravljanja določenega območja na način, da se hkrati ohranjajo značilnosti krajine in njenih posameznih prvin (npr. "Environmental Stewardship" v Angliji in "Landschaftsqualitätsbeiträge" v Švici). Ukrepi so praviloma konkretni in vezani na točno določeno območje.

Vse krajine štejejo

V vseh politikah je prepoznanata pomembnost uresničevanja načela "vse krajine štejejo". Izpostavljen je pomen ukvarjanja ne samo z izjemnimi/vrednimi krajinami, ampak z vsemi krajinami kot virom, prostorom, v katerem živimo, ga uporabljamo in sooblikujemo.